

PREZYDENT MIASTA POZNANIA

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA POZNANIA**

**TOM I
WPROWADZENIE I UWARUNKOWANIA
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA POZNANIA**

Poznań, 2014 r.

SPIS TREŚCI

	strona
TOM I – WPROWADZENIE I UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA POZNANIA	7
cz. A. WPROWADZENIE	8
1. PODSTAWY PRAWNE I CEL STUDIUM	9
2. ISTOTA I ZADANIA STUDIUM	10
3. ZAKRES I FORMA STUDIUM	12
cz. B. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA POZNANIA	14
1. UWARUNKOWANIA PONADLOKALNE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	15
1.1. UWARUNKOWANIA MIĘDZYNARODOWE	15
1.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZASAD OKREŚLONYCH W KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU	17
1.3. UWARUNKOWANIA REGIONALNE WYNIKAJĄCE Z ZASAD OKREŚLONYCH W PLANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO I STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO 2030	20
2. UWARUNKOWANIA LOKALNE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	24
2.1. POŁOŻENIE I OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA POZNANIA	24
2.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZASAD OKREŚLONYCH W STRATEGII ROZWOJU MIASTA POZNANIA 2030	25
2.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UŻYTKOWANIA TERENÓW	26
2.3.1. Przeznaczenie i użytkowanie gruntów	26
2.3.2. Kierunki zagospodarowania terenów ustalone w studium 2008 r.	30
2.3.3. Chłonność terenów na podstawie bilansu terenów wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i w obecnie obowiązującym Studium	31
2.4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY	32
2.4.1. Charakter zabudowy	33
2.4.2. Podstawowe parametry zabudowy	34
2.4.3. Elementy fizjonomii miasta	35
2.4.4. Wartość kompozycyjna obiektów lub zespołu wyróżniających się wysokością	38
2.4.5. Struktury funkcjonalno-przestrzenne	39
3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA I WYMOGÓW JEGO OCHRONY	40
3.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA	40
3.1.1. Warunki abiotyczne	40
3.1.2. Warunki biotyczne	42
3.1.3. Uwarunkowania wynikające ze stanu i zagrożeń środowiska	47
3.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	51
3.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	53
3.3.1. Formy ochrony przyrody	53
3.3.2. Obszary chronione na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne i uwarunkowania wynikające z wielkości i jakości zasobów wód podziemnych	56
3.4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ŹŁÓŻ KOPALIN ORAZ TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	58
3.5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH STWARZAJĄCYCH POTENCJALNE LUB SZCZEGÓLNE OGRANICZENIA W ZAINWESTOWANIU	61
3.5.1. Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych	61
3.5.2. Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej	61

4.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU KRAJOBRAZU KULTUROWEGO, OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	63
4.1.	HISTORYCZNO-KULTUROWE UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO	63
4.2.	ROZPOZNANIE KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	64
4.2.1.	Wielkie struktury przestrzenne	64
4.2.2.	Przestrzenie kulturowe	66
4.2.3.	Historyczna sieć komunikacyjna	68
4.2.4.	Dobra kultury współczesnej	69
4.3.	STAN OCHRONY PRAWNEJ DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW	71
4.3.1.	Ochrona konserwatorska	71
4.3.2.	Ochrona archeologiczna	73
5.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA ORAZ Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	74
5.1.	DEMOGRAFIA – STAN I PROGNOZA	74
5.2.	WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	77
5.2.1.	Mieszkalnictwo	77
5.2.2.	Uwarunkowania wynikające ze sfery gospodarczej	78
5.2.3.	Oferta usług publicznych	80
5.3.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	83
6.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW TRANSPORTOWYCH	85
6.1.	GENERALNE UWARUNKOWANIA TRANSPORTOWE	85
6.2.	UWARUNKOWANIA RUCHOWE	86
6.3.	RUCH PIESZY	87
6.4.	RUCH ROWEROWY	87
6.5.	TRANSPORT ZBIOROWY	88
6.6.	TRANSPORT KOLEJOWY	89
6.7.	TRANSPORT LOTNICZY	90
6.8.	TRANSPORT WODNY	90
6.9.	SIEĆ DROGOWA	91
6.10.	PARKOWANIE	93
7.	STAN SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	94
7.1.	ZAOPATRZENIE W WODĘ	94
7.1.1.	Poznański System Wodociągowy	94
7.1.2.	Stan zaopatrzenia miasta w wodę z Poznańskiego Systemu Wodociągowego	96
7.2.	ODPROWADZENIE ŚCIEKÓW	97
7.2.1.	Poznański System Kanalizacyjny	97
7.2.2.	Sposób zagospodarowania ścieków	98
7.3.	ELEKTROENERGETYKA	99
7.3.1.	Źródła zasilania elektroenergetycznego	99
7.3.2.	Miejska sieć elektroenergetyczna	100
7.3.3.	Stan zaopatrzenia miasta w energię elektryczną	100
7.4.	ZAOPATRZENIE W GAZ	101
7.4.1.	Układ zasilania gazowego	101
7.4.2.	Stacje gazowe	101
7.4.3.	Sieci gazowe	102
7.4.4.	Stan zaopatrzenia miasta w gaz	103
7.5.	ZAOPATRZENIE W CIEPŁO	103
7.5.1.	Źródła ciepła – energia konwencjonalna	103
7.5.2.	Stan zaopatrzenia miasta w ciepło	104
7.5.3.	Energia odnawialna	105
7.6.	ROPOCIĄGI	107
7.7.	TELEKOMUNIKACJA	107
7.8.	GOSPODARKA ODPADAMI	109
8.	STAN PRAWNY W ZAKRESIE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO	110
8.1.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW	110

8.2.	SYTUACJA PLANISTYCZNA W MIEŚCIE	110
8.2.1.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	110
8.2.2.	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	110
8.3.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	111
8.4.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU MIASTA	112
8.5.	WNIOSKI DO STUDIUM	114
	Spis rysunków	116
	Rysunki	

		strona
TOM II – KIERUNKI ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA POZNANIA		
1.	WIZJA I MISJA ORAZ GŁÓWNE CELE ROZWOJU I FUNKCJE MIASTA POZNANIA DO 2030 R.	5
1.1.	WIZJA MIASTA 2030 i MISJA MIASTA	5
1.2.	CELE ROZWOJU MIASTA	5
1.3.	ROZWÓJ FUNKCJI METROPOLITALNYCH	6
2.	KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ MIASTA ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	9
2.1.	ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEJ MIASTA I KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ MIASTA	9
2.2.	KIERUNKI PRZEZNACZENIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY	13
2.2.1.	Kategorie terenów wg potencjału urbanistycznego	13
2.2.2.	Tereny wyłączone z zabudowy	13
2.2.3.	Tereny o specjalnych warunkach zabudowy i zagospodarowania	14
2.2.4.	Tereny przeznaczone pod zabudowę	16
2.3.	KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW	17
2.3.1.	Standardy zagospodarowania i wykorzystania przestrzeni	17
2.3.2.	Wytyczne do stosowania w planach miejscowych	18
2.3.3.	Parametry i wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów	20
2.3.4.	Kształtowanie fizjonomii miasta	31
2.3.5.	Miejsca identyfikacji przestrzennej	31
2.3.6.	Wysokości zabudowy i dominanty przestrzenne	32
2.3.7.	Bariery funkcjonalno-przestrzenne w mieście i ograniczenia w zakresie lokalizacji zainwestowania	34
2.3.8.	Zasady lokalizowania urządzeń reklamowych i informacyjnych	37
2.3.9.	Ustalenia ogólne dotyczące postępowania przy sporządzaniu planów miejscowych w odniesieniu do obszaru całego miasta	39
3.	OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	43
3.1.	ZASADY I KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA I PRZYRODY W POLITYCE PRZESTRZENNEJ MIASTA	43
3.2.	ZASADY OCHRONY PRZYRODY	44
3.2.1.	Kierunki oraz zasady ochrony form ochrony przyrody	44
3.2.2.	Inne obszary przyrodniczo cenne wyróżnione w Studium wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów odrębnych	46
3.3.	ZASADY OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA UKŁADU PRZYRODNICZEGO MIASTA	47
3.3.1.	Zasady ochrony i kształtowania klinowo-pierścieniowego systemu zieleni	47
3.3.2.	Zasady ochrony i kształtowania terenów zieleni urządzonej	51
3.3.3.	Zasady ochrony i kształtowania terenów ogrodów specjalistycznych	51
3.3.4.	Zasady rozwoju i lokalizacji cmentarzy	52
3.3.5.	Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	52
3.4.	ZASADY OCHRONY ZASOBÓW ŚRODOWISKA	56
3.4.1.	Zasady ochrony zasobów złóż kopalin	56
3.4.2.	Zasady ochrony zasobów wód podziemnych	56
3.4.3.	Zasady ochrony zasobów wód powierzchniowych	57

3.5.	ZASADY OCHRONY POWIETRZA	58
3.6.	ZASADY OCHRONY PRZED HAŁASEM	59
4.	OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	62
4.1.	POMNIK HISTORII	62
4.2.	OBSZARY I OBIEKTY WPISANE DO REJETRU ZABYTEKÓW	62
4.2.1.	Zespół urbanistyczno – architektoniczny kolebki miasta – Ostrów Tumski	64
4.2.2.	Zespoły urbanistyczno – architektoniczne: Stary Rynek, Stare Miasto, Obszar Śródmieścia – Centrum miasta, najstarszych dzielnic XIX-wiecznego Poznania: Jeżyce, Wilda, Łazarz, założenie Maxa Johowa, poznański Ring oraz zespół secesyjnych kamienic na Jeżycach	64
4.2.3.	Zespół urbanistyczno – architektoniczny najstarszego przedmieścia – Śródki	65
4.2.4.	Zespoły urbanistyczno – architektoniczne najstarszych dzielnic XIX-wiecznego Poznania – Sołacz i Ostroróg	66
4.2.5.	Zespoły koszarowe w rejonie ulic: Powstańców Wielkopolskich, F. Ratajczaka, T. Kościuszki, Grunwaldzkiej, Ułańskiej, Wojskowej, St. Wyspiańskiego	67
4.2.6.	Parki i założenia parkowe	67
4.2.7.	Zespoły dworsko-parkowe	68
4.2.8.	Folwarki	69
4.2.9.	Forty zewnętrznego pierścienia twierdzy	70
4.2.10.	Zespół rekreacyjny – Tor Wyścigów Konnych – Hipodrom Wola	70
4.2.11.	Cmentarze	70
4.2.12.	Zabudowa kolejowa i przemysłowa	71
4.3.	OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE PLANEM MIEJSCOWYM ORAZ POZOSTAŁE OBSZARY CENNE KULTUROWO	71
4.3.1.	Dawne wsie o czytelnym układzie przestrzennym	73
4.3.2.	Zespoły zabudowy dawnych wsi: Główna, Zawady – silnie przekształconych, zurbanizowanych	73
4.3.3.	Założenia i dawne wsie o czytelnym układzie przestrzennym z założeniem pałacowo-dworsko-parkowym i folwarcznym	74
4.3.4.	Dawne wsie – silnie przekształcone: Górczyn, Dębiec, Junikowo, Ławica	74
4.3.5.	Obszary rozproszonej zabudowy zagrodowej	74
4.3.6.	Zespoły osiedli mieszkaniowych	75
4.3.7.	Zespoły koszarowe	75
4.3.8.	Zespoły rekreacyjne	75
4.3.9.	Zabudowa kolejowa	76
4.3.10.	Zespoły przemysłowe	76
4.4.	OCHRONA ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH	77
4.5.	DZIAŁANIA W ZAKRESIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	77
4.6.	DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	78
5.	INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM I LOKALNYM	79
5.1.	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	79
5.2.	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM	80
6.	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMU TRANSPORTOWEGO	81
6.1.	RUCH PIESZY I ROWEROWY	82
6.2.	TRANSPORT KOLEJOWY	86
6.3.	TRANSPORT ZBIOROWY	90
6.3.1.	Sieć tramwajowa	91
6.3.2.	Sieć autobusowa	93
6.3.3.	Węzły przesiadkowe, dworce i przystanki	94
6.3.4.	Zaplecze transportu publicznego	95
6.4.	SIEĆ DROGOWA – ULICE UKŁADU PODSTAWOWEGO	96
6.5.	PARKOWANIE POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH	100
6.5.1.	Parkowanie samochodów osobowych	101
6.5.2.	Parkowanie samochodów ciężarowych i autobusów	104
6.6.	TRANSPORT LOTNICZY I WODNY	105

6.7.	WYMAGANIA TRANSPORTOWE W ZAKRESIE LOKALIZOWANIA STACJI PALIW I OBIEKTÓW RUCHOTWÓRCZYCH	107
7.	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	108
7.1.	ZAOPATRZENIE W WODĘ	108
7.1.1.	Ujęcia wody	108
7.1.2.	Stacje uzdatniania wody (SUW)	109
7.1.3.	Zbiorniki wody pitnej	109
7.1.4.	Przepompownie wody	110
7.1.5.	Sieć wodociągowa	110
7.2.	ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH	111
7.2.1.	Oczyszczalnie ścieków	111
7.2.2.	Kolektory, przepompownie ścieków, rurociągi tłoczne, przelewy	111
7.3.	ODPROWADZANIE WÓD OPADOWYCH I ROZTOPOWYCH	113
7.4.	ELEKTROENERGETYKA	117
7.4.1.	Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego	117
7.4.2.	Sieć przesyłowa NN-220 kV i 400 kV	118
7.4.3.	Sieć dystrybucyjna WN-110 kV	118
7.4.4.	Sieć SN i nn	120
7.4.5.	Elektroenergetyka – wnioski	120
7.5.	ZAOPATRZENIE W CIEPŁO I PALIWA GAZOWE	120
7.5.1.	Rozwój sieci gazowej	121
7.5.2.	Rozwój sieci ciepłej	121
7.5.3.	Zaopatrzenie w ciepło i paliwa gazowe – wnioski	123
7.6.	ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	123
7.7.	ROPOCIĄGI	124
7.8.	TELEKOMUNIKACJA	124
7.9.	GOSPODARKA ODPADAMI	126
8.	INNE PLANOWANE DZIAŁANIA NA RZECZ ŁADU PRZESTRZENNEGO	128
8.1.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	128
8.2.	OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁÓW	129
8.3.	OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 m ²	129
8.4.	OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	130
8.4.1.	Obszary przestrzeni publicznych istotne dla całego miasta	130
8.4.2.	Kształtowanie przestrzeni makrownętrz	133
8.5.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH MIASTO ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	134
9.	OBSZARY PROBLEMOWE W ASPEKcie ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	135
9.1.	OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	135
9.2.	OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEN, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI	136
Spis rysunków		
Rysunki		

		strona
TOM III – UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA POZNANIA		
1.	PODSTAWY PRAWNE, CELE I ZAKRES STUDIUM	3
2.	WPŁYW UWARUNKOWAŃ NA USTALENIE KIERUNKÓW I ZASAD ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA – UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ	5
3.	SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM	15

TOM I

WPROWADZENIE I UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA POZNANIA

CZ. A

WPROWADZENIE

1. PODSTAWY PRAWNE I CEL STUDIUM

*Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*¹ dała uprawnienia organowi gminy do stanowienia o zagospodarowaniu przestrzennym na jej terytorium. Podstawą kształtowania polityki przestrzennej są dwie zasady:

- 1) zasada kształtowania ładu przestrzennego;
- 2) zasada zrównoważonego rozwoju.

*Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym*² wprowadziła obowiązek sporządzenia przez gminy do końca 1999 r. dokumentu określającego politykę przestrzenną prowadzoną w gminie pod nazwą „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”.

Dnia 11 lipca 2003 r. weszła w życie *ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*³. Utrzymała ona Studium jako akt gminnej polityki planistycznej o charakterze nienormatywnym, skierowany w zasadzie wyłącznie do organów gminy. Zgodnie z art. 9. ust. 1 ww. ustawy „*W celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy*”. Ustawa wprowadziła jednak nowe wymagania co do zakresu Studium, a także podniosła jego rangę w kontekście planowania miejscowego, bowiem art. 9 ust. 4 ww. ustawy opizp wskazuje, że „*ustalenia Studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych*”, a art. 15 ust. 1 „*... prezydent miasta sporządza projekt planu miejscowego, zawierający część tekstową i graficzną zgodnie z zapisami Studium.....*”. Z kolei art. 20 ust. 1, nakłada na organ stanowiący określonego rodzaju zobowiązanie w brzmieniu „*Plan miejscowy uchwała rada gminy, po stwierdzeniu, że nie narusza on ustaleń studium*”⁴.

Dotychczas obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, zostało przyjęte uchwałą Nr XXXI/299/V/2008 Rady Miasta Poznania z dnia 18 stycznia 2008 roku.

Dnia 06 lipca 2010 r Rada Miasta Poznania podjęła uchwałę w sprawie aktualności studium – uchwała Nr LXXV/1031/V/2010. W wyniku przeprowadzonych przez Prezydenta Miasta Poznania analiz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym miasta, o których mowa w art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, stwierdzono aktualność Studium uwarunkowań i kierunków

¹ Dz. U. z 2013 r. poz. 594.

² Dz. U. Nr 89, poz. 415 z późn. zm.

³ Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm., od 12 czerwca 2012 r. – tekst jednolity (Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późn. zm.) dalej nazywana „ustawą opizp”

⁴ Ustawa o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 25 czerwca 2010 r. (Dz. U. Nr 130, poz. 871) obowiązuje od 21 października 2010 r.

zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania. Jednak od czasu uchwalenia Studium w styczniu 2008 roku zmieniły się niektóre przepisy prawne, mające wpływ na aktualność dokumentu. Ponadto zostało złożonych wiele indywidualnych wniosków o zmianę Studium, które Prezydent Miasta Poznania uznał za zasadne do rozpatrzenia.

Ostatnie lata przyniosły dynamiczny rozwój inwestycji, szczególnie mieszkaniowych, oraz zaktywizowały rynek nieruchomości, spowodowało to konieczność zmiany polityki przestrzennej także w Poznaniu. Zaistniała potrzeba wyznaczenia kolejnych terenów dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego i usług. Zmiany wymagały też zapisy dotychczasowego studium, dotyczące zasad i kierunków ochrony środowiska i ochrony przyrody w związku z nowelizacją przepisów w tym zakresie⁵. „Nowe” wymagania co do zakresu Studium określone w art. 10, ustalenia art. 33 *ustawy opizp*, a przede wszystkim analiza wspomnianych wniosków i ocena aktualności, stały się podstawą podjęcia uchwały Nr XLI/612/VI/2012 Rady Miasta Poznania z dnia 20 listopada 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania”.

Studium jest dokumentem uspołecznionym i transparentnym⁶. Jednym z głównych zadań Studium jest stworzenie warunków przestrzennych dla poprawy jakości życia, poprawy atrakcyjności przestrzeni publicznych i podniesienia potencjału inwestycyjnego miasta. Studium stawia sobie za cel kreowanie miasta nowoczesnego (centrum metropolii) przyjaznego dla stałych mieszkańców i jednocześnie interesującego dla przyjezdnych, młodzieży uczącej się, świata biznesu i turystów – miasta europejskiego o wysokiej kulturze życia codziennego i przestrzeni.

Materiałem wyjściowym dla opracowania niniejszego dokumentu było Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania⁷.

2. ISTOTA I ZADANIA STUDIUM

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem określającym w sposób ogólny planowane kierunki i zasady zagospodarowania całego terytorium miasta, czyli jest opracowaniem określającym politykę przestrzenną miasta.

⁵ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.), ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.) i ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.)

⁶ Udział społeczeństwa w sporządzaniu studium poprzez składanie wniosków do studium, zapoznanie się ze studium na konsultacjach społecznych oraz podczas wyłożenia projektu studium do publicznego wglądu, także składanie uwag do studium rozpatrywanych przez Prezydenta i Radę Miasta Poznania i możliwość zapoznania się z dokumentacją planistyczną na każdym etapie procedury.

⁷ uchwała Nr XXXI/299/V/2008 Rady Miasta Poznania z dnia 18 stycznia 2008 roku.

Sam termin „polityka przestrzenna” definiowany jest jako sfera działania ludzkiego, mającego za zadanie ustalenie celów i środków kształtowania, zagospodarowania i użytkowania przestrzeni (traktowanej podmiotowo) dla zapewnienia ładu przestrzennego i harmonii układów funkcjonalnych.

Różnica pomiędzy studium a miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego polega na tym, że studium kreuje politykę przestrzenną miasta, a miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego ją konkretyzuje stanowiąc prawo miejscowe.

Studium, w przeciwieństwie do planu miejscowego, nie jest aktem prawa miejscowego i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu – jest natomiast jedynym kompleksowym opracowaniem planistycznym obejmującym obszar całego miasta, na podstawie którego następować będzie m.in. koordynacja sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz działań z innych dziedzin powiązanych z gospodarką przestrzenną.

Podstawowe zadania niniejszego Studium dotyczą polityki miasta w zakresie zagospodarowania przestrzennego, w szczególności:

- 1) rozpoznania aktualnej sytuacji miasta, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jego rozwojem;
- 2) dostosowania zapisów Studium do wymogów ustawowych;
- 3) aktualizacji kierunków rozwoju i zagospodarowania przestrzennego miasta, a także podstawowych zasad polityki przestrzennej i zasad ochrony interesu publicznego.

Na proces sporządzania Studium składają się następujące prace (etapy):

- 1) rozpoznanie uwarunkowań rozwoju miasta;
- 2) analiza wniosków do studium;
- 3) określenie kierunków zagospodarowania przestrzennego;
- 4) sformułowanie polityki przestrzennej.

Rolą Studium jest też promocja miasta na zewnątrz. Określona idea rozwoju przestrzenno-gospodarczego, w szczególności zakładająca wysokie standardy jakości przestrzeni publicznych, wysokie standardy architektoniczne i środowiska przyrodniczego, może stać się zachętą do inwestowania, a także wyzwać aktywność społeczną.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego określone w Studium są wynikiem zarówno uwarunkowań wewnętrznych jak i zewnętrznych rozwoju miasta. Uwarunkowania te zostały zidentyfikowane w dokumentach strategicznych na poziomie lokalnym oraz w aspekcie powiązań i zależności miasta z obszarem powiatu, województwa, kraju. Bowiem zgodnie z art. 9. ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Prezydent miasta sporządza studium zawierające część tekstową i graficzną, uwzględniając zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,

ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju miasta.

Studium, uwzględniając na poziomie lokalnym uwarunkowania, cele i kierunki polityki zagospodarowania przestrzennego wyższych organów terytorialnych, stanowi istotne ogniwo systemu planowania przestrzennego państwa.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem o charakterze strategicznym (ogólnym). Studium będzie stanowić podstawę do ustalania szczegółowych warunków i zasad zagospodarowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

3. ZAKRES I FORMA STUDIUM

Zakres Studium określa art. 10 ust. 1 i 2 *ustawy opizp* oraz *rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie wymaganego zakresu projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*⁸. Zagadnienia wymienione w tych przepisach należy rozpatrzyć obowiązkowo. Stanowią one otwarty katalog uwarunkowań i głównych treści. Natomiast zakres ustaleń sformułowanych w niniejszym Studium wynika ze specyfiki miasta Poznania.

Projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zgodnie z art. 46 pkt 1 *ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*⁹, wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, tj. postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków jego realizacji, którego głównym elementem jest Prognoza oddziaływania na środowisko projektu studium.

Całość Studium stanowią::

1. Uchwała Rady Miasta Poznania w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania z załącznikami:
 - 1) załącznik nr 1: rysunek Studium pt. "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania – kierunki", w skali 1:15 000;
 - 2) załącznik nr 2: tekst Studium pt. "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania", obejmujący tom I:
 - część A: „Wprowadzenie”,
 - część B: „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego miasta”;

⁸ Dz. U. z dnia 26 maja 2004 r. Nr 118, poz. 1233

⁹ Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.

- 3) załącznik nr 3: tekst Studium pt. "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania", obejmujący tom II: „Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta”;
 - 4) załącznik nr 4 – "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania", obejmujący tom III: „Uzasadnienie przyjętych rozwiązań oraz synteza ustaleń Studium”;
 - 5) załącznik nr 5: rozstrzygnięcie Rady Miasta Poznania o sposobie rozpatrzenia uwag dotyczących projektu Studium, wyłożonego do publicznego wglądu.
2. Dokumentacja formalno-prawna Studium – zawierająca dokumenty potwierdzające prace planistyczne związane z wymaganą przepisami procedurą opracowania Studium, w tym *“Prognozę oddziaływania na środowisko dotyczącą projektu Studium”*.

cz. B.

**UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO MIASTA POZNANIA**

1. UWARUNKOWANIA PONADLOKALNE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1.1. Uwarunkowania międzynarodowe

Europejska Perspektywa Rozwoju Przestrzennego (ESDP) na rzecz trwałego i zrównoważonego rozwoju obszaru Unii Europejskiej, przyjęta w Poczdamie w 1999 roku, na posiedzeniu Rady Ministrów odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne, jest dokumentem określającym główne cele polityki przestrzennej. Dla zrównoważenia rozwoju przestrzennego przyjęto następujące główne cele rozwoju:

- * rozwój policentrycznego i zrównoważonego systemu urbanizacji i wzmocnienia związków między terenami miejskimi i wiejskimi,
- * promocja zintegrowanych koncepcji transportu i łączności, które umożliwiają policentryczny rozwój na obszarze UE i które są ważnymi uwarunkowaniami procesu integracji europejskiej miast i regionów,
- * kształtowanie i ochrona środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego poprzez właściwe zarządzanie – przyczyniając się do zachowania jak i wzmocnienia tożsamości regionów i miast.

W swoich sprawozdaniach Parlament Europejski wielokrotnie potwierdzał, że harmonijny rozwój całego terytorium Unii musi się opierać na wdrożeniu modelu policentrycznego rozwoju przestrzennego, równym dostępie do infrastruktury i wiedzy, a także na racjonalnym zarządzaniu dziedzictwem przyrodniczym i kulturowym, zgodnie z założeniami ESDP.

W związku z powyższym, dla gospodarczego i przestrzennego rozwoju Poznania szczególnego znaczenia nabierają:

- 1) uznanie Poznania jako jednego z ośrodków rozwoju społeczno – gospodarczego o znaczeniu europejskim (europola) w procesie kształtowania się Europejskiej Sieci Miast,
- 2) położenie w zasięgu oddziaływania funkcjonalnego aglomeracji Berlina (podobnie jak Szczecin i Wrocław),
- 3) położenie miasta w europejskim węźle transportowym i międzynarodowe umowy transportowe:
 - * europejski korytarz transportowy nr II: Berlin – Warszawa – Mińsk – Moskwa, w tym:
 - o objęty umową AGR¹⁰ szlak E-30 z autostradą A-2 i drogą krajową nr 92,
 - o objęte umową AGC¹¹ i umową AGCT¹²: modernizowana trasa na szlaku E-20 i planowana trasa kolei dużej prędkości,

¹⁰ AGR – umowa Europejska o Budowie Głównych Arterii Drogowych (zawiera układ docelowy)

¹¹ AGC – umowa Europejska o Głównych Liniach Kolejowych

¹² AGTC – umowa Europejska o Ważniejszych Międzynarodowych Liniach Transportu Kombinowanego i Obiektach Towarzystwających (dotyczy przede wszystkim przewozu kontenerowego naczep)

- * korytarz nr VIa Grudziądz – Poznań, w tym:
 - o objęty umową AGR szlak E-261 z planowanym do przebudowy na drogę ekspresową ciągiem drogi nr 5,
 - o linia kolejowa Poznań – Toruń,
 - * objęta umową AGC modernizowana trasa kolejowa E59 Szczecin – Poznań – Wrocław,
 - * objęty umową AGR południowy odcinek drogowego szlaku E-261 Poznań – Wrocław – Lubawka, z planowanym do przebudowy na drogę ekspresową ciągiem drogi nr 5,
 - * planowany do przebudowy na drogę ekspresową ciąg drogi krajowej nr 11 (Kołobrzeg – Poznań – Tarnowskie Góry – autostrada A1);
- 4) dolina rzeki Warty, główna oś układu przyrodniczego Wielkopolski, stanowiąca korytarz ekologiczny o randze krajowej, a jednocześnie jeden z elementów europejskiej sieci ekologicznej ECONET PL, a także trzy obszary współtworzące europejską sieć ekologiczną Natura 2000¹³:
- * obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (OZW) – potencjalny specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO) Biedrusko – PLH300001¹⁴ (fragment),
 - * obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (OZW) – potencjalny specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO) Fortyfikacje w Poznaniu – PLH300005¹⁵,
 - * obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) Dolina Samicy – PLB300013¹⁶ (fragment).

Strategia „Europa 2020” obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia.

Priorytety te skierowane są do obszarów zurbanizowanych, do których należy też aglomeracja poznańska. Z punktu widzenia integracji działań na obszarach zurbanizowanych istotne znaczenie ma równowaga terytorialna i funkcjonalna, ze szczególnym uwzględnieniem ładu przestrzennego i prowadząca do spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Tak pojmowany rozwój według strategii Unii Europejskiej ma na celu budowę

¹³ Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

- 1) obszary specjalnej ochrony ptaków;
- 2) specjalne obszary ochrony siedlisk;
- 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty. (art. 25 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody)

¹⁴ Wskazany mocą dyrektywy rady 92/43/EWG . w sprawie przyjęcia szóstego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny, zatwierdzony Decyzją KE z 16 listopada 2012 r. (2013/23/UE).

¹⁵ jw.

¹⁶ Ustanowiony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2011 r. Nr 25 poz. 133 - § 2 pkt 122) w nawiązaniu do dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków.

nowoczesnego społeczeństwa dzięki wzmocnieniu pozycji obywateli poprzez zapewnienie im wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestowania w kwalifikacje oraz modernizowanie rynków pracy. W strategii „Europa 2020” kładzie się nacisk na rozwój przedsiębiorczości i poprawę dostępu do rynku MŚP¹⁷. Wiele uwagi metropoliom poświęca się także w europejskiej polityce przestrzennej, opartej na zasadzie spójności. W dokumencie UE „Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla Spójności” (2006) wyraźnie uwypuklone zostały zagadnienia racjonalnego gospodarowania przestrzenią, urbanizacji, rozwoju miast i powiązań funkcjonalnych pomiędzy miastami a terenami wiejskimi. Zwrócono również uwagę na szczególne znaczenie polityki miejskiej i zrównoważonego rozwoju miast dla wspierania wspólnot lokalnych i regionalnych oraz na kluczową funkcję wielkich miast-metropolii w rozwoju UE.

1.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZASAD OKREŚLONYCH W KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK) została przyjęta uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.¹⁸.

Idea Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju oparta na wizji rozwoju sieci powiązań funkcjonalnych krajowych ośrodków wzrostu (największe polskie miasta wraz z ich obszarami funkcjonalnymi – suburbiami) tworzących policentryczną metropolię sieciową jest zdecydowanie bardziej trafna niż wcześniej proponowane (KPZK 2001) pasma rozwojowe. Jest też konsekwencją realizacji programu ESPON – Europejskiej Sieci Obserwacyjnej Rozwoju Terytorialnego i Spójności Wspierania dotyczącego polityki spójności Unii Europejskiej. Do metropolii sieciowej zaliczono Warszawę (wg klasyfikacji ESPON – potencjalna metropolia MEGA2), a 8 pozostałych największych miast, w tym Poznań, zakwalifikowano do kategorii słabo wykształconych metropolii (MEGA3).

Model rozwoju przestrzennego kraju oparty jest o założenie, że policentryczną strukturę Polski budować będą dobrze powiązane i współpracujące ze sobą miasta, które poprzez wykorzystanie swojego potencjału rozwojowego tworzyć mają warunki dla dynamicznego rozwoju kraju.

W Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, w aspekcie rozwoju funkcjonalno-przestrzennego, miasto Poznań określone jest jako samodzielna jednostka przestrzenna i jako ośrodek metropolitalny skupiający różne sfery aktywności i współdziałanie w ramach całego Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego.

¹⁷ Małe i średnie przedsiębiorstwa (mali i średni przedsiębiorcy) Takie wyodrębnione kategorie przedsiębiorców pojawiły się w polskim prawodawstwie w ramach jego harmonizacji z prawodawstwem Unii Europejskiej. Do sektora MŚP zalicza się podmiot prowadzący działalność gospodarczą bez względu na jego formę prawną. W szczególności są to osoby prowadzące działalność na własny rachunek, firmy rodzinne zajmujące się rzemiosłem lub inną działalnością, bądź spółki lub konsorcja prowadzące regularną działalność gospodarczą.

¹⁸ M. P. z 2012 r., poz. 252

Poznań i jego obszar funkcjonalny wyróżniają funkcje wyższego rzędu, określane mianem metropolitalnych. Są to funkcje charakteryzujące te ośrodki wielkomiejskie, w których występują instytucje reprezentujące sektor usług wyższego rzędu, wykraczające swoim zasięgiem działalności daleko poza granice miasta.

Obszar funkcjonalny Poznania charakteryzuje się bardzo dobrze rozwiniętą siecią komunikacyjną o znaczeniu krajowym (z elementami układów międzynarodowych) oraz regionalnym. Przez ten obszar przebiegają europejskie korytarze transportowe: korytarz II Berlin – Poznań – Warszawa – Moskwa, korytarz VIa Grudziądz – Poznań oraz międzynarodowe Transeuropejskie Sieci Transportowe (TEN-T). Miasto Poznań jest głównym węzłem komunikacyjnym województwa, gdzie przecinają się ważne szlaki drogowe o znaczeniu europejskim, a także szlaki o znaczeniu krajowym. Dobra dostępność komunikacyjna – kołowa, kolejowa i lotnicza obszaru daje podstawy do dynamicznego rozwoju.

Poznań prezentuje się w KPZK jako jeden z najmniej problemowych obszarów. Budowa wewnętrznej struktury metropolii wiąże się jednak z szeregiem dotąd nie rozwiązanych problemów, jak m. in.:

- 1) konflikty pomiędzy intensywnym rozwojem urbanistycznym a środowiskiem przyrodniczym, w tym szczególnie na styku z obszarami cennymi przyrodniczo i krajobrazowo (Wielkopolski Park Narodowy, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000);
- 2) konflikty na styku obszarów mieszkaniowych i działalności przemysłowej;
- 3) konflikty pomiędzy mieszkalnictwem a komunikacją drogową, szynową i lotniczą (cywilną i wojskową);
- 4) bardzo silne zjawisko suburbanizacji, wynikającej z migracji mieszkańców z miasta do gmin sąsiednich, które dotychczas stanowiły rolnicze zaplecze miasta – istotne, często niepożądane zmiany funkcjonalno-przestrzenne i krajobrazowe.

Idealistyczna wizja rozwoju na 2030 r. Polski z silnymi metropoliami zakłada intensyfikację powiązań funkcjonalnych pomiędzy głównymi węzłami sieci osadniczej poprzez sieć kolejową dużych prędkości (250-300 km/h), w tym nową linię Warszawa – Łódź – Kalisz – Wrocław oraz Kalisz – Poznań – Zielona Góra – Berlin (schemat zwany „Y”), a port lotniczy Poznania ma być w pełni zintegrowany z drogami szybkiego ruchu oraz kolejami dużych prędkości. Da to możliwość realizacji założonego celu poprawy dostępności miast polskich w transporcie powietrznym oraz integracji transportu powietrznego, drogowego, kolejowego. Pełne wykorzystanie dla rozwoju Polski możliwości wynikających z już odbywającego się z różną intensywnością w skali przestrzennej, procesu integracji funkcjonalnej z głównymi centrami UE wymaga intensyfikacji procesów integracyjnych i kreowania sieci powiązań pomiędzy głównymi miastami w Polsce. Dzięki rozwojowi sieci polska przestrzeń staje się

jedną ze stref integracji globalnej wchodzącą w interakcje gospodarcze i społeczne z innymi tego typu strefami. Zgodnie z wizją przedstawioną w Koncepcji rozwój odbywa się na całym obszarze kraju i koncentruje się w węzłach sieci, którymi są główne miasta. Model sieci wpływa także na postrzeganie roli sieci transportowych, ich przebiegu i etapowanie modernizacji oraz rozbudowy. Zabudowa odpowiedniej jakości infrastruktury w ramach TEN-T powinna uwzględniać przede wszystkim wzmacnianie powiązań wewnątrz kraju oraz włączanie sieci miast polskich w układ powiązań transportowych, służąc najsilniejszym gospodarczo metropoliom i regionom UE.

Rdzeniem krajowego systemu gospodarczego i ważnym elementem systemu europejskiego jest, ukształtowana na bazie dużych ośrodków miejskich, sieć współpracy miast. Stanowi ona współzależny, otwarty układ sieciowy obszarów funkcjonalnych najważniejszych polskich miast, które są zintegrowane w przestrzeni krajowej i międzynarodowej za pomocą wielokierunkowych silnych powiązań w zakresie funkcji gospodarczych, społecznych, edukacyjnych, kulturalnych oraz sektora badawczo-rozwojowego.

Obszary funkcjonalne ośrodków wojewódzkich tworzone są wokół wszystkich miast wojewódzkich. Część ośrodków wojewódzkich ze względu na rolę w systemie osadniczym kraju oraz znaczenie społeczno-gospodarcze w procesach rozwojowych całego kraju uzyskuje status ośrodków metropolitalnych. KPZK 2030 stosuje termin obszaru metropolitalnego składającego się z ośrodka rdzeniowego i strefy zewnętrznej wobec jednostek różnego typu: gmin miejskich i wiejskich wchodzących w skład obszaru, jednostek przestrzennych monocentrycznych (np. Poznań). Na podstawie doświadczeń innych krajów oraz po przeanalizowaniu prac ESPON uznano, że za metropolie można uznać te ośrodki (wraz z ich obszarami funkcjonalnymi), które stanowią centra zarządzania gospodarczego na poziomie co najmniej krajowym, mają duży potencjał gospodarczy (ponadkrajową atrakcyjność inwestycyjną), oferują szereg usług wyższego rzędu i pełnią funkcje symboliczne, charakteryzują się wysoką zewnętrzną atrakcyjnością turystyczną, dużymi możliwościami edukacyjnymi i tworzenia innowacji (rozbudowane szkolnictwo wyższe, obecność jednostek naukowych i badawczo-rozwojowych), mają zdolność do utrzymywania relacji handlowych, naukowych, edukacyjnych, kulturowych z międzynarodowymi metropoliami oraz charakteryzują się wysoką wewnętrzną i zewnętrzną dostępnością transportową. W związku z powyższym w ramach KPZK 2030 wyznaczono ośrodki metropolitalne. Konieczność wyznaczenia w KPZK 2030 ośrodków metropolitalnych wynika z zapisów *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*¹⁹.

¹⁹ Do wyznaczenia ośrodków metropolitalnych przyjęto następujące kryteria (na podstawie kryteriów odnoszących się głównie do funkcji w systemie osadniczym kraju): liczba ludności w ośrodku metropolitalnym powyżej 300 tys. mieszkańców; zatrudnienie w sektorze usług rynkowych (pośrednictwo finansowe oraz obsługa nieruchomości i firm) powyżej 40 tys., liczba studentów kształcących się w danym mieście w roku akademickim 2007/2008 powyżej 60 tys., współpraca instytucji naukowo-

1.3. UWARUNKOWANIA REGIONALNE WYNIKAJĄCE Z ZASAD OKREŚLONYCH W PLANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO I STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO 2030

Uwarunkowania regionalne dla Poznania jako stolicy województwa określone zostały w planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego przyjętego uchwałą Nr XLVI/690/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 r.²⁰.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego uwzględnia się położenie Miasta Poznania na przecięciu głównych szlaków komunikacyjnych Wielkopolski i kraju, w centralnym obszarze problemowym, w którym polityka przestrzenna koncentrować się ma na minimalizacji konfliktów przestrzennych związanych z procesami suburbanizacji i metropolizacji. Miasto Poznań posiada w tym Planie rangę krajową, z którą związany ma być rozwój funkcji metropolitalnych i regionotwórczych oraz wyposażenie w usługi wyspecjalizowane. Miasto Poznań uznane też zostało za główny ośrodek logistyczny regionu. Plan województwa lokalizuje na terenie Poznania obiekty z pakietu inwestycyjnego związanego z przynależnością Polski do NATO, realizowane w ramach zadań rządowych.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego przypisuje miastu rolę dominującą jako:

- *ośrodka o ponadregionalnych funkcjach usługowych (również o znaczeniu międzynarodowym i krajowym), szczególnie w dziedzinie nauki i szkolnictwa wyższego, kultury, opieki zdrowotnej i sportu oraz handlu (Międzynarodowe Targi Poznańskie),
- *miasta o najwyższym znaczeniu kulturowym w regionie i jako miejsca szczególnie cennego dla kultury narodowej związanego z początkami państwowości i chrześcijaństwa, z dziełami architektury i sztuki o najwyższym znaczeniu artystycznym,
- *miejsca koncentracji usług ponadlokalnych dla obszaru całej aglomeracji, w tym dla powiatu poznańskiego,
- *ośrodka koncentracji wszystkich głównych czynników sprzyjających rozwojowi przemysłu jakimi są: potencjał naukowo-badawczy, wykwalifikowane kadry, kumulacja kapitału zagranicznego, koncentracja instytucji otoczenia biznesu, stosunkowo niski stopień zużycia środków trwałych, przedsiębiorczość mieszkańców i niska stopa bezrobocia,
- *centrum Poznańskiego Węzła Drogowego; tu zbiegają się drogi krajowe i wojewódzkie.

badawczych w programach Unii Europejskiej, lokalizacja portu lotniczego obsługującego ruch pasażerski, lokalizacja hoteli cztero- i pięciogwiazdkowych, międzynarodowe wystawy w obiektach działalności wystawienniczej w latach 2006-2008.

²⁰ Uchwała Nr XLVI/690/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 r. w sprawie *uchwalenia zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego* ogłoszona w Dz. Urz. Woj. Wlkp. Nr 155, poz. 2953 z dnia 05 sierpnia 2010 r.

Zgodnie z ustaleniami Planu zagospodarowania przestrzennego województwa w Studium miasta Poznania należy:

1) w zakresie środowiska przyrodniczego uwzględnić:

- * stworzenie spójnej sieci ekologicznej pełniącej nadrzędne funkcje przyrodnicze, jednego z najważniejszych celów ochrony przyrody i krajobrazu Wielkopolski. W związku z tym, że system zieleni miasta Poznania jest ważnym elementem spójnej przestrzennie i ekologicznie sieci przyrodniczej województwa, w szczególności należy przewidzieć:
 - ochronę obszarów o największych wartościach przyrodniczo-krajobrazowych i dużym potencjale biologicznym, chronionych na mocy *ustawy o ochronie przyrody*,
 - ochronę systemu klinowo-pierścieniowego miasta Poznania,
 - konieczność zachowania i odtwarzania ciągłości istniejących elementów systemu zieleni Poznania oraz zapewnienie powiązań funkcjonalnych z terenami otaczającymi. Do najważniejszych powiązań miasta z terenami sąsiednimi należą następujące doliny rzek: Warty, Główniej, Cybiny, Głuszynki, Michałówki, Strumienia Junikowskiego, Samicy Kierskiej i Bogdanki.
- * ochronę zasobów i przywracanie walorów środowiska, w tym między innymi ochronę i racjonalne użytkowanie zasobów wodnych, zwiększenie powierzchni zalesionych i zadrzewionych, ochronę powierzchni ziemi, poprawę jakości powietrza i klimatu akustycznego,
- * zachowanie, wzbogacanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- * obszar występowania złoża kruszywa zgodnie z aktualnym „Bilansem zasobów złóż kopalin w Polsce” Państwowego Instytutu Geologicznego,
- * obszary szczególnie narażone na zagrożenia powodziowe;

2) w zakresie ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego uwzględnić ochronę zabytkowego układu przestrzennego miasta, ochronę krajobrazów kulturowych w strefach kulturotwórczych, szlaków kulturowych oraz pojedynczych obiektów;

3) w zakresie komunikacji:

- * uwzględnić układ dróg tworzących Poznański węzeł dróg krajowych i wojewódzkich,
- * uwzględnić rozwiązania dotyczące przebiegu trasy Kolei Dużych Prędkości,
- * uwzględnić połączenie kolejowe dla obsługi Portu Lotniczego Poznań – Ławica,
- * uwzględnić potrzebę wdrożenia zintegrowanego systemu komunikacji zbiorowej opartej o kolej metropolitalną powiązaną z miejskim i podmiejskim systemem komunikacji tramwajowej i autobusowej,
- * wskazać lokalizację portu oraz przystani pasażerskich zintegrowanych z pozostałymi środkami komunikacji;

4) w zakresie infrastruktury technicznej uwzględnić ustalenia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, elektroenergetyki, gazownictwa, transportu paliw, gospodarki odpadami²¹;

5) w zakresie polityki przestrzennej uwzględnić:

*ustalenia dotyczące stref zróżnicowanych polityk przestrzennych województwa, w tym w szczególności:

- poprawę ładu przestrzennego w obrębie struktur i obszarów w tym wykorzystanie zasad kształtowania przestrzeni miejskich,
- kształtowanie zrównoważonej struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz minimalizacji napięć i konfliktów,
- efektywne wykorzystanie zasobów i walorów regionu.

*Plan Zagospodarowania Przestrzennego Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego²², jako część Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego, będący zapisem polityki przestrzennej samorządu województwa dla centralnej jego części.

Plan zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego jest jednym z narzędzi realizacji polityki przestrzennej województwa. Jego zadaniem będzie przede wszystkim przeniesienie na poziom lokalny priorytetów zagospodarowania przestrzennego sformułowanych w Planie województwa wielkopolskiego, związanych m.in. z: ochroną i kształtowaniem środowiska przyrodniczego i kulturowego, układem komunikacyjnym, infrastrukturą techniczną. Szczególny akcent w formułowaniu kierunków zagospodarowania przestrzennego Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego położono na te elementy zagospodarowania przestrzennego, które wpłyną na konkurencyjność obszaru, przy jednoczesnym zachowaniu zrównoważonych struktur przestrzennych. Dotyczy to w szczególności sposobu rozwoju funkcji o charakterze metropolitalnym, które stymulują rozwój nowoczesnych form gospodarki oraz wzrostu dostępności komunikacyjnej obszaru.

W projekcie podkreśla się rolę tzw. Zewnętrznego Pierścienia Bliskiego Zasięgu, kwalifikując go w północnej części, jako drogę wojewódzką, przebiegającą m.in. przez północne tereny miasta Poznania. Mimo, że ta trasa, wiodąca przez Morasko, Radojewo i tereny nadwarciańskie jest postrzegana, zarówno przez mieszkańców jak i władze Poznania, jako bardzo kontrowersyjna, konfliktowa przestrzeń, niosąca za sobą ogromne koszty finansowe i społeczne oraz skutkująca bardzo niekorzystnym rozkładem ruchu w północnych dzielnicach miasta, z uwagi na jej zapis w planie zagospodarowania województwa, należy uwzględnić ją w studium miasta Poznania.

²¹ W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa wskazano jedynie orientacyjną lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej oraz przebiegi planowanych inwestycji, w związku z powyższym szczegółowe lokalizacje należy ustalić z zarządcami i właścicielami sieci.

²²Projekt przygotowany przez Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu 2012 r.

Aglomeracja poznańska to wspólnota miejska skupiająca się wokół miasta Poznania. Stanowi dla blisko miliona ludzi miejsce zamieszkania, pracy, nauki i wypoczynku powiązanych wspólną przestrzenią, środowiskiem, systemem transportowym oraz infrastrukturą techniczną i społeczną. To także wspólne rozwiązywanie problemów i wspólna troska o przyszłość. To obszar, gdzie współdziałanie stanowi warunek postępu i rozwoju, jest źródłem osiągania przewagi kooperacyjnej i konkurencyjnej w skali krajowej i międzynarodowej. Wiele przemawia za tym, aby aglomeracja poznańska stała się rozpoznawalną i liczącą się w Europie metropolią: wielkopolska tradycja, dogodna struktura administracyjna, dobry klimat polityczny, doświadczenia współpracy samorządowej, różne formy kooperacji samorządów z nauką i gospodarką. Współpraca środowisk naukowych, samorządowych oraz organizacji społecznych zaowocowała powstaniem Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej²³.

Strategia rozwoju aglomeracji poznańskiej to nakreślenie wizji i kierunków rozwoju dla całej aglomeracji poznańskiej w perspektywie 2020 r. Jest ona ekspercko-społecznym planem działań strategicznych na najbliższą dekadę. Działan, które zapewnią większą spójność przestrzenną i funkcjonalną aglomeracji poznańskiej oraz uczynią ją obszarem sukcesu na miarę nowoczesnych metropolii europejskich. Rada Aglomeracji Poznańskiej, a obecnie Stowarzyszenie Metropolia Poznań, jest inicjatorem współpracy gmin ją tworzących. Głównym założeniem współpracy jest zwiększenie integracji obszaru metropolitalnego w różnych aspektach funkcjonowania wspólnoty samorządowej, jak działania z zakresu integracji transportu publicznego, gospodarki odpadami, planowania przestrzennego, promocji gospodarczej oraz wymiany wiedzy i doświadczeń praktyków administracji samorządowej i przedstawicieli środowisk akademickich. Efektem integracji transportu aglomeracyjnego było powołanie Związku Międzygminnego „Transport Publiczny Metropolii Poznań” oraz wdrożenie Poznańskiej Elektronicznej Karty Aglomeracyjnej (PEKA). Ponadto, w związku z wprowadzeniem od 1 lipca 2013 r. nowego systemu gospodarki odpadami, polegającego na przejęciu przez gminy pełnej odpowiedzialności za gospodarowanie odpadami, powołano Związek Międzygminny „Gospodarka Odpadami Aglomeracji Poznańskiej”. Następnym krokiem będzie utworzenie Związku Międzygminnego „Gospodarka Wodno-Ściekowa Metropolii Poznań”.

Z inicjatywy Stowarzyszenia Metropolia Poznań uzgodniono wspólne stanowisko gmin w sprawie zapisów projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego. Założeniem jest stworzenie spójnej wizji zagospodarowania przestrzennego metropolii w celu zapewnienia zrównoważonego i trwałego rozwoju.

²³ przyjęta przez Radę Aglomeracji Poznańskiej w czerwcu 2011 r.

2. UWARUNKOWANIA LOKALNE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

2.1. POŁOŻENIE I OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA POZNANIA

Poznań, stolica województwa wielkopolskiego, położony jest w środkowej części województwa. Granice administracyjne miasta wyznaczają następujące współrzędne geograficzne:

- 52° 17' 34" i 52° 30' 27" szerokości geograficznej północnej,
- 16° 44' 08" i 17° 04' 28" długości geograficznej wschodniej.

Powierzchnia miasta wynosi 261,9 km² i w układzie przestrzenno-administracyjnym podzielona jest na pięć dzielnic: Grunwald, Jeżyce, Nowe Miasto, Stare Miasto i Wilda. Poznań jest miastem na prawie powiatu i otoczony jest gminami tworzącymi powiat poznański (rys. I.2.1.)

Obszar Poznania jest w stosunkowo dużym stopniu zurbanizowany. Tereny zabudowane oraz komunikacyjne stanowią ok. 48% całkowitej powierzchni. Struktura funkcjonalno-przestrzenna nawiązuje do naturalnych warunków środowiska. Dolina Warty rozdziela miasto na część lewobrzeżną i prawobrzeżną. W lewobrzeżnej części centrum powstały ośrodki usługowo-handlowe, administracji i instytucji biznesu, a na obrzeżach miasta – nowoczesne obiekty handlowo-usługowe (np. centrum Auchan, Franowo). W śródmieściu skoncentrowane są przede wszystkim ośrodki akademickie, naukowe i kulturalne. Zarówno w rejonie prawobrzeżnym, jak i w lewobrzeżnym mniej więcej równomiernie rozmieszczone są obszary mieszkalne. Potencjał przemysłowy miasta zlokalizowany jest głównie w jego paśmie południowym i północno-wschodnim.

Dla regionu miasto pełni istotne funkcje usługowe w zakresie handlu, ochrony zdrowia, nauki i kultury. Poznań jest dużym ośrodkiem przemysłowym oraz dużym ośrodkiem gospodarczym, w którym zarejestrowanych jest blisko 102,5 tys. podmiotów gospodarczych (tj. 26,4% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w województwie wielkopolskim i 2,6% w kraju). Poznań jest ważnym ośrodkiem bankowości w Polsce. Od powstania w 1921 r. Międzynarodowych Targów Poznańskich miasto stanowi symboliczną stolicę targową Polski, odbywają się tu targi o randze międzynarodowej, a także liczne krajowe i międzynarodowe imprezy towarzyszące. Pod względem atrakcyjności gospodarczej, innowacyjności, obsługi biznesu i standardów zamieszkania, Poznań zajmuje jedno z czołowych miejsc w Polsce. Dzięki unijnej pomocy w mieście powstała nowoczesna infrastruktura drogowa i kanalizacyjna, nowe obiekty dydaktyczno-naukowe, obiekty ochrony zdrowia, kultury, sportu i rekreacji.

Poznań stanowi ważny węzeł szlaków komunikacyjnych o znaczeniu międzyregionalnym i międzynarodowym, w tym tras kolejowych: E-20 z Brukseli do

Terespola i E-59 ze Świnoujścia do Ostrawy oraz dróg krajowych: nr 2 Świecko–Terespol, nr 5 Lubawka–Świecie, nr 11 Kołobrzeg–Bytom. Przez Poznań, w południowej części miasta przebiega odcinek (o długości 13,3 km) autostrady A2 ze Świecka do Warszawy, umożliwiającej bezpośrednie połączenie Poznania z siecią autostrad europejskich, natomiast wokół Poznania została zrealizowana część planowanej obwodnicy miasta – odcinek wschodni (w ciągu drogi S5) oraz w części odcinek zachodni (po ukończeniu budowy przebiegać będzie tamtędy droga S11).

W Poznaniu funkcjonuje port lotniczy „Ławica” z nowoczesnym terminalem cargo i nowym terminalem pasażerskim (kategoria „A” według ICAO²⁴) spełniający standardy Unii Europejskiej. W granicach miasta funkcjonuje również drugie lotnisko – lotnisko wojskowe w Krzesinach o istotnej roli w strukturach NATO.

2.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZASAD OKREŚLONYCH W STRATEGII ROZWOJU MIASTA POZNANIA 2030

Strategia Rozwoju Miasta Poznania do roku 2030²⁵ jest dokumentem spełniającym kilka funkcji:

- * polityczną, gdyż określa politykę władz lokalnych w perspektywie długookresowych celów rozwojowych miasta,
- * informacyjno-marketingową, ponieważ informuje społeczność lokalną, podmioty gospodarcze, instytucje lokalne i zewnętrzne o priorytetach rozwojowych przyjętych przez władze miasta, pomagając w podejmowaniu własnych decyzji,
- * ważną funkcję sprawczą, polegającą na uruchomieniu intensywnej i szerokiej dyskusji przedstawicieli wielu różnych środowisk miasta na temat jego aktualnej kondycji, wizji strategicznego rozwoju oraz sposobów, jakimi chce się osiągnąć zamierzone cele.

Do głównych wyzwań rozwojowych Poznania, na najbliższe dwie dekady, zawartych w Strategii²⁶, należą:

- * Poznań miastem przedsiębiorstw zdolnych do konkurencji na rynku globalnym,
- * Poznań silnym ośrodkiem gospodarczym ze znaczącą rolą firm rodzimych, wysoką wydajnością pracy i innowacyjnością, usieciowieniem wewnętrznym i zewnętrznym, wykorzystującym kapitał wiedzy oraz konkurującym z powodzeniem na rynku globalnym,
- * Poznań miastem atrakcyjnym dla działalności gospodarczej oraz atrakcyjnym pod względem ekonomicznym i społecznym dla osób o wysokich kwalifikacjach i osób kreatywnych oraz przedsiębiorczych,

²⁴ Organizacja Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego

²⁵ uchwała Nr LXXII/990/VI/2010 Radę Miasta Poznania z dnia 11 maja 2010 r., aktualizacja 2013 – uchwała Nr LX/929/VI/2013 z dnia 10 grudnia 2013 r.

²⁶ sformułowane w 2009 r., zaktualizowane w 2013 r.

- * poprawa jakości kształcenia,
- * wykreowanie produktu kulturalnego Poznania w związku z realizacją jego funkcji metropolitalnych,
- * wzbogacenie oferty turystycznej miasta,
- * poprawa jakości kształcenia i wspierania młodych talentów,
- * Poznań centrum uniwersyteckim o europejskim znaczeniu,
- * wzmocnienie pozycji kultury i wzrost poziomu uczestnictwa w kulturze,
- * wzbogacenie oferty i budowa wyrazistego wizerunku turystycznego miasta
- * utrzymanie dodatniego salda migracji w metropolii Poznań oraz zahamowanie spadku liczby ludności miasta Poznania,
- * poprawa zagospodarowania i wykorzystania przestrzeni miejskiej, w szczególności w Śródmieściu,
- * kreowanie polityki zarządzania zasobami lokalowymi oraz gruntami pod inwestycje mieszkaniowe i gospodarcze,
- * wypracowanie systemu działań mających na celu zapewnienie spójności społecznej mieszkańców Poznania, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- * rozwój współpracy samorządów aglomeracji poznańskiej,
- * rozwój funkcji metropolitalnych,
- * optymalizacja transportu w mieście oraz aglomeracji poznańskiej,
- * poprawa spójności terytorialnej metropolii Poznań.

Realizacja wymienionych powyżej zamierzeń rozwojowych zależy w większym lub mniejszym stopniu od stanu i sposobu prowadzenia gospodarki przestrzennej, co znajduje swoje odbicie w ustaleniach studium.

2.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UŻYTKOWANIA TERENÓW

2.3.1. Przeznaczenie i użytkowanie gruntów

W oparciu o zestawienie gruntów miasta Poznania zgodnie ze stanem na 01.01.2012 r.²⁷ określono sposób użytkowania terenów w mieście. Bilans terenów według kategorii zagospodarowania przedstawia poniższa tabela:

²⁷ Dane z Zarządu Geodezji i Katastru Miejskiego GEOPOZ

Tab. I/2.3.1. Zestawienie gruntów wg rodzaju użytkowania.

Lp.	Grupy terenów wg użytkowania	Rodzaj użytkowania	Powierzchnia w ha	Udział % w ogólnej powierzchni
1	użytki rolne	grunty orne	6.900	26,35
		sady	354	26,35
3		łąki trwałe	766	2,92
4		pastwiska trwałe	410	1,57
5		grunty różne zabudowane	44	0,17
6		grunty pod stawami	6	0,02
7		grunty pod rowami	59	0,22
razem			8.539	32,6
		lasy	3.824	14,6
9		grunty zadrzewione i zakrzewione	178	0,7
razem			4.002	15,3
10	grunty zabudowane zurbanizowane	tereny mieszkaniowe	3.272	12,50
11		tereny przemysłowe	1.154	4,41
12		inne tereny zabudowane	1.929	7,37
13		zurbanizowane tereny niezabudowane	646	2,47
14		tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	945	3,61
15		tereny komunikacyjne – drogi	2.499	9,54
16		tereny komunikacyjne – kolejowe	574	2,19
17		inne tereny komunikacyjne	369	1,41
razem			11.388	43,5
18	grunty pod wodami	powierzchniowymi płynącymi	607	2,33
19		powierzchniowymi stojącymi	123	0,47
razem			730	2,8
20	Nieużytki		544	2,0
21	tereny różne		988	3,8
razem powierzchnia obszaru miasta			26.191,00	100

Tereny wskazane jako **mieszkaniowe**, stanowiące ponad 12,5% powierzchni miasta, obejmują także usługi podstawowe zbilansowane w ramach tych terenów (funkcja brutto). Rozmieszczenie terenów mieszkaniowych ze względu na charakter zabudowy przedstawia się następująco:

- * tereny mieszkaniowe w tradycyjnej zabudowie śródmiejskiej (kamienice)²⁸ stanowią poniżej 5 % terenów mieszkaniowych miasta i występują przede wszystkim na terenie Śródmieścia.
- * tereny mieszkaniowe w zabudowie blokowej i kwartałowej (około 25 % terenów mieszkaniowych) są zlokalizowane głównie w ramach osiedli mieszkaniowych w północnej części miasta (Piątkowo i Winogrody), wschodniej (Rataje), południowej i południowo-zachodniej (Dębiec, Grunwald,). Rozwój funkcji mieszkaniowej wielorodzinnej następuje ponadto w ramach Centrum, w rejonie ulic: Bóźnicza-Grochowe Łąki, Szyperska i Królowej Jadwigi, oraz na Łacinie i na Naramowicach.
- * koncentracja terenów mieszkaniowych w zabudowie jednorodzinnej (około 70 % ogółu terenów mieszkaniowych) występuje: w zachodniej oraz południowo-wschodniej części

²⁸ zabudowa śródmiejska - zgrupowanie intensywnej zabudowy na obszarze funkcjonalnego śródmieścia, który to obszar stanowi faktyczne lub przewidywane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego centrum miasta lub dzielnicy miasta – na podstawie definicji zawartej w rozporządzeniu Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie z dnia 12 kwietnia 2002 r. (Dz. U. Nr 75, poz. 690 z późn. zm.)

miasta. Największa dynamika rozwoju funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej występuje na Strzeszynie i Szczepankowie.

Tereny usługowe, na które składają się usługi publiczne i komercyjne obejmują nie więcej niż 10% powierzchni miasta. Grupę usług publicznych reprezentują usługi związane z publiczną nauką i oświatą, kulturą, opieką zdrowotną i społeczną, administracją. Tereny pod usługi publiczne stanowią większość powierzchni terenów usług w mieście. Wśród usług publicznych ważne miejsce zajmują usługi metropolitalne i wyższego rzędu, centrotwórcze, skoncentrowane na terenie śródmieścia. Niektóre jednak wychodzą poza granice tej strefy (tereny uczelni wyższych na Morasku, Uniwersytet Przyrodniczy, Ławica, Szpitale kliniczne, Szpital Wojewódzki, itp.).

Znaczący udział w grupie usług komercyjnych zajmują wielkopowierzchniowe centra handlowo-usługowe, galerie handlowe, domy towarowe oraz obiekty kulturalne (np. multikina), które rozwijają się dynamicznie, tak w Śródmieściu (jak np. Stary Browar, Galeria Malta, City Center), jak i na obrzeżach miasta (Franowo, Auchan-Kotowo, Marcelin).

W Poznaniu na koniec 2012 roku całkowita podaż nowoczesnej powierzchni handlowej wyniosła 520 tys. m², z czego blisko 15 % stanowią specjalistyczne Centra Handlowe (rys. I.2.3.1). Nasycenie powierzchnią handlową wynosi blisko 640 m² na 1000 mieszkańców. W latach 2013-2014 przybyły kolejne współczesne centra handlowe. Pomimo tego, iż w obowiązującym Studium wskazano wiele terenów pod lokalizację obiektów o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², to nadal właściciele działek i inwestorzy wnioskują o kolejne lokalizacje i tak np. w rejonie ulic: Samotna, Wołczyńska-Nowosolska, Kacza, Księcia Mieszka I (rozbudowa galerii Plaza), Krauthofera-Górecka, Ptasia oraz na terenie Starej Rzeźni. Wiele centrów handlowych, których otwarcie planowane jest na lata 2013/2014, to duże obiekty o powierzchni najmu przekraczającej 50 tys. m². Z drugiej strony odnotowuje się wzrost zainteresowania małymi centrami osiedlowymi, tzw. wygodnych i szybkich zakupów, o lokalnym zasięgu²⁹. Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², przedstawia rys. I.2.3.1. Wskazano w nim obszary, które już obecnie zagospodarowane są obiektami handlowymi oraz potencjalne lokalizacje obszarów rozmieszczenia ww. obiektów wskazanych z Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania z 2008 roku.

Tereny przemysłowe obejmują mniej niż 5 % powierzchni miasta i zlokalizowane są głównie w północno-wschodniej części miasta (Główna, Karolin), na Podolanach, Junikowie oraz Wildzie, na południe od ul. Hetmańskiej. Najdynamiczniej rozwijającymi się rejonami funkcji przemysłowej są: Antoninek, Starołęka, Podolany.

Obserwuje się proces przekształceń funkcjonalnych terenów poprzemysłowych np.: w usługi nauki i administracji w rejonie ulicy Nieszawskiej, mieszkalnictwo w rejonie ulicy

²⁹ informuje spółka Colliers International w raporcie o prognozach rynku handlowego na 2013 rok i podsumowań 2012.

Szyperskiej, Marcelesińskiej-Wałbrzyskiej, Jeleniogórskiej, administrację i usługi w rejonie ulicy M. Jackowskiego, mieszkalnictwo i usługi na Podolanach, na południe od ul. Druskienickiej. Powiększają się tereny, na których nastąpiło duże przemieszanie funkcji mieszkaniowej z przemysłową i warsztatową (Fabianowo-Kotowo i Szczepankowo).

W ramach terenów zurbanizowanych istnieją **powierzchnie niezagospodarowane**. Występują one w dużym rozproszeniu. Tereny niezagospodarowane lub zagospodarowane tymczasowo są na ogół tylko pozornie wolne od zabudowy. Główne problemy w ich odzyskaniu pod nowe zagospodarowanie to: trudne do likwidacji stany istniejące (pozostałości starej zabudowy, fundamenty, zbrojenia, fragmenty starej infrastruktury technicznej, komunikacyjnej itp.), nieuregulowane stany własnościowe, protesty społeczne czy wysokie koszty inwestowania, wynikające m.in. z kosztów przebudowy infrastruktury i komunikacji. Na wielu z tych terenów, po ich uporządkowaniu, byłaby możliwa realizacja zabudowy.

Zbilansowane **tereny użytkowane rolniczo i odłogowane oraz tereny zieleni** (obejmujące lasy, parki i zieleńce, zieleń osiedlową, ogrody, tereny rolnicze, nieużytki) stanowią ponad 50 % powierzchni miasta. Największa koncentracja terenów jeszcze użytkowanych rolniczo i odłogowanych oraz łąk występuje na obszarze Moraska, Szczepankowa, Fabianowa i Kotowa oraz w południowo-wschodniej części miasta (Pokrzywno, Krzesiny, Spławie, Piotrowo, Sypniewo).

Główną strukturą **systemu zieleni** miasta jest historycznie ukształtowany układ klinowo – pierścieniowy, opracowany przez Władysława Czarneckiego i Adama Wodzickę w okresie dwudziestolecia międzywojennego, w obrębie którego sposób zagospodarowania kontynuowany jest w każdym z kolejnych dokumentów planistycznych dla miasta Poznania i podporządkowany ochronie wartości i zasobów przyrodniczych. Na układ klinowy związany z układem hydrograficznym Warty i jej dopływów na terenie miasta, nakłada się pierścieniowy system zieleni będący pozostałością zabudowań obronnych. Pierwszy wewnętrzny pierścień wyznaczony jest po śladzie przebiegu średniowiecznych obronnych murów miasta. Zieleń nie tworzy tutaj ciągłego pierścienia, przedzielona jest zwartą zabudową Starego Miasta. Drugi pierścień, tzw. Ring Stübgena, stanowi zieleń miejska założona na obszarze zlikwidowanych pruskich fortyfikacji i na terenach leżących w pobliżu. Trzecim pierścieniem jest zieleń fortów okołomiejskich.

Klinowo – pierścieniowy system zieleni w Poznaniu wykorzystuje naturalne ukształtowanie dolin rzecznych (Warta, Bogdanka, Cybina) wcinających się z czterech stron do wnętrza miasta, w układzie wschód – zachód i północ – południe. Dodatkowo w południowej części miasta kształtowane są kliny zorientowane na linii północny zachód – południowy wschód, wykorzystujące naturalne doliny Strumienia Junikowskiego i Głuszynki. Głównym celem kreowania klinów zieleni jest ochrona wód i zapewnienie właściwego

nawietrzania oraz zapewnienie atrakcyjnej krajobrazowo i przyrodniczo przestrzeni rekreacyjnej dla mieszkańców.

W klinach przeważają tereny zalesione i użytki zielone. Pozostałe tereny zieleni w klinach stanowią: ogrody działkowe, parki i parki podworskie, cmentarze. Niewielką część obszarów położonych w klinach zajmuje istniejąca zabudowa o różnych funkcjach. Na dominujący leśno-parkowy charakter klinów zieleni nakładają się np. funkcje sportowo-rekreacyjne (tereny nadmaltańskie, otoczenie jezior Kierskiego, Strzeszyńskiego, Rusalki), także sportowo-rekreacyjne, ale też usług nauki i szkolnictwa wyższego (Klin Wildecki tereny AWF, kampus Politechniki Poznańskiej nad Wartą, kampus UAM na Morasku), zabudowy mieszkaniowej (Sołacz, Bielniki, część klina Wildeckiego). Tereny położone w klinowo-pięścieniowym systemie zieleni obejmują więcej niż jedną trzecią obszaru miasta.

2.3.2. Kierunki zagospodarowania terenów ustalone w studium 2008 r.

W dotychczasowym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania z 2008 r. tereny wyłączone z zabudowy stanowiły 31,51% powierzchni miasta, tereny o specjalnych warunkach zabudowy 17,38%, a tereny pozostałe, przeznaczone pod zabudowę oraz komunikację 51,11% pow. miasta (rys. I.2.3.2/1-2). Ponieważ Studium określa tzw. kierunek przeznaczenia brutto (przewidywana funkcja wiodąca wraz z dopuszczonymi funkcjami uzupełniającym, np. mieszkalnictwo jako funkcja wiodąca oraz dodatkowo usługi podstawowe, obsługujący układ komunikacyjny, zieleń towarzysząca zabudowie, rekreacja itp. jako funkcje uzupełniające), przyjęto, że w ramach terenów przeznaczonych pod zabudowę przeciętnie ok. 30% powierzchni stanowić będą tereny biologicznie czynne. Oszacowane w ten sposób potencjalne sposoby użytkowania terenu według kierunków przeznaczenia przedstawia poniższa tabela oraz diagramy.

Tab. I.2.3.2. Bilans terenów wg określonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z 2008 roku kierunków przeznaczenia

Kierunek przeznaczenia	powierzchnia terenu [ha]	% powierzchni miasta
Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	3 606	14%
Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub/i/z/oraz usługowej	327	1%
Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	1 369	5%
Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej lub/i/z/oraz usługowej	850	3%
Tereny zabudowy usługowej	1 340	5%
Tereny zabudowy usługowej albo/lub/i/z/oraz obiektów produkcyjnych, składów i magazynów	1 657	7%
Tereny wyłączone z zabudowy i inne tereny zieleni	9 413	36%
Tereny komunikacji i infrastruktury	7 630	29%
SUMA	26 192	100%

Diagram I.2.3.2/1. **BILANS TERENÓW OGÓŁEM**

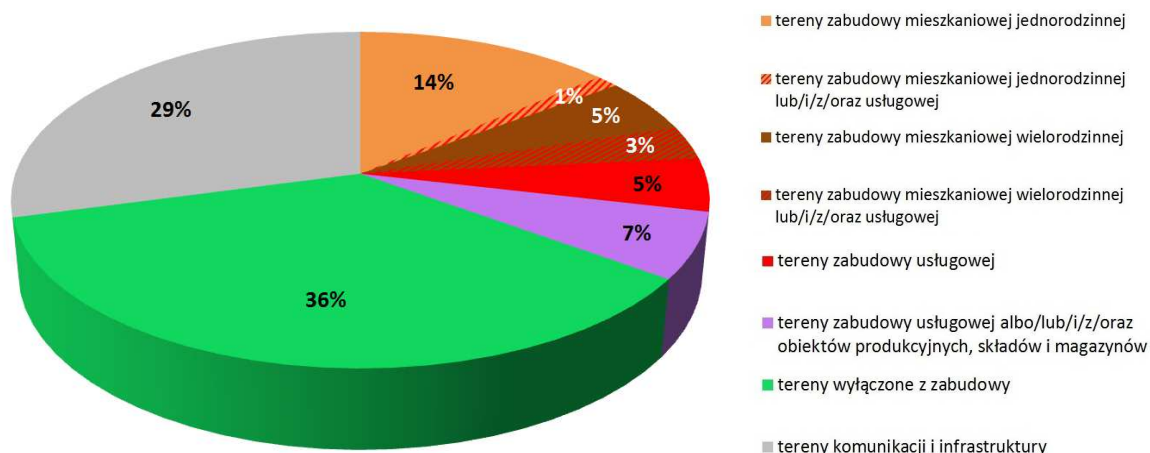
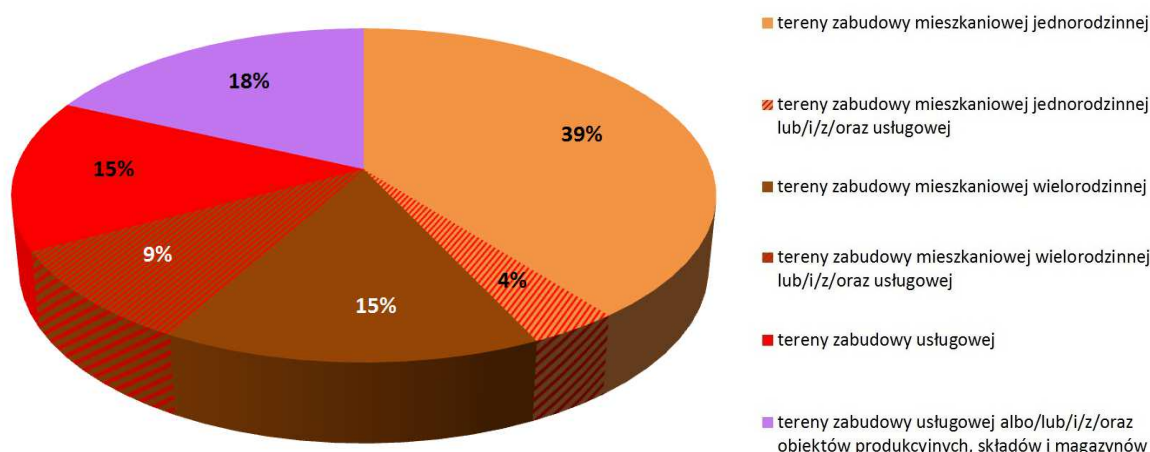

Diagram I.2.3.2/2. **BILANS TERENÓW POD ZABUDOWĘ**

2.3.3. Chłonność terenów na podstawie bilansu terenów wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i w Studium 2008 r.

Przy obliczeniu chłonności terenów mieszkaniowych, tzn. przewidywanej liczby potencjalnych mieszkańców uwzględniono ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a w odniesieniu do obszarów nie objętych planami miejscowymi ustalenia Studium 2008 r. W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania 2008 r. m.in. przyjęto zasadę, że nowo wydzielana działka budowlana w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej na terenach przeznaczonych pod zabudowę ma powierzchnię około 1000 m², natomiast powierzchnia nowo wydzielanej działki budowlanej w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej na terenach o specjalnych warunkach zabudowy wynosi, w zależności od obszaru, minimum 1500 lub 3000 m².

W zakresie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej przyjęto generalną zasadę, iż na terenach przeznaczonych pod zabudowę wysokość nowych budynków mieszkalnych nie

powinna przekraczać 22 metrów, natomiast na terenach o specjalnych warunkach zabudowy nie powinna być wyższa niż 12 metrów.

Zgodnie z ww. kryteriami określono współczynnik chłonności minimalnej i maksymalnej, który prezentuje poniższa tabela. Przyjęto wskaźnik 2,2 osoby na jedno mieszkanie, o średniej powierzchni 64,4m².

Tab.I.2.3.3. Chłonność terenów mieszkaniowych

	STUDIUM 2008 [os.]	STUDIUM 2008 bez mpzp [os.]	MPZP. obowiązujące i projekty [os.]	SUMA [os.]**
1	2	3	4	5
CHŁONNOŚĆ MIN*	929 964	741 756	371 049	1 112 805
CHŁONNOŚĆ MAX*	1 027 853	798 323	456 259	1 254 582

Źródło: MPU – opracowanie własne

*różnica wynika z ilości lokali mieszkalnych przyjętej dla budynków, dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej

**kolumna 5 stanowi sumę kolumny 3 i 4

Mimo, iż prognoza demograficzna GUS do 2035 roku (tabela I.5.1/3 – rozdz. 5.1, wskazuje na tendencję spadkową co do potencjalnej liczby mieszkańców Poznania w 2035 roku, to w celu zatrzymania bądź zmniejszenia migracji mieszkańców do gmin ościennych, w polityce przestrzennej miasta, należy tereny pod rozwój budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego, w tym komunalnego, wyznaczać w bezpośrednim sąsiedztwie przystanków transportu publicznego (tramwajowe i kolejowe miejskie) i sieci infrastrukturalnych oraz w lokalizacjach z dobrym dostępem do usług oświaty i zdrowia. Natomiast na terenach przeznaczonych pod rozwój budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego zasadne byłoby przeprowadzić analizę minimalnej powierzchni nowo wydzielanych działek budowlanych, tak by bez szkody dla założeń urbanistycznych, środowiskowych i kulturowych urynkować ofertę terenów mieszkaniowych w granicach Poznania. Poza zmniejszeniem minimalnej powierzchni działki budowlanej powinno się również umożliwić lokalizację zabudowy o różnym charakterze (wolno stojącej, bliźniaczej, szeregowej).

2.4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMO-GÓW JEGO OCHRONY

W celu zdefiniowania zasad kształtowania ładu przestrzennego przeprowadzone zostały analizy:

- * funkcjonalne;
- * charakteru zabudowy;
- * wysokości zabudowy;

- * intensywności zabudowy;
- * elementów krystalizujących przestrzeń oraz budujących fizjonomię miasta (wloty do miasta, bramy miejskie, panoramy i punkty, ciągi widokowe, ciągi miejskie, bariery funkcjonalno-przestrzenne, obiekty dysharmonizujące krajobraz miejski).
- * wartości kompozycyjnej obiektów i zespołów obiektów wysokich i wysokościowych;

Na podstawie powyższych analiz zostały ocenione predyspozycje poszczególnych struktur funkcjonalnych i przestrzennych do różnego rodzaju przekształceń (tereny do zachowania i ochrony, rewaloryzacji, ograniczonego lub całkowitego przekształcenia). Wyniki ww. analiz znajdują swoje odzwierciedlenie w kierunkach zagospodarowania przestrzennego Studium.

2.4.1. Charakter zabudowy

Pod względem charakteru zabudowy tereny zainwestowane miasta zostały podzielone na następujące typy obszarów:

- ⇒ **zabudowa śródmiejska** obejmuje zgrupowanie intensywnej zabudowy na obszarze funkcjonalnego śródmieścia, stanowiącego faktyczne centrum miasta³⁰, **zabudowa z przewagą obiektów o charakterze zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej** – tereny obiektów wolno stojących lub grup obiektów o gabarytach budynków jednorodzinnych (w tym zabudowa szeregowa), na których wykształcona jest przede wszystkim przestrzeń prywatna oraz częściowo – przestrzeń sąsiedzka;
- ⇒ **zabudowa blokowa** – tereny charakteryzujące się zabudową mieszkaniową wolno stojącą, blokową, nie tworzącą układów kwartałowych, na których wykształcona jest przestrzeń publiczna i częściowo sąsiedzka;
- ⇒ **zabudowa kwartałowa** – tereny zabudowy wielorodzinnej lub usługowej tworzącej kwartały, na których przenikają się różne typy przestrzeni: przede wszystkim publiczna i sąsiedzka (wewnątrz dziedzińców);
- ⇒ **zabudowa wielkogabarytowa, halowa** – tereny ze znacznymi powierzchniami parkingowymi, zespoły lub pojedyncze obiekty zabudowy handlowej wielkopowierzchniowej lub wystawienniczej, magazynowo-produkcyjnej, transportowej;
- ⇒ **zabudowa o charakterze tymczasowym** – tereny działek letniskowych, ogródków działkowych, również baraków mieszkalnych, zespołów pawilonów usługowych;
- ⇒ **zabudowa mieszana** – tereny o zabudowie o różnym charakterze, gdzie nie wykrystalizował się jeden typ zabudowy;

W Poznaniu dominuje struktura rozdrobnionych, przemieszanych, różnorodnych, form zabudowy, w której wyróżniają się, dzięki swej koncentracji, tereny wielkich osiedli

³⁰tereny odpowiadające definicji zawartej w § 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2002 r. Nr 75, poz. 690 z późn. zm.)

modernistycznych Winograd-Piątkowa i Rataj oraz dzielnice śródmiejskie i tereny skoncentrowanej zabudowy jednorodzinnej. Charakterystyczne są również tereny zabudowy przemysłowej i powojaskowej, często nieużytkowanej albo przekształcanej mniej lub bardziej radykalnie, a nawet spektakularnie w celu realizacji innych funkcji, w tym mieszkaniowej i usługowej, np. rewitalizacja starego browaru przy ul. Półwiejskiej czy koszar przy ul. Ułańskiej.

Zabudowa wielkogabarytowa usługowo – przemysłowa zlokalizowana jest głównie wzdłuż torów kolejowych. Największa jej koncentracja występuje w północno-wschodniej części Poznania.

Zabudowa mieszana wyznacza tereny o najniższych wartościach przestrzennych. W Poznaniu występuje kilka obszarów o takim charakterze, m.in. wzdłuż ulic Obornickiej i Naramowickiej. W niektórych miejscach stara zabudowa magazynowo-przemysłowa jest wypierana przez zabudowę mieszkaniową blokową, co w dużej mierze przyczynia się do rehabilitacji przestrzeni urbanistycznej (np. Naramowice).

Zabudowa tymczasowa stanowi około 5% terenów zainwestowanych miasta Poznania, obejmując m.in. baraki mieszkalne.

2.4.2. Podstawowe parametry zabudowy

Wysokość zabudowy

Generalnie miasto Poznań cechuje zabudowa średniowysoka do 20 m i niska. Typowa wysokość w obszarze funkcjonalnego Śródmieścia wynosi do 5 kondygnacji, tj. ok. 18 m do gzymsu.

Zdecydowanie większą wysokością charakteryzuje się zabudowa z lat 70. i 80. XX wieku poprzez nagromadzenie obiektów wysokich i wysokościowych (w Śródmieściu są to przede wszystkim biurowce, hotele, poza Śródmieściem 11-16 kondygnacyjne wieżowce mieszkalne).

Cechą charakterystyczną wysokości zabudowy w skali miasta jest jej obniżanie w miarę zbliżania się do terenów zieleni otwartej (klinów zieleni) oraz w kierunkach peryferyjnych miasta.

Ostatnie lata przyniosły zmiany w kształtowaniu wysokości zabudowy w rejonie Śródmieścia w zachodniej i północno-zachodniej krawędzi ringu Stübgena, a przede wszystkim w jego części południowo-zachodniej (tzw. City), gdzie powstają budynki wysokie i wysokościowe akcentujące krawędź Centrum miasta (m.in. Andersia Tower, Poznańskie Centrum Finansowe, Novotel Poznań przy placu W. Andersa).

Intensywność zabudowy

Intensywność zabudowy działki budowlanej przeanalizowano w odniesieniu do zajmowanej przez budynki powierzchni działki budowlanej. W zabudowie zwartej śródmiejskiej powierzchnia zabudowy w stosunku do powierzchni działki budowlanej wynosi 80 – 100 %. W zabudowie kwartałowej i szeregowej jednorodzinnej jest zbliżona do 50%. W zabudowie willowej i jednorodzinnej następuje duże zróżnicowanie intensywności zabudowy, średnio wynosi ok. 25-35%. Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna blokowa osiedli modernistycznych z lat 60.-80. XX wieku cechuje się stosunkowo niską intensywnością, powierzchnia zabudowy nie przekracza 25%, w odróżnieniu od realizowanych od przełomu XX i XXI wieku tzw. osiedli deweloperskich, gdzie powierzchnia zabudowy dochodzi do 45%. Na terenach usługowych i przemysłowo-magazynowych intensywność zabudowy jest zróżnicowana, znaczną część działki budowlanej zajmują, w zależności od ich charakteru, place manewrowe i parkingi lub zieleń towarzysząca.

2.4.3. Elementy fizjonomii miasta

Na odbiór wizualny miasta ma wpływ szereg elementów budujących jego fizjonomię. Najważniejsze z nich to:

Wloty do miasta i bramy miasta

Przez wloty do miasta należy rozumieć makrownętrza utworzone na głównych arteriach wjazdowych. Są to obszary przyległe, których zagospodarowanie decyduje o odbiorze wizualnym danego wjazdu. Wloty podzielone zostały na trzy podstawowe kategorie w zależności od rodzaju transportu, jaki reprezentują tzn.: drogowe, kolejowe i rzeczne. Każdy z wyznaczonych wjazdów poddany został ocenie zgodnie z podziałem na:

- * **wloty o negatywnym odbiorze** – makrownętrza odznaczające się brakiem ładu przestrzennego i zdefiniowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej,
- * **wloty o pozytywnym odbiorze** – makrownętrza o wykształconych elementach strukturalnych i określonym ładzie przestrzennym.

Wiele wjazdów drogowych do miasta jest pozytywnie odbieranych przez mieszkańców. Zabudowa budująca ich makrownętrza wraz z obszarami przyległymi daje poczucie przestrzeni uporządkowanej. Wyjątek stanowią wloty ulicami: Gnieźnieńską oraz Obornicką.

Makrownętrza rzeki Warty w Poznaniu określono jako słabo wykształcone. Przyległe zespoły urbanistyczne budujące pierzeje doliny rzeki Warty, są na wielu odcinkach nieznacznie rozwinięte. Elementy struktury funkcjonalnej w tych zespołach nie są powiązane z rzeką, przez co sama rzeka stała się barierą, a nie łączącym je spoiwem. Wyjątek stanowi makrownętrze rzeki Warty w rejonie centrum (od mostu Królowej Jadwigi do mostu

Bolesława Chrobrego) i Ostrowa Tumskiego, gdzie powstająca zabudowa mieszkaniowa i usługowa lub adaptowane dla współczesnych funkcji obiekty w coraz większym stopniu przybliżają rzekę miastu.

Wloty kolejowe, zwłaszcza otoczenie torów kolejowych, sklasyfikowane zostały jako wjazdy odbierane negatywnie.

Główne ciągi miejskie i kulturowe

Przez główne ciągi miejskie i kulturowe należy rozumieć piesze i rowerowe ciągi komunikacyjne obudowane bogatym programem usług przede wszystkim handlowych lub kulturowych o charakterze ogólnomiejskim bądź dzielnicowym. Wyznaczają je ulice o wysokich walorach przestrzennych, ze zorganizowaną przestrzenią publiczną, której krawędzie stanowią pierzeje przyległych zespołów urbanistycznych.

W strukturze przestrzennej miasta wyodrębniono główne ciągi miejskie handlowo-usługowe, które zostały wyznaczone w poszczególnych częściach miasta. Zdecydowana większość z nich znajduje się na obszarze samego centrum miasta oraz śródmieścia. Wykształcone ciągi charakteryzują się słabo ukształtowaną przestrzenią publiczną. W Poznaniu zauważalny jest brak ciągłości lub przerwy w kontynuacji atrakcyjnej oferty programowej pomiędzy istniejącymi ciągami np. ciągiem Wildeckim z i ulicą Półwiejską, ciągiem ul. J.H. Dąbrowskiego – A. Fredry – 27 Grudnia, spowodowany także barierami w postaci ruchliwych ulic.

Wyróżnia się również trakty kulturowe: ulica Chwaliszewo, ulica Św. Wojciech, obszar Ostrowa Tumskiego, kształtowany Trakt Królewsko-Cesarski w Poznaniu, który rozumiany jest jako szlak turystyczny, wiodący wzdłuż miejsc związanych z postaciami władców, przebiegający przez najważniejsze historycznie obszary miasta, pokazując jego rozwój urbanistyczny i kulturowy od okolic Śródki i Katedry do rejonu Rynku Jeżyckiego³¹.

Brak możliwości wygodnego i bezpiecznego korzystania z przestrzeni publicznej przez pieszych i rowerzystów, spowodowany brakiem jej ciągłości w tkance miejskiej, w szczególności w Śródmieściu, gdzie jest ona najbardziej pożądana, obniża jej atrakcyjność i chęć przebywania w niej.

³¹ od miejsca początków Państwa Polskiego, poprzez miasto średniowieczne, nowożytne, aż do współczesności. Oś jego przebiegu wytyczono następująco: Jezioro Maltańskie – Kościół św. Jana Jerozolimskiego za Murami – Śródka – Most Jordana – Ostrów Tumski – Most Bolesława Chrobrego – Chwaliszewo – Stary Rynek – ul. I. J. Paderewskiego – plac Wolności – ul. 27 Grudnia – ul. A. Fredry – Most Teatralny – ul. J.H. Dąbrowskiego – Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa i św. Floriana.

Szerokoprzestrzenne panoramy, punkty i ciągi widokowe³²

Charakterystyczne punkty i ciągi widokowe, miejsca, w których zabudowa nie może stanowić przysłonięcia dla widoków i panoram, mają na celu zachowania określonych, istotnych dla pozytywnego odbioru miasta, panoram. Ponieważ odbiór panoramy może być wynikiem jej oddziaływania przestrzennego (negatywnego albo pozytywnego), ważne będzie, aby przy formułowaniu ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego każdorazowo je dokładnie przeanalizować.

W Poznaniu istnieją w zasadzie wyłącznie punkty i ciągi widokowe historycznych panoram miasta, najbardziej charakterystyczne to np.: widok na kościół Bernardynów pw. św. Franciszka Serafickiego, Ratusz, Górę Przemysła, Katedrę, „dzielnicę zamkową” (Collegium Iuridicum UAM, Zamek Cesarski, Akademię Muzyczną) i Cytadelę.

Obiekty dysharmonizujące krajobraz miejski

W sylwecie miasta pojawia się szereg innych, niż wyżej wymienione, elementów, które wprowadzają bezład przestrzenny i negatywnie wpływają na postrzeganie miasta. W większym bądź mniejszym stopniu występują one na terenie całego Poznania – są to:

- * napowietrzne linie elektroenergetyczne oraz naziemne sieci ciepłne;
- * wolno stojące reklamy wielko formatowe, zewnętrzne reklamy na elewacjach budynków (w szczególności na terenie centrum i śródmieścia Poznania),
- * tereny o tymczasowym zagospodarowaniu (np. ogródki działkowe) w centrum i śródmieściu miasta,
- * przypadkowe ubytki w zabudowie i wolne, niezorganizowane, często z widocznymi pozostałościami po dawnej zabudowie, przestrzenie dekomponujące układ przestrzenny,
- * obiekty drastycznie niedostosowane do otaczającej, w szczególności historycznej zabudowy (centrum, śródmieście), oraz zabudowa o bardzo niskich walorach estetycznych (np. garaże, budynki gospodarczo-magazynowe, kioski, budki).

Istniejące bariery funkcjonalno-przestrzenne

W zurbanizowanej przestrzeni miasta wyraźnie wyodrębniają się bariery funkcjonalno-przestrzenne, zarówno o pozytywnym, jak i negatywnym odbiorze przez użytkowników przestrzeni. Kwalifikacja elementów przestrzeni do kategorii barier przestrzennych jest oczywiście względna, bowiem uzależniona jest od rodzaju użytkownika przestrzeni. Inaczej będzie postrzegać bariery przestrzenne pieszy, nieco inaczej rowerzysta, a na przeciwnym

³² **panorama** - oznacza widok na wieloplanową przestrzeń oglądaną z wyznaczonych punktów i ciągów widokowych.

punkt widokowy – oznacza wyznaczone miejsce, z którego roztacza się panorama na określone fragmenty miasta.

ciąg widokowy – oznacza ciąg następujących po sobie punktów widokowych, z których roztacza się panorama na określone fragmenty miasta.

biegunie częstokroć znajdzie się kierowca samochodu. Do głównych barier w Poznaniu należą:

- * **rzeka Warta** na odcinku od mostu Lecha do mostu Dębińskiego, stanowiąca barierę funkcjonalną przede wszystkim ze względu na małą liczbę przepraw,
- * **tory kolejowe** z obszarami przyległymi oddzielające:
 - Strzeszyn od Podolan,
 - Morasko i Umultowo od Piątkowa i Naramowic,
 - Szczepankowo od Franowa,
 - Świerczewo i Kopaninę, w tym tereny otwarte, od Górczyna;
 - Wildę i Łazarz;
 - przecinające Ostrów Tumski,
- * **drogowe trakty komunikacyjne**, jak np.:
 - ciąg ulicy Lechickiej przecinający osiedla mieszkaniowe (Winogrody i Piątkowo),
 - autostrada oddzielająca Minikowo od Marlewa,
- * **rozległe tereny leśne i zieleni nieurządzonej** na obszarach poza ścisłym centrum miasta, mimo niezaprzeczalnego znaczenia przyrodniczego, klimatycznego i rekreacyjnego, ograniczają lub utrudniają dostęp do usług podstawowych i ogólnomiejskich.

2.4.4. Wartość kompozycyjna obiektów lub zespołu obiektów wyróżniających się wysokością

W obrębie całego miasta istnieje wiele elementów, które wysokością nie wpisują się w istniejące układy urbanistyczne, ani również nie tworzą nowych układów. W konsekwencji negatywnie wpływają na odbieranie przestrzeni miasta. Dominanty kompozycyjne o pozytywnym oddziaływaniu wyznaczają tereny o wysokich wartościach przestrzennych (głównie Stare Miasto, obręb Śródmieścia, a także dawne historyczne wsie, np. Kiekrz, Głuszyna, Spławie).

W obrębie centrum miasta oraz śródmieścia istnieje wiele, przede wszystkim zabytkowych, obiektów, które kształtują przestrzeń i bardzo znacząco na nią oddziałują. Są one niezwykle istotne w kreowaniu przestrzeni oraz sposobie jej odbioru. W ostatnim czasie powstało kilkanaście budynków wysokościowych, które obecnie konkurują z historycznymi dominantami, zmieniając – nie zawsze pozytywnie – charakterystyczną sylwetę tej części miasta.

Także w zabudowie osiedli mieszkaniowych wielkopłytowych (Piątkowo, Rataje) zrealizowano obiekty i zespoły obiektów wysokich lub wysokościowych, których oddziaływanie na fizjonomię miasta może być różnie oceniane. Tworzą je przede wszystkim

zespoły wieżowców i bloków o podobnych gabarytach i formie szesnasto- lub trzynastokondygnacyjnych (przy Alei Solidarności, ul. Serbskiej, ul. L. Zamenhofa).

2.4.5. Struktury funkcjonalno-przestrzenne

Szkielet funkcjonalno – przestrzenny miasta stanowi układ zieleni, tworzący system ciągów ekologicznych wzdłuż dolin Warty i jej dopływów na kierunku: północ-południe i wschód-zachód krzyżujących się w centralnej jednostce urbanistycznej miasta oraz system pierścieniowy oparty o założenia poforteczne. Układ ten podzielił miasto na strefy, różnorodne w swej strukturze funkcjonalnej i przestrzennej.

- * Strefa centralna stanowi największą koncentrację funkcji metropolitalnych i centrotwórczych zlokalizowanych w zabudowie o charakterze śródmiejskim.
- * Wokół centrum występuje wzajemne przenikanie funkcji ogólnomiejskich i mieszkaniowych, głównie w zabudowie o charakterze śródmiejskim i kwartałowym, w historycznie ukształtowanych strukturach funkcjonalno-przestrzennych dzielnic oraz dopiero tworzącej się strukturze na Łacinie.
- * W miarę oddalania od centrum zanikają funkcje ogólnomiejskie na rzecz funkcji mieszkaniowej, w przewadze zlokalizowanej w zabudowie o charakterze blokowym wielkich osiedli oraz w zabudowie wolno stojącej. Usługi najczęściej koncentrują się punktowo, w formie centrów usługowo – handlowo – kulturalnych, usytuowanych w zabudowie wielkogabarytowej.
- * W części peryferyjnej miasta oraz na styku z systemem zieleni otwartej występuje na ogół koncentracja zabudowy mieszkaniowej wolno stojącej, terenów rolniczych, a także funkcji przemysłowej w zabudowie często substandardowej. Występują przykłady przekształceń terenów przemysłowych, szczególnie we wschodniej części miasta, prowadzące do wytwarzania nowej, pozytywnie odbieranej jakości przestrzeni.
- * Na terenach zieleni, w ramach terenów ogólnodostępnych, skupiły się najważniejsze usługi sportu i rekreacji.
- * Ponadto wskutek intensywnego rozwoju miasta i dynamicznych procesów urbanistycznych następuje wypieranie funkcji rolniczej lub przyrodniczej przez funkcję mieszkaniową. Działania te mają miejsce na północy miasta, na użytkach rolnych Moraska, a także w pobliżu dolin rzek: m.in. Bogdanki, Głuszyńki i Michałówki oraz Strumienia Junikowskiego, na podstawie uzyskiwanych decyzji o warunkach zabudowy, najczęściej niezgodnych z dotychczas obowiązującym Studium.

Peryferyjność obrzeży miasta wynika z charakteru zagospodarowania: ekstensywne zainwestowanie, utrudniona obsługa transportem publicznym (w szczególności tramwajem), spadek podaży lub całkowity brak usług ponadlokalnych oraz fragmentaryczność usług

lokalnych, utrudniona i kosztowna obsługa infrastrukturą techniczną. W skali aglomeracji sytuacja jest inna, bowiem sąsiadujące z Poznaniem gminy swój potencjał urbanistyczny i najbardziej intensywne zagospodarowanie upatrują na terenach tuż przy granicy z miastem. Strefa peryferyjna jest więc otoczona „wiankiem” intensywnej zabudowy mieszkaniowej i usługowo-produkcyjnej gmin ościennych.

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

3.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA

3.1.1. Warunki abiotyczne

Miasto Poznań usytuowane jest w południkowo zorientowanej Przełomowej Dolinie Warty, a ponadto rozdzielone rzeką na dwie jednostki morfologiczne: Wysoczyznę Poznańską po zachodniej stronie Warty, Wysoczyznę Gnieźnieńską po stronie wschodniej³³. Obie wznoszą się na przeciętnych wysokościach od 80-90 m n.p.m. (rys. I.3.1.1.).

Charakterystyczne cechy ukształtowania terenu stanowią:

- przełomowa dolina Warty z terasami erozyjno-akumulacyjnymi – uformowana przez wody lodowcowe, a w obrębie dna przez wody rzeczne, jej szerokość w okolicach śródmieścia i Starego Miasta wynosi do 4 km natomiast w kierunku północnym ulega zawężeniu – w okolicach Umultowa szerokość wynosi do 1,5 km,
- skośnie zorientowane w stosunku do Warty subglacialne rynny jej dopływów: Bogdanki, Strumienia Junikowskiego (po stronie zachodniej), Głównej, Cybiny, Głuszynki (po stronie wschodniej),
- wysoczyzny morenowe, które na północ od Poznania przechodzą w akumulacyjne pagórki morenowe i moreny spiętrzone – wyraźnie zarysowane w morfologii terenu, z kulminacyjnym wypiętrzeniem Góry Moraskiej,
- obszary sandrowe: sandr Junikowa-Przeźmierowa oraz sandr Naramowic-Umultowa.

Najniżej położony teren w Poznaniu – dno doliny Warty przy północnej granicy miasta leży na wysokości ok. 46 m n.p.m., najwyższą wysokość, także na północy osiągają pagórki morenowe, z kulminacją Góry Moraskiej osiągającą 154 m n.p.m.

Dla samej doliny Warty charakterystyczne są poziomy terasowe, na których wykształciła się znaczna część miasta, począwszy od teras niskich, na których rozwinęło się miasto średniowieczne (Chwaliszewo, Ostrów Tumski), poprzez średnie i wysokie, na których powstały górne Śródmieście, Śródka, Zawady, Główna, Rataje, Komandoria, dzielnice Wilda, Naramowice, Starołęka.

³³ Kondracki J. 1978, Krygowski B. 1961

Na powierzchni wysoczyznowej występują liczne (najwięcej w rejonie moreny czołowej Moraska) zagłębienia wytopiskowe o głębokości od 1 do 5 m. Występują również mniejsze dolinki i rozcięcia erozyjne.

Pierwotny charakter rzeźby na terenie Poznania uległ znacznym zmianom w szczególności poprzez działania antropogeniczne – dostosowywanie ukształtowania terenu dla potrzeb zagospodarowania (np. stopniowe nadsypywanie terenów zalewowych, zmniejszanie deniwelacji terenu, łagodzenie nachyleń zboczy, zmiany przebiegu Warty, kanalizowanie cieków). Tego typu działania współcześnie są zdecydowanie ograniczone, a nawet niedopuszczalne.

Charakterystyczną cechą budowy geologicznej w rejonie miasta Poznania jest pokrywa utworów czwartorzędowych.

Najstarszymi osadami z okresu zlodowacenia południowopolskiego są dwa poziomy glin morenowych o miąższości lokalnie dochodzącej do 40-50 m. Pod koniec ostatniego zlodowacenia ukształtował się ostatecznie przełomowy odcinek Warty w Poznaniu. Powstały kolejne erozyjno-akumulacyjne terasy. Utwory holocenu stanowią głównie piaski różnoziarniste, mułki i torfy stanowiące wypełnienia tarasów holocenijskich dolin rzecznych i rynien lodowcowych.

Pod względem hydrograficznym Miasto Poznań w całości położone jest w regionie Warty dorzecza Odry. Warta, nad którą położony jest Poznań, wyznacza, z uwagi na swój bieg z południa na północ na odcinku o długości 15 km, osiowy kierunek rozwoju przestrzennego po obu jej stronach. Na obszarze Poznania układ wód powierzchniowych uległ silnemu przeobrażeniu, spowodowanemu zarówno systematycznym wzrostem powierzchni terenów zabudowanych, jak i pracami hydrotechnicznymi prowadzonymi na ciekach. Niektóre odcinki drobnych cieków zlikwidowano, przykryto, zmieniono przebieg bądź wprowadzono je do podziemnego systemu kanalizacji deszczowej. Poza Wartą i wymienionymi wyżej jej znaczącymi dopływami, wyznaczającymi główny układ hydrograficzny, przez obszar miasta Poznania przepływa wiele mniejszych cieków jak: Dopływ z Łysego Młyna, Różany Potok (Strumień Różany), Koźlanka, Zielinka, Struga, Szklarka, Michałówka, Świątnica, Krzesinka, Dworski Rów, Sławka, Łężyńska, Polny Rów, Rów Minikowski, Obrzyca, Plewianka, Skórzyńska, Rów Ławica, Górczyńska, Kotówka, Wierzbak, Gołęcinka, Krzyżanka, Samica Kierska, Kanał Swadzimski (Przeźmierka). Wiele z nich przepływa przez tereny leśne lub rolnicze. Wszystkie drobne cieki na obszarach niezurbanizowanych są w zasadzie sztucznie pogłębione i stanowią część systemu melioracyjnego.

Poziom wód w głównych rzekach ulega sezonowej zmienności. Po osiągnięciu wiosennego maksimum, przypadającego najczęściej na marzec, stany i przepływy wody

w ciekach zmniejszają się wyraźnie. Amplitudy wahań stanów wody w Warcie w Poznaniu dochodzą do 580 cm, natomiast w Cybinie i Główniej oscylują przy wartości 120 cm.

Na obszarze Poznania znajdują się dwa jeziora polodowcowe Jezioro Kierskie (288 ha) i Jezioro Strzeszyńskie (35 ha) oraz liczne zbiorniki sztuczne, w tym jeziora zaporowe: Jezioro Maltańskie (64 ha) i Jezioro Rusalka (36,7 ha). Podbudowę hydrologiczną stanowi także duża liczba stawów znajdująca się na obszarach parkowych i terenach zieleni. Jeziorność miasta Poznania wynosi 1,14% i przekracza średnią dla województwa, która wynosi 1%.

Obecność zbiorników wodnych wpływa na bogactwo środowiskowe i podnosi atrakcyjność miasta dla funkcji sportowo-rekreacyjnych.

Ukształtowanie terenu i sieć rzeczno-jeziorna stanowią jedno z najistotniejszych uwarunkowań dla procesu urbanizacji miasta Poznania. Z punktu widzenia uwarunkowań geomorfologicznych i hydrograficznych – najkorzystniejsze dla rozwoju zabudowy są średnie i wyższe poziomy terasowe rzeki Warty, tereny sandrowe oraz tereny wysoczyznowe, z wyłączeniem stoków o nachyleniu powyżej 15-20°. Dna dolin i obniżeń z uwagi na niekorzystne warunki gruntowo-wodne, wahania stanów wód, w większości nie podlegają procesom urbanizacji i w większości są wyłączone z zabudowy. Pełnią one natomiast inne funkcje w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta (p. rozdz. 3.1.2.).

3.1.2. Warunki biotyczne

Środowisko ożywione miasta tworzą przestrzenie biologicznie czynne, z czego dominującą strukturę stanowią tereny zieleni takie jak:

- ✱ lasy,
- ✱ użytki zielone (łąki i pastwiska),
- ✱ parki i zieleńce,
- ✱ zieleń towarzysząca obiektom fortyfikacyjnym,
- ✱ zieleń terenów rekreacyjno-sportowych,
- ✱ ogrody dydaktyczne i zoologiczne,
- ✱ ogrody działkowe,
- ✱ cmentarze,
- ✱ zieleń towarzysząca zabudowie,
- ✱ zieleń nieurządzona (zadrzewienia, zakrzaczenia).

Zieleń odgrywa podstawową rolę w kształtowaniu jakości i stanu środowiska i zapewnia utrzymanie i ochronę bioróżnorodności. Przestrzenie pokryte roślinnością o ściśle określonym sposobie użytkowania i ukształtowane zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego miasta stanowią tzw. tereny zieleni miejskiej.

System zieleni miejskiej zależny jest od kompozycji urbanistycznej, warunków przyrodniczych miasta, rzeźby terenu, układu wodnego. Doliny cieków mają ogromne znaczenie nie tylko hydrologiczne, ale jako podstawa zachowania i formowania korytarzy ekologicznych, którymi następuje migracja organizmów. Korytarze stanowią tzw. łańcuchy siedlisk pomostowych niezależnych od siebie odrębnych ekosystemów, które spełniają podstawowe warunki niszy wędrującej populacji i umożliwiają przeżycie jej osobników w trakcie przemieszczania się w korytarzu, w którego skład te ekosystemy wchodzi. Korytarze zapewniając zwierzętom odpowiednie warunki do przemieszczania się, dają tym samym dostęp do pokarmu oraz możliwość schronienia i przetrwania. Ponadto kumulują się tam największe wartości przyrodnicze i bogactwo gatunkowe roślin i zwierząt. Korytarze ekologiczne są jednym z nieodzownych elementów systemu przyrodniczego w mieście. Zasilają i wzbogacają inne tereny, zapewniając ciągłość procesów biologicznych w warunkach i miejscach silnej antropopresji.

Zróznicowanie roślinności w granicach miasta zdeterminowane jest: ukształtowaniem terenu, warunkami wilgotnościowo-glebowymi, występowaniem wód powierzchniowych i podziemnych, zjawiskami okresowymi (np. wylewami rzek). Występujące gatunki roślin odbiegają od pierwotnego rozmieszczenia i są w dominującym stopniu uwarunkowane miejską infrastrukturą. Względnie naturalne kompleksy leśne – zgodne z siedliskiem, spotykane są niemal wyłącznie w pobliżu cieków i zbiorników wodnych oraz na terenach podmokłych (łęgi i olsy). Zdecydowaną większość terenów leśnych Poznania stanowią monokultury sosnowe. Wyjątkiem są fragmenty drzewostanów na północnym skraju miasta, w rezerwacie „Meteoryt Morasko”. Występują tam obszary z zachowanym grądem, fragmenty łęgu wiązowo-jesionowego i olsu oraz, w otulinie rezerwatu – duży płat ciepłolubnego podzespołu kwaśnej dąbrowy trzcinikowej. W parku podworskim w Radojewie, występują płaty łęgu zboczowego i grądu.

Niektóre zespoły roślinności lub ich fragmenty zostały objęte formą ochrony przyrody (p. rozdz. 3.2.1.).

Tereny zieleni zajmują w Poznaniu około 6900 ha, co stanowi 26% całego obszaru miasta (rys. I.3.1.2.). Łącznie na mieszkańca przypada 122,8 m² zieleni (łącznie z lasami), jest to jeden z najlepszych wskaźników w Europie³⁴.

Ponad połowa ogólnej powierzchni terenów zieleni jest własnością komunalną zarządzaną przez Miasto Poznań. Największy udział w ich strukturze mają lasy i zieleń miejska. Na terenach zieleni znajdują się liczne pomniki przyrody, kilkanaście zespołów zieleni zabytkowej objętych opieką konserwatorską oraz wiele obszarów przyrodniczo cennych.

³⁴ Program ochrony środowiska dla miasta Poznania na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku – przyjęty uchwałą Nr LX/928/VI/2013 Rady Miasta Poznania z dnia 10 grudnia 2013 r.

Dominujący układ zieleni w Poznaniu stanowi system klinowo – pierścieniowy, oparty na konfiguracji terenu i zespole dawnych fortyfikacji. Kliny zieleni, o charakterze parkowo-leśnym (gołęciński, cybiński, dębiński i naramowicki), wykorzystują naturalne ukształtowanie dolin rzecznych (Warta, Bogdanka, Cybina).

Oprócz terenów leśnych Poznań posiada ponad 270 wydzielonych obiektów zieleni, w tym: 42 ogólnodostępne parki, 117 zieleńców komunalnych o łącznej powierzchni 432 ha, a także tereny zieleni osiedlowej, zagospodarowanych rekreacyjnie terenów leśnych, ogrodów zoologicznych i dydaktycznych oraz Palmiarni Poznańskiej. Do ogólnodostępnych terenów zieleni zaliczyć należy 304 ha trawników, 365 ha zieleni ulicznej, 22 cmentarze oraz 3 parki naukowo-badawcze, 2 ogrody zoologiczne. Istotne znaczenie ma też tzw. zieleń towarzysząca zabudowie (zieleń osiedlowa, przy zabudowie usługowej itp.). Potencjał zieleni wzbogaca też ok. 90 rodzinnych ogrodów działkowych.

Do terenów tzw. otwartych należą także grunty orne (6900 ha). Razem z wymienionymi wyżej terenami zieleni obejmują one 52% powierzchni miasta. Część z tych terenów, przede wszystkim gruntów rolnych, stanowi potencjalny zasób terenów pod zabudowę. Bilans terenów wg kierunków przeznaczenia w studium zawiera tom II Kierunki – rozdz.2.4.

Lasy i zieleń nieurządzona

Tereny lasów oraz naturalnych i spontanicznych zadrzewień obejmują w mieście ok. 4002 ha, z czego blisko 2461 ha³⁵ jest własnością komunalną, 1156 ha należy do Skarbu Państwa, a 207 ha to lasy prywatne i inne. Lasy stanowią element klinowo – pierścieniowego układu zieleni miasta (głównie klin wschodni, zachodni i południowy). Lasy te, jako należące do grupy lasów ochronnych, podlegają szczególnej ochronie jako lasy wodochronne, glebochronne i masowego wypoczynku. Pozostałe tereny to zadrzewienia i zakrzaczenia.

Użytki zielone

Tereny łąk i pastwisk zajmują w mieście 1226 ha. Największe obszary łąk i pastwisk znajdują się w dolinie rzeki Warty oraz wzdłuż Michałówki i wzdłuż Strumienia Junikowskiego.

Zieleń towarzysząca obiektom fortyfikacyjnym

Zieleń towarzysząca XIX wiecznym fortom stanowi ok. 138 ha (bez Cytadeli). Są to pozostałości dawnej zieleni na tych obiektach (zadrzewienia maskujące, pas przeszkód na stokach, maska tłowa, układy liniowe wzdłuż baterii i aleje towarzyszące drogom rokadowym). Aktualnie jest to głównie roślinność spontaniczna, porastająca i niszcząca

³⁵ Na tą powierzchnię składają się: grunty leśne zalesione 2109 ha, grunty leśne niezalesione 13 ha, grunty związane z gospodarką leśną 74 ha, grunty nieleśne 265 ha stan na 30 czerwca 2013 r. – Plan urządzania lasu komunalnego (projekt)

pozostałości dawnych obiektów militarnych. Część zieleni pofortecznej urządzana jest jako parki (Raszyn, Os. Czecha, Dębiec, Fort V).

Zieleń fortowa stanowi również schronienie i miejsce żerowania dla nietoperzy zamieszkujących wnętrza tych budowli.

Ogrody specjalistyczne

Ogółem w mieście ogrody specjalistyczne i zoologiczne zajmują powierzchnię około 150 ha.

Na terenie Poznania znajdują się trzy ogrody dydaktyczne zarządzane przez:

- Uniwersytet im. Adama Mickiewicza – ogród botaniczny (22 ha),
- Uniwersytet Przyrodniczy – ogród dendrologiczny (4,17 ha),
- Uniwersytet Medyczny – ogród farmakognostyczny (ogród roślin leczniczych, 1,2 ha).

Ogrody specjalistyczne stanowią nie tylko ważne fragmenty przestrzeni o znaczeniu naukowym, lecz także krajobrazowym i wypoczynkowym (ogród botaniczny).

Miasto posiada dwa ogrody zoologiczne:

- tzw. stary ogród zoologiczny przy ul. Gajowej (5,3 ha) – ze względu na położenie w zwartej zabudowie śródmiejskiej nie ma możliwości rozwoju przestrzennego, stopniowo przejmuje funkcje parkowe z marginalizacją funkcji wiodącej;
- tzw. nowy ogród zoologiczny – Wielkopolski Park Zoologiczny (ok. 117 ha, z czego 16 ha stawów).

Inne tereny zieleni rekreacyjno-sportowej

W kilku miejscach w Poznaniu występują tereny zieleni sportowo-rekreacyjnej, gdzie na terenach zieleni (np. w dolinie Warty) znajdują się plenerowe urządzenia sportowo-rekreacyjne, ale bez obiektów kubaturowych

Do szczególnego rodzaju zieleni rekreacyjnej zaliczają się ogródki jordanowskie – z urządzeniami sportowo-rekreacyjnymi dla dzieci, znajdujące się m. in. przy ulicach: Solnej, St. Przybyszewskiego i Drodze Dębińskiej.

Na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Park Golfowy Poznań – Krzyżowniki”³⁶ możliwe jest założenie pola golfowego o powierzchni około 60 ha w miejscu po dawnej miejskiej Szkółce Drzew i Krzewów Ozdobnych w północno-zachodnim klinie zieleni przy ul. Słupskiej. Byłby to też przykład rozległego obszaru zieleni sportowo-rekreacyjnej z marginalnym udziałem zabudowy kubaturowej, ograniczonej do budynku klubowego i zaplecza gospodarczego.

³⁶ Uchwała: Uchwała Nr LXII/658/IV/2005 Rady Miasta Poznania z dnia z dnia 25 stycznia 2005r (Dz. Urz. Woj. Wlkp. Nr 40, poz. 1161 z dnia 1 kwietnia 2005 r.)

Cmentarze

Ważną funkcję w strukturze zieleni miasta pełni zieleń cmentarna. Tworzą ją charakterystyczne gatunki drzew i krzewów. W mieście ok. 250 ha terenów przeznaczonych jest pod cmentarze, z czego 190 ha zajmują dwa cmentarze komunalne (na Miłostowie – 98 ha i na Junikowie – 92 ha). Jako świadectwa historycznej i kulturowej pamięci znaczące miejsce zajmuje Cmentarz Zasłużonych Wielkopolan (1,8 ha) oraz cmentarze na Cytadeli³⁷ (razem zajmujące powierzchnię 6,24 ha). Pozostałe cmentarze to cmentarze parafialne.

Miejsca pocmentarne

W mieście znajduje się wiele miejsc, będących pozostałościami po nieistniejących cmentarzach. Aktualnie pełnią one funkcje parków lub skwerów, a w nielicznych przypadkach pobudowano na nich obiekty kubaturowe (na terenie MTP pozostawiono starodrzew, będący fragmentarycznym reliktem dawnego cmentarza).

Aleje i zieleń przyuliczna

Drzewostany przyuliczne tworzą: klony, kasztanowce, topole, lipy, wierzby, brzozy, platany, jesiony, dęby, modrzewie, itd. W ramach nowych obsadzeń stosuje się systematycznie nowe drzewa, w tym zdarzają się obsadzenia doświadczalne, np. takich gatunków jak miłorząb japoński i metasekwoja chińska.

Fauna

Różnorodność gatunków zwierząt występuje przede wszystkim na obszarach korytarzy ekologicznych, które pozwalają na względnie bezpieczne przemieszczanie się zwierząt. Takie korytarze stanowią przede wszystkim doliny rzeczne Warty, Bogdanki i Cybiny. Do obszarów szczególnie bogatych w faunę należy zaliczyć rezerwat „Meteoryt Morasko”, rezerwat „Żurawiniec” oraz obszar chronionego krajobrazu „Dolina Cybiny w Poznaniu”. Ponadto doskonałymi miejscami siedlisk są obszary wchodzące w skład sieci Natura 2000, a także użytki ekologiczne. Spośród ssaków można w szczególności wyróżnić m.in. licznie występujące gatunki nietoperzy: borowca wielkiego, mroczka późnego, nocka rudego, nocka dużego, nocka Natterera, mopka i gacka brunatnego. Coraz częściej w wielu miejscach, nawet bardzo blisko zabudowy spotyka się dziki, sarny, jelenie. Podmokłe łąki w dolinach strumieni, łągi, olsy, torfianki, stawy i brzegi Warty, stanowią środowisko życia rozmaitych gatunków ptaków, płazów i gadów.

³⁷ Cmentarze: Wojenny Wspólnoty Brytyjskiej, Bohaterów Polskich, Starogarnizonowy, Bohaterów Radzieckich, prawosławny, Parafii św. Wojciecha.

3.1.3. Uwarunkowania wynikające ze stanu i zagrożeń środowiska

O jakości środowiska decyduje kompleksowe oddziaływanie wszystkich jego komponentów. Stan środowiska w Poznaniu poprawia się i na tle miast o porównywalnej wielkości jest na zadawalającym poziomie³⁸. Problemem jest jednak okresowe zanieczyszczenie powietrza spowodowane tzw. niską emisją pochodzącą z procesu spalania paliw stałych w indywidualnych systemach grzewczych oraz hałas ze źródeł komunikacyjnych. W odniesieniu do stanu higieny atmosfery, rozkład czasowy wskazuje na istnienie wyraźnej zależności między sezonem grzewczym (od października do marca), a pogorszeniem się sytuacji, co jednoznacznie wskazuje na związek spalania paliw stałych a potrzeba ogrzewania budynków zimą. Ponadto stężenia wzrastają lawinowo w okresach słabego wiatru zalegając szczególnie w centrum miasta.

W ramach państwowego monitoringu środowiska miasto Poznań, należy do strefy wielkopolskiej³⁹. W wyniku rocznej oceny jakości powietrza poszczególne strefy zalicza się do odpowiednich klas w zależności od stężeń zanieczyszczeń występujących na ich obszarze. Dana strefa zaliczana jest do klasy:

- A** – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych;
- B** – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- C** – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny lub poziomy docelowy powiększony o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny lub poziomy docelowy;
- D1** – jeżeli poziom stężeń ozonu nie przekracza poziomu celu długoterminowego;
- D2** – jeżeli poziom stężeń ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.

Wykonana przez WIOŚ roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2012 pod kątem ochrony zdrowia ludzi dotyczyła następujących zanieczyszczeń: dwutlenku azotu (NO₂), dwutlenku siarki (SO₂), tlenku węgla (CO), benzenu (C₆H₆), pyłu PM_{2,5}, pyłu PM₁₀, benzo(α)pirenu (BαP), ozonu (O₃), ołowiu (Pb), arsenu (As), niklu (Ni) i kadmu (Cd). Klasyfikację strefy aglomeracja poznańska ze względu na odnotowane

³⁸ Program ochrony środowiska dla miasta Poznania na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku przyjęty uchwałą Nr LX/928/VI/2013 Rady Miasta Poznania z dnia 10 grudnia 2013 r.

³⁹ rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 10 sierpnia 2012 r. poz. 914 r.)

stężenia poszczególnych zanieczyszczeń (z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia ludzi) w roku 2012 przedstawia poniższa tabela.

Tab. I.3.1.3. **Klasyfikacja strefy aglomeracja poznańska w roku 2012 r. pod względem jakości powietrza z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi**

NAZWA STREFY	SYMBOL KLASY STREFY DLA POSZCZEGÓLNYCH SUBSTANCJI											
	NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	PM _{2,5}	PM ₁₀	BAP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
aglomeracja poznańska	A	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2012, WIOŚ, Poznań 2013r., <http://www.poznan.wios.gov.pl>

Stężenia NO₂, SO₂, CO, C₆H₆, As, Cd, Ni, Pb, O₃, ocenianych pod kątem ochrony zdrowia ludzi za 2012 r., nie przekraczały poziomów dopuszczalnych, w związku z tym aglomeracja poznańska zaliczona została do klasy A.

W przypadku pyłu PM_{2,5}, w 2012 r. nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu powiększonego o margines tolerancji, ocenianego jako stężenie średnie dla roku (uzyskane stężenie pyłu – 24,4 µg/m³). Pomiary te wskazują na poprawę jakości powietrza atmosferycznego w tym zakresie (na podstawie analogicznych pomiarów, przeprowadzonych dla roku 2011, strefa aglomeracja poznańska zaliczona została do klasy B).

W przypadku pyłu PM₁₀ w 2012 r. zanotowano przekroczenia dopuszczalnego poziomu dla 24-godzinnych stężeń na wszystkich stanowiskach prowadzących pomiary pyłu. Nie zanotowano natomiast na żadnym ze stanowisk pomiarowych przekroczeń stężeń średnich rocznych. Ze względu na występowanie przekroczeń dopuszczalnego stężenia 24-godzinnego pyłu PM₁₀, aglomeracja poznańska zakwalifikowana została do klasy C. Należy jednak podkreślić, że roczna seria pomiarów wykazuje wyraźną zmienność sezonową (w okresie zimowym odnotowywane są wyższe stężenia pyłu PM₁₀, w sezonie letnim niższe).

W Poznaniu, odnotowano podwyższone stężenia benzo(α)pirenu, z tego względu strefę *aglomeracja poznańska*, zaliczono do klasy C.

W strefach, zakwalifikowanych do klasy C, należy wskazać obszary, w których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych stężeń danej substancji, a także opracować program naprawczy. Art. 91 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*⁴⁰ wskazuje w określonych przypadkach – w odniesieniu do Poznania jest to przekroczenie stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ i oraz benzo-alfa-pirenu w 2010 r. – konieczność opracowania i wdrożenia Programu ochrony powietrza⁴¹. Uchwałą Nr XXIX/561/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2012 r. została przyjęta aktualizacja

⁴⁰ Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.

⁴¹ art. 84 ust. 1 i 2 oraz art. 91 ust.3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska* oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy ochrony powietrza (Dz. U. Nr 38, poz. 221)

Programu ochrony powietrza dla Miasta Poznania⁴², a uchwałą Nr XXIX/566/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2012 r. został przyjęty Program ochrony powietrza w zakresie benzo-alfa-pirenu m.in. dla strefy Aglomeracja Poznańska⁴³.

Na potrzeby oceny stanu akustycznego środowiska w Poznaniu opracowano Mapę akustyczną 2012, która wskazała obszary najbardziej narażone na oddziaływanie poszczególnych źródeł hałasu⁴⁴. Zgodnie z art. 118 ust. 1 ustawy *Prawo ochrony środowiska* ww. mapa akustyczna⁴⁵ sporządzana jest co 5 lat. Była ona podstawą do przygotowania i przyjęcia uchwałą Rady Miasta Poznania zaktualizowanego Programu Ochrony Środowiska przed hałasem⁴⁶

Celem programu ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Poznania jest wskazanie działań, które w konsekwencji ich zastosowania ograniczą emisję hałasu z poszczególnych źródeł do środowiska (zredukowanie poziomu hałasu do wartości dopuszczalnej⁴⁷), a tym samym wpłyną na polepszenie komfortu życia mieszkańców.

Zakłada się, że rozpoczęte działania w sprawie ograniczenia emisji hałasu przez właściwe jednostki, będą kontynuowane i rozszerzane. I tak:

- 1) W zakresie ochrony przed hałasem komunikacyjnym drogowym – przebudowa układu komunikacyjnego, nawierzchni, w tym wprowadzanie „cichej nawierzchni”, ograniczanie na niektórych drogach taboru ciężkiego, czasowe zakazy ruchu pojazdów ciężkich, wprowadzanie nowoczesnego taboru autobusowego, ograniczanie prędkości pojazdów (wprowadzanie strefy 30), usprawnianie ruchu pojazdów (płynność ruchu), budowa ekranów akustycznych⁴⁸, stosowanie zieleni izolacyjnej;
- 2) W zakresie ochrony przed hałasem komunikacyjnym tramwajowym – przebudowa i konserwacja torowisk i taboru, wygłuszające maty, „zielone (trawiaste) dywaniki”, budowa ekranów akustycznych;
- 3) W zakresie ochrony przed hałasem komunikacyjnym kolejowym – przebudowa i modernizacja torowisk i taboru, budowa ekranów akustycznych;

⁴² Uchwała Nr XXIX/561/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2012 r. w sprawie Aktualizacji Programu ochrony powietrza dla strefy: Aglomeracja Poznań (strefa Miasto Poznań) w woj. wielkopolskim (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2013 r. poz. 508 z dnia 15 stycznia 2013 r.)

⁴³ Uchwała Nr XXIX/566/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2012 r. w sprawie Programu ochrony powietrza w zakresie benzo-alfa-pirenu dla stref: Aglomeracja Poznańska, Miasto Leszno, strefy gnieźnieńsko-wrzesińskiej oraz strefy pilsko-złotowskiej w woj. wielkopolskim (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2013 r. poz. 509)

⁴⁴ Mapa akustyczna Poznania 2012 oprac. Akustix sp. z o. o. dr Piotr Kokowski z zespołem, Poznań, listopad 2012 r.

⁴⁵ Mapa obejmuje zasięgi oddziaływania dla następujących źródeł hałasu:

- samochodowego,
- kolejowego,
- tramwajowego,
- lotniczego,
- przemysłowego

⁴⁶ uchwała Nr LX/927/VI/2013 Rady Miasta Poznania z dnia 10 grudnia 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2014 r. poz. 487 z dnia 21 stycznia 2014 r.), do tego czasu obowiązywał „Program Ochrony Środowiska Przed Hałasem” przyjęty uchwałą Nr XLIII/521/V/2008 Rady Miasta Poznania z dnia 14 października 2008 r

⁴⁷ rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 120, poz. 826 z dnia 5 lipca 2007 r.) zmienione rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 01 października 2012 r. (Dz. U. z 08 października 2012 r. poz. 1109)

⁴⁸ w tomie II Kierunki rozdz. 3.6 zaznaczono ograniczoną możliwość wprowadzania ekranów akustycznych w przestrzeni miejskiej, zwłaszcza wewnątrz III ramy komunikacyjnej

4) W zakresie ochrony przed hałasem komunikacyjnym lotniczym:

- modernizacja floty;
- zmniejszenie liczby operacji lotniczych, zmiana profili startów samolotów F-16 i dążenie do ograniczania przelotów nocnych, w porze wieczornej i w dni ustawowo wolne od pracy przez lotnisko wojskowe Poznań-Krzesiny,
- zmiana rozkładu lotów, ograniczenie operacji lotniczych w porze nocnej, poprawne akustycznie dopasowanie korytarzy powietrznych lotniska cywilnego na Ławicy
- wymiana okien na dźwiękoszczelne;

5) W zakresie ochrony przed hałasem przemysłowym: modernizacja parku maszynowego, nowoczesne technologie, separacja obsługi transportowej, zieleń izolacyjna.

Z porównania map akustycznych wykonanych w 2007 i 2012 roku, stwierdzono pomimo wzrostu ruchu drogowego, poprawę klimatu akustycznego, w wyniku realizacji działań przeciwhałasowych. Odnotowano zmniejszenie hałasu:

- drogowego – o ok. 5 dB – w porze dziennej i o ok. 6 dB – w porze nocnej,
- tramwajowego – o ok. 3 dB – w porze dziennej i nocnej,
- kolejowego – ok. 3-krotne zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na hałas LDWN > 55 dB i LN > 50 dB.

Realizacja obwodnic miasta wpłynie korzystnie na dalsze ograniczenie uciążliwego tranzytowego ruchu ciężarowego⁴⁹.

Ze względu na brak możliwości dotrzymania standardów jakości środowiska w zakresie emitowanego hałasu przez lotnisko Ławica utworzono dla niego obszar ograniczonego użytkowania⁵⁰, zawierający dwie strefy wewnętrzną i zewnętrzną (rys. I.3.1.3.). Wprowadzono w nim zakaz lokalizacji nowych szpitali, domów opieki społecznej i budynków z przeznaczeniem na stały lub czasowy pobyt dzieci i młodzieży. Dla pozostałych rodzajów użytkowania, które występują w Poznaniu, wprowadzono zastrzeżenie dla zabudowy mieszkaniowej usytuowanej w strefie wewnętrznej, dla której wymagane jest zapewnienie właściwego komfortu akustycznego w pomieszczeniach wymagających ochrony akustycznej.

Zagrożenie klimatu akustycznego w środowisku zewnętrznym, w otoczeniu lotniska wojskowego w Krzesinach jest większe niż w przypadku lotniska na Ławicy. Podstawową funkcją lotniska wojskowego są loty szkoleniowe, odbywające się w porze dziennej i nocnej. Emisja hałasu związana jest z operacjami lotniczymi – startu, lądowania i przelotami samolotów oraz operacjami naziemnymi – grzaniem i próbami silników. Głównym źródłem hałasu lotniczego w środowisku są jednak operacje lotnicze. Hałas operacji naziemnych,

⁴⁹ Program ochrony środowiska dla miasta Poznania na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku przyjęty uchwałą Nr LX/928/VI/2013 Rady Miasta Poznania z dnia 10 grudnia 2013 r.

⁵⁰ Obszar ograniczonego użytkowania dla lotniska Poznań-Ławica w Poznaniu został utworzony uchwałą nr XVIII/302/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 30 stycznia 2012 r., (opubl. Dz. Urz. Woj. Wlkp. z dnia 14 lutego 2012r. poz. 961, obowiązuje od 29 lutego 2012 r.).

mimo wysokich poziomów w bezpośrednim otoczeniu samolotu, nie przekracza granic lotniska. Dla lotniska wojskowego w Krzesinach został utworzony obszar ograniczonego użytkowania – na mocy rozporządzenia nr 82/03 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2003 r., zmienionego rozporządzeniem Nr 40/07 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 31 grudnia 2007 r.⁵¹, które to rozporządzenie od strony prawnej stało się nieaktualne, natomiast obiektywnie istnieje oddziaływanie akustyczne lotniska, rodzące w dalszym ciągu konsekwencje dla ustalania przeznaczenia terenów i zasad zagospodarowania na etapie sporządzania planów miejscowych. Obecnie trwają prace nad sporządzeniem przeglądu ekologicznego, którego efektem może być ustanowienie ponowne obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego Poznań Krzesiny.

Wymienione działania przeciwhałasowe organizacyjne, realizacyjne i techniczne wspomagane są i będą przez odpowiednie planistyczne i urbanistyczne ustalenia, których zasady wprowadzania do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisano w tomie II Kierunki – rozdz. 2.3.9 i 3.6.

3.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Na terenie miasta jest około 6900 ha gruntów ornych (26% pow. miasta), które pod względem potencjału produkcyjnego są średniej jakości – przeważają gleby piaskowe typu pseudobielice i brunatne właściwe, a w dolinach rzek i strumieni – mady, gleby murszowo-mineralne i mułowo-torfowe klas IVa i V.

Zauważalny proces zmniejszania się powierzchni użytkowanej rolniczo na terenie miasta, zajmowanej stopniowo pod zabudowę lub odłogowanej, postępuje. Produkcja rolnicza kontynuowana jest przede wszystkim w rejonie Moraska, Szczepankowa (w szczególności uprawy ogrodnicze i szklarniowe), Michałowa, Sławia, Głuszyny i Fabianowa. Istnieje dość duże zainteresowanie właścicieli gruntów rolnych przekształcaniem ich w tereny pod zabudowę. Zasadne jednak jest zachowanie terenów rolniczych w mieście nie tylko z punktu widzenia ich roli produkcyjnej, zwłaszcza szklarniowo-ogrodniczej, ale też ekologicznej i krajobrazowej.

Na terenie miasta Poznania znajduje się około 90 ogrodów działkowych, zajmujących powierzchnię ok. 800 ha. Ogrody działkowe pełnią zarówno funkcję rolniczą, jak i wypoczynkową. W dużej mierze zależy to od indywidualnych decyzji użytkowników ogrodów. Zainteresowanie mieszkańców ogrodami działkowymi nie spada. To nie tylko uprawa warzyw ważna dla ludzi o skromnych dochodach, lecz także szczególna forma relaksu i wypoczynku, zwłaszcza ludzi starszych. Część ogrodów przeznaczona jest do

⁵¹ z dniem 15 listopada 2008 r. rozporządzenie Wojewody utraciło moc obowiązującą – postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 października 2010 r. [sygn. II OSK 548/09]

likwidacji i przewidziana w studium oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod inne funkcje.

Zgodnie z art. 15 pkt 7 *ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach*⁵² wszystkie lasy na obszarze miasta Poznania kwalifikuje się jako lasy ochronne. W związku tym w planach urządzania lasu, tak dla lasów Skarbu Państwa, jak i komunalnych, priorytetem jest ustalenie zadań ochronnych, a nie produkcyjnych. Lasy Skarbu Państwa należą do trzech nadleśnictw (Konstantynowo – w rejonie Junikowa – Ławicy, Łopuchowo – w rejonie Moraska i doliny Warty, Babki – w rejonie Głuszyny).

Zgodnie z zasadami określonymi w Planie Urządzenia Lasów Komunalnych miasta Poznania na okres 01.01.2013-31.12.2022 r.⁵³ lasy komunalne, które stanowią główną przestrzeń leśną miasta, podzielono na strefy, w zależności od ich dostępności dla celów wypoczynkowych:

- ⇒ Lasy strefy A – lasy o intensywnym zagospodarowaniu rekreacyjnym (lasy bezpośrednio przy osiedlach mieszkaniowych np. las Piątkowski, Lasek Marcelesiński od strony Ławicy i Edwardowa, lasy przy ośrodkach rekreacyjnych nad jeziorami: Kierskim, Strzeszyńskim Rusałką, na wsch. od Jeziora Maltańskiego),
- ⇒ Lasy strefy B – lasy o zrównoważonym zagospodarowaniu rekreacyjnym (część środkowa Lasku Marcelesińskiego, dolina Warty – Naramowice, Krzyżowniki między ul. Białoborską a Polanowską),
- ⇒ Lasy strefy C – lasy oczekujące na zagospodarowanie rekreacyjne (pn. Krzyżowniki, dolina Bogdanki po obu stronach ulicy Biskupińskiej, część pd.-zach. Lasku Marcelesińskiego za ulicą Perzycką, dolina Warty – część pn. Naramowic, Radojewo, lasy miłostowskie i na Zielińcu),
- ⇒ Lasy o dominującej funkcji glebochronnej lub/i wodochronnej (ujęcie wody Dębina, tereny wilgotnych i podmokłych lasów w dnach dolin cieków i jezior, zalesione stoki o dużym nachyleniu).

Lasy o dominującej funkcji glebochronnej lub/i wodochronnej mogą być udostępniane rekreacyjnie jedynie przez sieć dróg i ścieżek spacerowych, bez szkody dla funkcji ochronnych. Lasy podlegają stałej antropopresji (wydeptywanie, zaśmiecanie), zwłaszcza na styku z terenami mieszkaniowymi.

⁵² Dz. U. z 2011 r. Nr 12, poz. 15

⁵³ zatw. przez Prezydenta Miasta Poznania dnia 29 października 2013 r.

3.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH⁵⁴

3.3.1. Formy ochrony przyrody

W granicach miasta Poznania istnieją takie formy ochrony przyrody jak:

Rezerваты przyrody:

- * „**Żurawiniec**” powołany zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 października 1959 roku⁵⁵, o powierzchni 1,47 ha, w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych zespołu roślinności charakterystycznej dla torfowisk przejściowych.

Dla rezerwatu brak planu ochrony.

- * „**Meteoryt Morasko**” powołany § 9 zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 24 maja 1976 roku⁵⁶, o powierzchni 54,28 ha. Celami ochrony przyrody w rezerwacie są: zachowanie obszaru upadku meteorytu żelaznego i fragmentu lasu grądowego z rzadkimi gatunkami roślin oraz ochrona szaty roślinnej i walorów geologicznych szczytowej partii Góry Moraskiej.

Dla rezerwatu został ustanowiony plan ochrony i wyznaczono otulinę⁵⁷.

Rezerваты obejmują 55,75 ha, co stanowi około 0,2 % powierzchni miasta.

Obszar chronionego krajobrazu⁵⁸:

- * „**Dolina Cybiny w Poznaniu**”⁵⁹

Obszar chronionego krajobrazu został ustanowiony w celu ochrony krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Obejmuje tereny rozciągające się wzdłuż doliny

⁵⁴ Przepisy odrębne mające tu zastosowanie:

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r. poz. 145 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części stanowiących własność publiczną (Dz. U. Nr 16 poz.149 z dnia 4 lutego 2003 r.)

⁵⁵ M.P. Nr 93, poz. 497

⁵⁶ M.P. Nr 24, poz. 108, zarządzenie straciło moc prawną po zastąpieniu go Zarządzeniem nr 5/09 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 17 lipca 2009 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Meteoryt Morasko” (Dz. Urz. Woj. Wlkp. Nr 150, poz. 2514 z późn. zm.), w którym w § 5 określono: 1) rodzaj rezerwatu: krajobrazowo-leśny (K-L); 2) ze względu na dominujący przedmiot ochrony: typ krajobrazów (PKr), podtyp: krajobrazów naturalnych (kn); 3) ze względu na główny typ ekosystemu: typ leśny i borowy (EL), podtyp: lasów nizinnych (lni).

⁵⁷ rozporządzenie Nr 3/07 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 10 stycznia 2007 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Meteoryt Morasko”

⁵⁸ Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych (art. 23. 1. ustawy o ochronie przyrody)

⁵⁹ rozporządzenie Nr 22/08 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 04 września 2008 r. (opubl. Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2008 r. Nr 168, poz. 2813)

Cybiny na odcinku od ulicy Browarnej do granic administracyjnych Poznania, o powierzchni 182,66 ha, co stanowi blisko 0,7% powierzchni miasta.

Obszary Natura 2000⁶⁰:

- *Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty **Biedrusko – PLH300001** (projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk SOO)⁶¹ obejmuje kompleksy łąkowe i kompleksy kwaśnych dąbrów oraz zbiorowisk łąkowych i olsowych, w granicach miasta Poznania znajduje się tylko część tego obszaru o powierzchni 189,3 ha.
- *Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty **Fortyfikacje w Poznaniu – PLH300005** (projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk SOO)⁶² obejmuje kompleks XIX wiecznych budowli fortecznych (Forty: I, Ia, II, IIa, III, IIIa, IV, IVa, V, Va, VI, VIa, VII, VIIa, VIII, VIIIa, IX, IXa, bunkier na Sołacz, bunkier na al. Wojska Polskiego, bunkier na ul. Mazowieckiej oraz Cytadelę). Łączna powierzchnia obejmuje 137,4 ha.
- *Obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) **Dolina Samicy – PLB300013⁶³** obejmuje wilgotne łąki, trzcinowiska, naturalne i sztuczne oczka wodne położone wzdłuż cieku Samicy. Przedmiotem ochrony jest populacja dziko występujących gatunków ptaków, utrzymanie i zagospodarowanie ich siedlisk zgodnie z wymogami ekologicznymi, przywracanie zniszczonych biotopów oraz tworzenie biotopów; w granicach miasta Poznania znajduje się tylko część tego obszaru o powierzchni 23,9 ha.

Obszary Natura 2000 zajmują w Poznaniu 350,6 ha, co stanowi 1,3 % powierzchni miasta.

Użytki ekologiczne⁶⁴:

- *„**Traszk Ratajskie**” stanowiący fragment Parku na Osiedlu Tysiąclecia w Poznaniu o powierzchni 5,2272 ha, którego celem jest:

1) ochrona populacji płazów:

- a) traszka zwyczajna (*Lissotriton vulgaris*, syn. *Triturus vulgaris*),
- b) żaba trawna (*Rana temporaria*),

⁶⁰ Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

- 1) obszary specjalnej ochrony ptaków;
- 2) specjalne obszary ochrony siedlisk;
- 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty. (art. 25 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody)

⁶¹ Utworzony 22 grudnia 2009 r.; decyzja KE z 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (2011/64/UE)

⁶² jw.

⁶³ Ustanowiony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2011 r. Nr 25 poz. 133 - § 2 pkt 122) w nawiązaniu do dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979r. w sprawie ochrony dzikich ptaków

⁶⁴ Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania. (art. 42. ustawy o ochronie przyrody).

- c) ropucha szara (*Bufo bufo*),
- d) ropucha zielona (*Pseudepidalea viridis*, syn. *Bufo viridis*),
- e) żaba wodna (*Rana esculenta complex*),
- f) grzebiuszka ziemna (*Pelobates fuscus*);

2) realizacja zadań dydaktycznych⁶⁵.

- * „**Bogdanka I**” o powierzchni 151,45 ha, którego celem jest ochrona obszaru o wybitnych walorach przyrodniczych związanych z występowaniem siedlisk i zbiorowisk roślinności zbliżonych do naturalnych o charakterze łągowym, a także ochrona szuwarów, torfowisk niskich oraz łąk o zróżnicowanej wilgotności, jak również zachowanie dotychczasowego sposobu użytkowania i ochrony terenów przed nadmierną antropopresją⁶⁶.
- * „**Bogdanka II**” o powierzchni 7,63 ha, którego celem jest ochrona obszaru o wybitnych walorach przyrodniczych związanych z występowaniem siedlisk i zbiorowisk roślinności zbliżonych do naturalnych o charakterze łągowym, a także ochrona szuwarów, torfowisk niskich oraz łąk o zróżnicowanej wilgotności, jak również zachowanie dotychczasowego sposobu użytkowania i ochrony terenów przed nadmierną antropopresją⁶⁷.
- * „**Strzeszyn**” o powierzchni 94,48 ha, którego celem jest ochrona biotopów torfowisk niskich, podmokłych łąk, muraw kserotermicznych i okrajków lasów oraz biotopów wodnych⁶⁸,
- * „**Dębina I**” o powierzchni 53,57 ha, którego celem jest ochrona fragmentów starego drzewostanu dębowego, stanowiącego pozostałość po dawnych, dębińskich lasach łągowych rosnących w dolinie Warty, wraz z pozostałym starodrzewem i stawami⁶⁹,
- * „**Dębina II**” o powierzchni 31,06 ha, którego celem jest ochrona fragmentów starego drzewostanu dębowego, stanowiącego pozostałość po dawnych, dębińskich lasach łągowych rosnących w dolinie Warty, wraz z pozostałym starodrzewem i stawami⁷⁰.

Powierzchnia użytków ekologicznych wynosi blisko 343,42 ha co stanowi 1,31% ogólnej powierzchni miasta.

⁶⁵ t.j. obwieszczenie Nr 3/VI/2013 Rady Miasta Poznania z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały Nr XV/146/VI/2011 Rady Miasta Poznania z dnia 12 lipca 2011 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Traszkę Ratajskie”.

⁶⁶ Uchwała Nr XXIII/304/VI/2011 Rady Miasta Poznania z dnia 20 grudnia 2011 r. (opubl. Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2012 r. poz. 317)

⁶⁷ Uchwała Nr XXIII/305/VI/2011 Rady Miasta Poznania z dnia 20 grudnia 2011 r. (opubl. Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2012 r. poz. 318)

⁶⁸ Uchwała Nr XLII/652/VI/2012 Rady Miasta Poznania z dnia 18 grudnia 2012 roku w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Strzeszyn” (opubl. Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2013 r. poz. 451).

⁶⁹ uchwała Nr LX/924/VI/2013 Rady Miasta Poznania z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Dębina I” (opubl. Dz. Urz. Woj. Wlkp. z dnia 9 stycznia 2014 r. poz. 177)

⁷⁰ uchwała Nr LX/925/VI/2013 Rady Miasta Poznania z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Dębina II” (opubl. Dz. Urz. Woj. Wlkp. z dnia 9 stycznia 2014 r. poz. 178)

Pomniki przyrody⁷¹:

W rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody figurują 34 pomniki przyrody na obszarze miasta Poznania, z czego 19 to pojedyncze drzewa, 4 grupy drzew, 8 alei i 3 głązy narzutowe.

3.3.2. Obszary chronione na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* i uwarunkowania wynikające z wielkości i jakości zasobów wodnych

Na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* na obszarze Poznania występują następujące obiekty kwalifikowane jako chronione: strefa ochronna komunalnego ujęcia wody „Dębina”, strefa ochronna komunalnego ujęcia wody w miejscowości Poznań – Piotrowo, główny zbiornik wód podziemnych (GZWP) Dolina Kopalna Wielkopolska oraz tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi (p. rozdz. 3.5.2.).

Strefa ochronna komunalnego ujęcia wody „Dębina”:

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych ustanowiono (art. 51 ustawy *Prawo wodne*) decyzją nr OS-6210-15/99/2000-GW, wydaną przez Prezydenta Miasta Poznania z dnia 17 kwietnia 2000 r strefę ochronną ujęcia wody Dębina⁷².

Obejmuje ona następujące tereny:

- teren *ochrony bezpośredniej* o powierzchni 169,0 ha – obejmuje dwa odrębne obszary, dla części południowej i północnej ujęcia, które zostało przecięte autostradą A2; obszar ten zawarty jest (mniej więcej) pomiędzy wschodnim brzegiem rzeki Warty a ulicą Dolna Wilda na odcinku od torów PKP do południowej granicy Poznania (rejon Lasku Dębińskiego),
- teren *ochrony pośredniej wewnętrznej* o powierzchni 46,0 ha, poszerzony jest o poszczególne tereny przy ulicy Dolna Wilda,
- teren *ochrony pośredniej zewnętrznej wód podziemnych i powierzchniowych* o powierzchni 359,6 ha, obejmuje ww. obszary i dodatkowo tereny na północ od linii PKP (łącznie ze Stacją Uzdatniania Wody przy ul. Wiśniowej), ulicy Piastowskiej do ulicy Hetmańskiej, oraz na południu pomiędzy ulicą Armii Poznań w Luboniu, rzeką Wartą a ulicą Starołęcką (do Strumienia Czapnica),

⁷¹ Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie. (art. 41 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody)

⁷² Strefę ochronną ujęcia wody, stanowi obszar, na którym obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody (art. 52 ust. 1 *Prawa wodnego*).

- teren *ochrony pośredniej zewnętrznej wód powierzchniowych* obejmuje koryto rzeki Warty od ujścia Strumienia Czapnica do ujścia Strumienia Wirynka.

Teren ochrony bezpośredniej ujęcia wody jest ogrodzony, a użytkowanie gruntów związane jest wyłącznie z eksploatacją ujęcia wody.

Na terenach ochrony pośredniej może być zabronione lub ograniczone wykonywanie robót oraz innych czynności powodujących zmniejszenie przydatności ujmowanej wody lub wydajności ujęcia. Strefa ochronna ujęcia wody obowiązywała do 31 grudnia 2012 r.

Aktualnie trwają prace nad określeniem nowej strefy ochronnej dla ujęcia wody „Dębina”.

Strefa ochronna komunalnego ujęcia wody Poznań-Piotrowo

Rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu została ustanowiona strefa ochronna komunalnego ujęcia wody podziemnej w utworów czwartorzędowych zlokalizowanego w Poznaniu - Piotrowie.⁷³ Strefa ochronna podzielona została na teren ochrony:

- 1) bezpośredniej, o powierzchni 0,5033 ha
- 2) pośredniej o powierzchni 57,0 ha.

Teren ochrony bezpośredniej ujęcia wody jest ogrodzony, a użytkowanie gruntów związane jest wyłącznie z eksploatacją ujęcia wody. Na terenach ochrony pośredniej zabroniono lub ograniczono wykonywanie robót oraz innych czynności powodujących zmniejszenie przydatności ujmowanej wody lub wydajności ujęcia (§ 2 rozporządzenia).

Zasięg strefy pokazano na rysunku Studium pt. „Kierunki”.

Główne zbiorniki wód podziemnych

Dla miasta Poznania w kontekście zaopatrzenia w wodę i dostęp do zasobów wód dla celów użytkowych znaczenie mają Główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP) „Dolina Kopalna Wielkopolska Q_k nr 144” i Pradolina Warszawsko-Berlińską Q_d nr 150, jako obszary wskazane do poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Podlegają one szczególnej ochronie w ramach Jednolitej Części Wód Podziemnych (JCWPd nr 62)⁷⁴. Na ich zasobach bazuje ujęcie wody „Mosina – Krajkowo” zaopatrujące miasto Poznań i znaczną część aglomeracji poznańskiej. Obszar Poznania posiada udokumentowane zasoby dyspozycyjne wód trzecio- i czwartorzędowych. Podstawowe znaczenie zarówno dla województwa wielkopolskiego, jak i dla Poznania, mają zbiorniki czwartorzędowych wód podziemnych (rys. I.3.4.). Zasoby trzeciorzędowe są obecnie słabo eksploatowane

⁷³ rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 15 stycznia 2014 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody w miejscowości Poznań –Piotrowo (Dz.Urz. Woj. Wlkp. z 15 stycznia 2014 r. poz. 357)

⁷⁴ Od 2001 r. wdrażana jest w życie Ramowa Dyrektywa Wodna (Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U.UE L z dnia 22 grudnia 2000 r.), czego efektem jest wydzielenie m. in. Jednolitych części wód podziemnych.

ze względu na nadmierny pobór w latach ubiegłych i wytworzenie się leja depresyjnego w okolicach Mosiny.

Największe zasoby wód podziemnych występują na południe od Poznania, gdzie nakładają się dwa główne zbiorniki czwartorzędowych wód podziemnych:

- GZWP Nr 150 Pradolina Warszawsko – Berlińska (PWB),
- GZWP Nr 144 Wielkopolska Dolina Kopalna (WDK).

Szacunkowe zasoby dyspozycyjne zbiorników wynoszą odpowiednio 456,0 i 480,0 tys. m³/d, w przypadku PWB średnia głębokość zbiorników wynosi 25-35 m, a w przypadku WDK 60 m.

Na ww. zbiornikach wód podziemnych zlokalizowane jest ujęcie wody dla miasta Poznania – w Krajowie koło Mosiny. Ujęcie to pokrywa 80% zapotrzebowania Poznania na wodę i zapewnia dostawę wód o wysokich parametrach jakościowych. Drugie ujęcie wody zlokalizowane na Dębinie, w obrębie miasta, zasilane jest w przewadze (87-92%) wodami powierzchniowymi rzeki Warty. Ma ono charakter infiltracyjny i zasilane jest za pośrednictwem systemów stawów.

3.4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN ORAZ TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

„Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2012 r.”⁷⁵ zawiera wykaz złóż kopalin udokumentowanych na obszarze miasta Poznania.

Poznań posiada złoża węgla brunatnego stanowiące fragment Rowu Poznańskiego (rys. I.3.4) – tzw. złoża Poznań – Naramowice o rozpoznanych wstępnie zasobach geologiczno-bilansowych (w kat. C₂ + D) w ilości 296.324 tys. ton. Ze względu na obecny stan zagospodarowania i dynamikę rozwoju miasta, a także negatywne dla środowiska przyrodniczego skutki pozyskiwania węgla brunatnego metodą odkrywkową, złoża te w granicach miasta nie są przewidywane do eksploatacji.

Nad Jeziorem Maltańskim zlokalizowany jest otwór hydrogeologiczny „Swarzędz IGH – 1”, ujmujący wody termalne z poziomu dolnojurańskiego monokliny przedsudeckiej⁷⁶ (głębokość otworu 1306 m) należące do grupy solanek chlorkowo-sodowo-bromowo-borowych o mineralizacji 20,8 g/dm³ o temperaturze wypływu średnio około 40°C. Na podstawie wyników badań hydrogeologicznych dla otworu „Swarzędz IGH – 1” zatwierdzono zasoby: kategoria „C” – 76 m³/h przy depresji 14 m, w tym w kategorii „B” – 60 m³/h przy depresji 10 m, która odpowiada położeniu zwierciadła dynamicznego na rzędnej 70 m n.p.m.

⁷⁵ Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy Warszawa 2013 r.

⁷⁶ Zgodnie z art. 5 Ustawy z dnia 09 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163,981 z późn. zm.) wymienione wody termalne są kopaliną podstawową.

(decyzja KDH/013/4863/B/83 z dnia 11.04.1983).⁷⁷ W 2012 r. zostały przeprowadzone prace i badania, w wyniku których zweryfikowano zasoby eksploatacyjne w ilości 10 m³/h (decyzja Marszałka Województwa Wielkopolskiego z dnia 23 sierpnia 2012 r. nr DSR-I.7431.6.2012). Artezyjski charakter wypływu wód, duża wydajność ujęcia oraz korzystny skład fizyczno-chemiczny solanek termalnych zapewniają zasadność wykorzystania ich dla celów rekreacyjno-leczniczych. Termy Maltańskie sp. z o.o. uzyskała decyzją Marszałka Województwa Wielkopolskiego z dnia 14 marca 2013 r. koncesję na wydobycie i eksploatację złoża wód termalnych z odwiertu IGH-1 oraz zatwierdzenie przez Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Poznaniu planu ruchu zakładu górniczego. Od 2 maja 2013 r. prowadzona jest eksploatacja wód termalnych dla celów rekreacyjno-leczniczych w kompleksie Aquaparku Termy Maltańskie.

Zasoby wód termalnych (cieplic) stwierdzono również w północno-zachodniej części miasta. Stanowią one fragment znacznego pod względem zasięgu złoża „Tarnowo Podgórne”.

Na terenie miasta Poznania w jego południowo-wschodniej części udokumentowane i eksploatowane są dwa złoża kruszywa naturalnego (piaski i żwiry), zalegające na głębokości 7-15 m p.p.t. Złoże „Poznań-Krzesiny” zostało udokumentowane w 1998 roku i w dużej części zostało wyeksploatowane (obszary górnicze Poznań-Krzesiny I-V). Obecnie złoże „Poznań-Krzesiny” eksploatowane jest w obrębie obszaru górniczego Poznań Krzesiny VI, o powierzchni 1,99 ha, na podstawie koncesji udzielonej przez Prezydenta Miasta Poznania z 2012 r, z przewidzianym terminem zakończenia w 2025 r. Zasoby geologiczne w tym obszarze udokumentowano w ilości 789 427 ton.

Złoże „Poznań-Krzesiny OS” zostało rozpoznane i udokumentowane w 2006 r. na terenie o powierzchni 11,42 ha. Zasoby geologiczne tego złoża wynoszą 2 170, 489 tys. ton. Wydobywanie kopaliny ze złoża przewidziane jest do końca 2061 r. Koncesję na wydobywanie kopaliny z tego złoża udzielił Marszałek Województwa Wielkopolskiego w 2012 r. Powierzchnia całkowita obecnie eksploatowanych złóż kruszywa naturalnego Poznań – Krzesiny wynosi 13,3 ha.

Oba te złoża eksploatowane są metodą odkrywkową. Po zakończeniu eksploatacji przewidziana jest rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych polegająca na zasypaniu ich czystymi masami ziemnymi (rekultywacja w kierunku rolnym) lub wykonaniu zbiornika wodnego, który będzie retencjonować wody gruntowe.

Eksploatacja złoża Poznań Babicka o udokumentowanych zasobach 46 tys. ton została zaniechana.

⁷⁷ Ujęcie termalnej wody mineralnej z utworów jury dolnej w otworze „Swarzędz IGH-1” w Poznaniu, ul. Wileńska, Warszawa 1982 (maszynopis dokumentacji hydrogeologicznej w archiwum Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu): Płochniewski Z.: Wody termalne rejonu Poznania, Przegląd Geologiczny Nr 1, Wyd. Geologiczne, Warszawa 1985.

We wspomnianym „Bilansie ...” wymieniono też złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej Poznań – Kotowo, którego ilości surowca nie udokumentowano i którego eksploatację również zaniechano.

Przy południowej granicy miasta Poznania, w dolinie Głuszynki zlokalizowane jest także szczegółowo rozpoznane złoża kredy jeziornej, wykorzystywanej do produkcji nawozów wapniowych o udokumentowanych zasobach geologiczno-bilansowych (w kat. A+B+C1) w ilości 69.68 tys. ton (złoża „Czapury” o powierzchni 2,14 ha). Miąższość złoża kredy w tym rejonie waha się w granicach 2-9,5 m. Nadkład złoża kredy jeziornej stanowią tu torfy (warstwa ok. 2-3 m), które zostały już w części wyeksploatowane⁷⁸.

Udokumentowane złoża mogą stwarzać ograniczenia dla zagospodarowania, w ich zasięgu nie powinno się wprowadzać trwałej zabudowy, która mogłaby uniemożliwić przyszłą eksploatację zasobów.

Na terenie miasta Poznania prowadzone są prace i badania w celu poszukiwania i rozpoznawania złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Miasto Poznań leży w granicach następujących obszarów koncesyjnych:

- 1) nr 4/03/p z dn. 19/02.2003 r., ze zm. obszar bloku koncesyjnego nr 207 i 208 („Poznań-Wschód”);
- 2) nr 19/99/p z dnia: 07.07.1999 r. ze zm. obszar bloku koncesyjnego rejon „Szamotuły”;
- 3) nr 32/96/p z dn. 19.07.1996 r., ze zm. obszar bloku koncesyjnego rejon „Kórnik-Środa”;
- 4) nr 14/2001/p z dn. 19.07.2001 r., ze zm. rejon „Pniewy-Stęszew”;
- 5) nr 26/2008/p z dnia 24.06.2008 r. ze zm. obszar bloku koncesyjnego 206 „Poznań-Północ”.

Na terenie miasta w okresie od czerwca do października w 2011 r. został wykonany otwór rozpoznawczy Krzesinki-1 w celu rozpoznania złoża gazu ziemnego. Obecność gazu stwierdzono w utworach czerwonego spągowca, w otworze próbnym wykonanym do głębokości 3971 m, na terenie bloku koncesyjnego nr 207 („Poznań-Wschód”). Według wstępnych szacunków w złożu może znajdować się od 280 do 560 mln metrów sześciennych surowca⁷⁹.

Aktualnie obszary poszukiwania tych kopalin nie stanowią potencjalnego zagrożenia i ograniczeń dla zainwestowania.

⁷⁸ objaśnienia do szczegółowej mapy geologicznej Polski 1:50000, Arkusz Poznań (471), Chmal R., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 1997

⁷⁹ Program ochrony środowiska dla miasta Poznania na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku przyjęty uchwałą Nr LX/928/VI/2013 Rady Miasta Poznania z dnia 10 grudnia 2013 r.

3.5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH STWARZAJĄCYCH POTENCJALNE LUB SZCZEGÓLNE OGRANICZENIA W ZAINWESTOWANIU

3.5.1. Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Położenie geograficzne miasta Poznania oraz ukształtowanie i budowa geologiczna terenu sprawiają, że marginalnie występują w Poznaniu obszary naturalnych zagrożeń geologicznych, w szczególności w bliskim sąsiedztwie cieków wodnych. W okresie powstania tych cieków erozja wodna doprowadziła do wcięcia się w obszar wysoczyzny i powstania głębokich dolin o stromych zboczach. Czym większa różnica wysokości i czym bardziej stromy brzeg tym większa możliwość wystąpienia procesów geodynamicznych. W Poznaniu wyodrębniono miejsca gdzie zdarzyły się lub miały miejsce lub z dużym prawdopodobieństwem mogą zaistnieć ruchy masowe ziemi⁸⁰ (rys. I 3.5.1.):

- 1) **miejsce nr 1:** teren położony pomiędzy ul. Starołęcką 96b a ul. Starołęcką 100;
- 2) **miejsce nr 2:** ul. Starołęcka: teren położony na terenie dawnego portu;
- 3) **miejsce nr 3:** rejon jeziora Kierskiego część północno-zachodnia, północno-wschodnia i południowa;
- 4) **miejsce nr 4:** rejon ul. Browarnej wschodni brzeg doliny Cybiny.

Ponadto znaczna część zboczy doliny Warty jest miejscem procesów geodynamicznych. Mimo, że większość zjawisk osuwiskowych w Poznaniu występuje marginalnie i nie ma wpływu na rozwój przestrzenny miasta, to w niektórych miejscach utrudnia realizację zainwestowania, jak np. osuwiska skarpy w rejonie dawnego portu nad Wartą przy ul. Starołęckiej⁸¹.

3.5.2. Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej

Miasto Poznań ze względu na położenie nad rzeką Wartą podlegało licznym powodziom. Dla rzeki Warty, Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej sporządził *Studium ochrony przeciwpowodziowej* wyznaczające granice zasięgu wód o prawdopodobieństwie przewyższenia $p=1\%$ (średnio raz na sto lat).

Na odcinku od 253 km biegu rzeki Warty (rejon Starołęki) rzędna 55,16 m n.p.m. do 229 km biegu rzeki (w rejonie Radojewa) – rzędna 55,28 – wyznaczają zasięg zalewu powodziowego

⁸⁰ Wstępna dokumentacja dla rejestru terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi na terenie miasta Poznania", grudzień 2010 r. GT Projekt, Swadzim 2010 r.

⁸¹ „Dokumentacja geologiczno-inżynierska określająca warunki geologiczno-inżynierskie terenu planowanego zespołu budynków mieszkalnych i biurowych Starołęcka” GTProjekt, Swadzim, kwiecień 2010 r. (dokumentacja została przyjęta przez Prezydenta Miasta Poznania dnia 05 maja 2010 r. znak pisma OS.I/7540-15/10) oraz „Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne terenu planowanego zespołu budynków mieszkalnych i biurowych Starołęcka” GTProjekt, Swadzim, kwiecień 2010 r. (dokumentacja została przyjęta przez Prezydenta Miasta Poznania dnia 7 maja 2010 r. znak pisma OS.I/7540-16/10)

o prawdopodobieństwie wystąpienia $p = 1\%$. Tereny te obejmują ponad 500 ha, co w skali miasta daje blisko 2% powierzchni. Tereny objęte *Studium ochrony przeciwpowodziowej* w rozumieniu art. 9 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne*⁸² są to obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy określone w art. 88l ust. 1 oraz w art. 40 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy. Tylko w szczególnych wypadkach, jeżeli nie utrudni to ochrony przed powodzią, dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej może, w drodze decyzji, zwolnić od zakazów określonych w art. 88l ust. 1 oraz zwolnić od zakazów określonych w art. 40 ust. 1 pkt 3 ustawy *Prawo wodne*, określając warunki niezbędne dla ochrony jakości wód, jeżeli nie spowoduje to zagrożenia dla jakości wód w przypadku wystąpienia powodzi.

Na terenie miasta nie występuje duże zagrożenie powodziowe, a sytuację stabilizują znajdujące się w regionie urządzenia hydrotechniczne. Ochronę dla miasta Poznania stanowi posiadający stałą rezerwę powodziową 40 mln m³ zbiornik retencyjny Jeziorsko oraz system polderów na odcinku Jeziorsko – Konin. Dodatkowym zabezpieczeniem dla miasta i regionu będzie znajdujący się w budowie zbiornik Wielowieś Klasztorna na Prośnie.

Na terenie miasta groźne stany powodziowe wiążą się z przepływami wyższymi niż około 400 m³/sek. W czasie ostatniej powodzi w sierpniu 1997 roku, w mieście odnotowano maksymalne stany, które na wodowskazie wynosiły od 549 cm do 550 cm. Przyczynami zagrożenia powodziowego lub podtopień są:

- 1) przelanie się wody przez koronę obwałowań,
- 2) przesiąki przez stopę oraz korpus wału,
- 3) rozmycie skarpy wału,
- 4) gwałtowne i nadmierne opady deszczu,
- 5) gwałtowne topnienia śniegu i pokrywy lodowej,
- 6) awarie urządzeń sieci wodno-kanalizacyjnej,
- 7) zbyt małe średnice przepustów, rurociągów i światła mostków,
- 8) zanieczyszczenia, które blokują drożność ww. urządzeń.

Umocnienie wałów przeciwpowodziowych, stały monitoring przepływów rzeki daje gwarancję bezpieczeństwa i szybkiego reagowania w sytuacji kryzysowej.

Na terenie miasta Poznania można wyodrębnić trzy ciągi wałów przeciwpowodziowych tj.:

- 1) Wał lewobrzeżny od mostu Królowej Jadwigi do torów kolejowych wzdłuż ul. Droga Dębińska (km rzeki Warty 244,800 do 247,600). Wał ten o długości 2,8 km wykonany został w okresie międzywojennym (1924-1926) dla ochrony łąk Dębińskich i Wildeckich;
- 2) Wał lewobrzeżny przy ujęciu wody dla miasta Poznania na Dębinie (km rzeki Warty 250,300 do 251,300). Dla ochrony ujęcia wody w 1953 r. wykonano obwałowanie, którego koronę wyniesiono do rzędnych 57,80 m – 58,00 m n.p.m. Wał ten

⁸² Dz. U. z 2012 r. poz. 145 z późn. zm.

zlokalizowany jest na lewym, wklęsłym łuku rzeki Warty, na odcinku od 250,300 km do 251,300 km biegu rzeki pełniąc rolę kierownicy tzn. skierowując nurt rzeki w wyznaczonym kierunku. Jego trasa sąsiaduje z ujęciem wody dla m. Poznania;

- 3) Wał prawobrzeżny na Zawadach (km rzeki Warty 239,600 do 241,800). Wał na Zawadach usytuowany jest na prawym brzegu rzeki Warty, na odcinku od mostu kolejowego na rzece Cybinie do mostu Lecha. Wał ten został wykonany w okresie międzywojennym.

4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU KRAJOBRAZU KULTURO- WEGO, OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

4.1. HISTORYCZNO-KULTUROWE UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

Ponad tysiącletni rozwój miasta przyniósł bogatą strukturę przestrzenną, o stosunkowo wyraźnym układzie. W historii miasta dominował czynnik harmonijnego rozwoju i narastania, przy stosunkowo małym przekształceniu istniejących struktur. Do końca XIX wieku przemiany przestrzenne zachodziły stopniowo i wynikały z historycznego rozwoju przestrzennego miasta z pozostawieniem czytelnych śladów przeszłości. XIX wiek przyniósł przeobrażenia związane z realizacją reprezentacyjnych i monumentalnych budowli wewnątrz Miasta Twierdzy, a także specyficzny rozwój terenów na zewnątrz uwarunkowany ograniczeniami wynikającymi z charakteru militarnego centrum. W XX wieku, po rozbiórce fortyfikacji, doszło do znacznego przekształcenia krajobrazu miejskiego. Proces ewolucji przestrzennej rozpoczął się w momencie przełamania ograniczeń, wyznaczonych przez obrys pierwotnych fortyfikacji pruskich.

Rozwój ten kształtowały zasadniczo dwa kierunki działań: wzdłuż rzeki Warty na osi północ-południe i kierunek równoleżnikowy. Warta do końca XIX wieku stanowiła główny element planistyczny miasta. Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę, od lat międzywojennych XX wieku następował powolny proces zajmowania przez zabudowę terenów coraz dalej od rzeki położonych.

Charakterystyczną cechą dla Poznania jest przenikanie się krajobrazów historycznych różnych epok. Miasto średniowieczne zostało wchłonięte przez miasto XIX-wieczne, podobnie jak kilka wieków przedtem miasto lokowane objęło istniejące osady – bez zachowywania sztywnych granic.

Powstawanie przestrzeni miejskiej było pełnym konfliktów procesem społecznym, warunkowanym przez czynniki przyrodnicze, ekonomiczne, polityczne i kulturowe, tworzące łańcuch przemian krajobrazowych i kulturowych. Fragmenty krajobrazu kolejno przechodziły poprzez szereg form kulturowych, aż do swej współczesnej postaci, zachowując ślady

historycznej ewolucji, które stanowią aktualnie istotny punkt odniesienia w jego zagospodarowaniu i przekształceniach.

W wyniku analizy kolejnych etapów rozwoju Poznania wyodrębniono następujące rodzaje krajobrazów kulturowych:

- * krajobraz naturalny,
- * krajobraz wczesnego osadnictwa,
- * miasto lokacyjne,
- * miasto w murach – Stare Miasto w granicach średniowiecznych murów miejskich,
- * miasto twierdza z zespołem 18 fortów pierścienia zewnętrznego i dzieł pośrednich,
- * krajobraz po likwidacji umocnień twierdzy poligonalnej,
- * krajobraz dwudziestolecia międzywojennego,
- * krajobraz powojenny,
- * krajobraz współczesny.

Głównym kryterium ich wydzielenia było stwierdzenie istotnych, dotyczących całego miasta, zmian w krajobrazie, traktowanych jako synteza zjawisk zachodzących w środowisku przyrodniczym i cywilizacyjnym (kulturowym).

4.2. ROZPOZNANIE ZASOBÓW KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

W oparciu o analizę czynników miastotwórczych, które uwarunkowały aktualny stan zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania, biorąc pod uwagę względy ilościowe i jakościowe zasobów (zasięg terytorialny, zasięg oddziaływania, wartości kompozycyjne itp.) wyodrębniono z przestrzeni kulturowej najbardziej cenne elementy, świadczące o tożsamości rozwoju kulturowego miasta.

4.2.1. Wielkie struktury przestrzenne

W makroskali przestrzeń miasta ukształtowały wielkie struktury przestrzenne (rys.1.4.2.1.):

*** Stare Miasto w obrębie średniowiecznych fortyfikacji z niezmiennym układem przestrzennym ulic i kwartałów** – miasto lokacyjne powstałe od XIII do końca XIX wieku, tworzące śródmieście zwarte, intensywnie zabudowane.

*** Dzielnice wielkomiejskie Poznania**

Śródmiejskie XIX-wieczne części dzielnic Wilda, Jeżyce, Łazarz, stanowią obszary znacznych nawarstwień historycznych, gdzie przekształcenia krajobrazowe następowały stopniowo, ulegały przebudowom i uzupełnieniom w różnych okresach. Kamienicom towarzyszyły funkcje usługowe, a nawet przemysłowe, co wpłynęło na jakość zwłaszcza wewnątrz kwartałów. Także tu widoczna jest silna dekapitalizacja substancji. Standard

poszczególnych kamienic często nie odpowiada współczesnym potrzebom. Dodatkowo występuje obciążenie przestrzeni ulic funkcjami transportowymi, parkingowymi i usługowymi. Występująca w nowo projektowanych realizacjach tendencja do przekraczania wykształconych, charakterystycznych dla tych dzielnic norm gabarytowych, tak wysokościowych jak i powierzchniowych, jest wynikiem ignorancji uwarunkowań historycznych.

W związku z przemianami gospodarczo-społecznymi następuje proces opuszczania przez mieszkańców rejonów o niskim standardzie zamieszkania i migracji głównie w kierunku rejonów podmiejskich.

*** Pierścień poforteczny wewnętrzny (tzw. twierdzy poligonalnej)**

Ring Stübgena, powstały w wyniku likwidacji pruskich umocnień wewnętrznych, stanowi założenie urbanistyczno-architektoniczne – pierścień dwóch ulic o charakterze szerokich bulwarów, między którymi zlokalizowano reprezentacyjne gmachy użyteczności publicznej uzupełnione terenami zieleni parków i zieleńców oraz zabudową willową. Wyróżnia się on walorami urbanistycznymi w skali ponadkrajowej, a także stanowi istotny element identyfikacji struktury przestrzennej tej części miasta.

Współczesną modyfikacją tego założenia jest odchodzenie od projektu Josefa Stübgena, szczególnie w zakresie gabarytu zabudowy. Dla zachowania myśli przewodniej w zakresie utrzymania reprezentacyjnej zabudowy podkreślającej historyczny układ przestrzenny potrzebna jest ścisła współpraca służb planistycznych, jednostek projektowych i inwestorów ze służbami konserwatorskimi.

*** Zewnętrzny pierścień fortów**

System elementów struktury urbanistycznej, w formie pierścienia 18 rozproszonych fortów, powstały do końca XIX wieku, stanowi składową formę koncentrycznego modelu miasta oraz wartościowy przykład pruskiego budownictwa militarnego. Pierścień forteczny w kilku miejscach został naruszony poprzez późniejszą zabudowę lub włączanie fragmentów zieleni pofortecznej lub samych fortów w zagospodarowanie nie uwzględniające historycznego charakteru tych obiektów. Kształtowanie otoczenia poszczególnych elementów pierścienia odbywa się obecnie fragmentarycznie, bez spójnej koncepcji zagospodarowania całego układu fortyfikacyjnego. Brak jest dobrych ekspozycji poszczególnych elementów systemu. Niewłaściwe użytkowanie fortów, czasem wręcz brak jakiegokolwiek użytkownika, powoduje ich postępującą degradację. Propozycje zagospodarowania i wykorzystania fortów na ogół nie są zgodne z ich walorami architektonicznymi i historycznymi oraz prowadzą do zniszczenia substancji zabytkowej tych obiektów. Istnieje presja na zabudowę terenów przylegających do fortów. Wskutek tych działań obserwuje się postępującą dezintegrację całości systemu XIX-wiecznego zewnętrznego pierścienia dawnej „Twierdzy Poznań”.

* Strukturalne kliny zieleni

System zieleni krajobrazowej, opierający się na układzie hydrograficznym (sieci wodnej) miasta, ukształtowany jest jako pasma zieleni i terenów rekreacyjnych, prowadzone wzdłuż rzeki Warty i jej dopływów do śródmieścia i tworzące kliny (enklawy) wśród terenów zabudowanych. Kliny są ułożone krzyżowo, dzielą miasto na cztery przestrzenie wypełnione funkcjami mieszkalno-usługowymi lub przemysłowymi. Plan kształtowania struktury miasta w oparciu o system zieleni powstał w dwudziestoleciu międzywojennym. Obecnie pojawia się duże zagrożenie dla ciągłości klinów. Nacisk na intensyfikację użytkowania terenów wchodzących w skład klinów oraz wprowadzanie w zbyt dużym zakresie zabudowy i innych elementów zagospodarowania, słabo związanych z funkcją rekreacyjną, jest sprzeczne z ekologiczną rolą klinów. Szczególnie niebezpieczne dla ich charakteru i krajobrazu są tendencje do wprowadzania elementów liniowych (linie wysokiego napięcia, drogi itp.).

4.2.2. Przestrzenie kulturowe

Obszary cenne dla środowiska kulturowego, nadające odmienny charakter poszczególnym historycznym najstarszym dzielnicom XIX-wiecznego Poznania, jak Jeżyce, Sołacz, Łazarz i Wilda, dokumentują kolejne fazy jego rozwoju.

* Miasto historyczne i najbliższe przedmieścia

Są to obszary o najstarszej metryce historycznej (od IX wieku) i bardzo dużych walorach historyczno – przestrzennych, a także urbanistycznych (Ostrów Tumski, Śródka z Ostrówkiem i Komandorią, Chwaliszewo oraz miasto lokacyjne w murach). Stanowią one obecnie trzon miasta.

Niezabliżnione uszkodzenia tkanki urbanistycznej i architektonicznej tego obszaru pochodzą z okresu II wojny światowej i z powojennych prób nowych regulacji, lekceważących oryginalne, pierwotne nawarstwienia kulturowe. Występuje tu silna dekapitalizacja substancji zabytkowej. Wprowadzana jest też nowa zabudowa wielorodzinna i usługowa odchodząca od form kamienicznych.

* Układy dawnych wsi i osad

Układy osadnicze często o średniowiecznym rodowodzie, zostały włączone administracyjnie w obszar miasta na przestrzeni ostatnich stu lat. Zachowane dawne wsie i osady stanowią o tradycji historyczno-kulturowej miasta Poznania i jego przedmieść.

Struktura nieruchomości na tych obszarach, przystosowana dawniej do produkcji rolnej, nie spełnia obecnie funkcji odpowiadających potrzebom współczesnego miasta.

Korzystna lokalizacja w stosunku do centrum miasta lub ciągów komunikacyjnych wpływa na podniesienie wartości terenu, co powoduje silną presję na powstawanie nowej, głównie niskiej zabudowy mieszkaniowej, nie liczącej się z uwarunkowaniami historycznymi. Istnieje poważna groźba całkowitego zatarcia ich historycznej struktury. Migracje ludnościowe sprawiają, że społeczności lokalne słabo identyfikują się z zachowanym dziedzictwem i generalnie nie są zainteresowane działaniami dotyczącymi ich ochrony.

*** Zespoły zabudowy willowej i wielorodzinnej**

Do tej grupy należą historyczne zespoły zabudowy o podwyższonych walorach przestrzennych, pochodzące głównie z okresu dwudziestolecia międzywojennego.

Obecnie dość powszechnie występuje zjawisko obciążania tych zespołów funkcjami usługowymi, co często wiąże się z modernizacją i przebudową nie nawiązującą do historycznej formy pojedynczych budynków i całego zespołu zabudowy.

*** Zespoły pałacowo lub dworsko – parkowo – folwarczne**

Zespoły pałacowo lub dworsko – parkowo – folwarczne należą do historycznych świadectw ziemiaństwa, powstałe na bazie posiadłości ziemskich (np. Radojewo, Głuszyna) lub przemysłowych (np. Kopanina – Rudnicze).

*** Zieleń miejska**

Stanowią ją pozostałości dawnych zespołów pałacowo lub dworsko – parkowo – folwarcznych, ogrodowych i willowych, rekreacyjno-sportowych oraz cmentarze, w tym 8 najstarszych cmentarzy parafialnych oraz Cmentarz Zasłużonych Wielkopolan na Wzgórzu Św. Wojciecha, wpisanych do rejestru zabytków, a przede wszystkim miejskie parki i zieleńce, a także aleje starodrzewia, które stanowią często ciekawe założenia architektoniczno-krajobrazowe, urozmaicają przestrzeń miasta, stanowią pamiątki historyczne. Na pozostałych cmentarzach większość zabytkowych pomników i grobowców znajduje się w ewidencji konserwatorskiej. Tereny poza cmentarzami, jako przestrzenie łatwo dostępne, często są zajmowane pod współczesne inwestycje, co nierzadko związane jest z wypieraniem zabytkowej zieleni oraz przebudową zachowanych obiektów architektonicznych.

*** Zespoły przemysłowe**

Zespoły przemysłowe powstawały głównie w XIX w. Niewiele z tych obiektów nadal pełni swoje funkcje, a tylko niektóre stanowią atrakcyjne zespoły przemysłowe, o walorach historycznych i architektonicznych. Obecnie często podlegają przekształceniom związanym z przystosowaniem ich do nowych funkcji. Traktowane są jako potencjalne tereny inwestycyjne z zachowaniem, gdzie to możliwe, istniejącej substancji zabytkowej. Zauważa się coraz większą tendencją do adaptowania i dostosowywania ich do nowych funkcji, realizowanych z poszanowaniem wartości architektonicznych i zabytkowych.

*** Zespoły militarne**

Zespoły wojskowe-koszarowe stanowią pozostałość po pruskiej twierdzy jaką był Poznań w XIX wieku lub pochodzą z początku XX wieku po likwidacji twierdzy). Tworzą one jeszcze do chwili obecnej zwarte kompleksy o wyróżniającej architekturze, choć bywają dzielone na pomniejsze tereny lub obiekty o różnych nowych funkcjach, przez co tracą swoją zwartość przestrzenną. Znaczna część zespołów koszarowych nadal użytkowana jest przez wojsko (ul. T. Kościuszki – Solna, T. Kościuszki – K. Libelta, Bukowska – Marcelińska). Pozostałe obiekty koszarowe przejmowane są przez różnych użytkowników i przebudowywane, niekiedy z pominięciem kontekstu historycznego, co prowadzi do utraty charakterystycznych walorów architektonicznych. Obecnie poddawane są często adaptacji do nowej funkcji, jak np. dawny zespół koszarowy przy ul. Ułańskiej czy zespół pokoszarowy przy ul. Rolnej.

4.2.3. Historyczna sieć komunikacyjna

*** Szlaki drogowe**

Historyczny układ komunikacji drogowej zachował się częściowo w istniejącej siatce ulic. Obrazuje ona przebieg historycznych traktów wychodzących z obszaru staromiejskiego Poznania oraz relacje przestrzenne jakie występowały lub nadal występują między poszczególnymi jednostkami przestrzennymi – dawnymi wsiami, folwarkami, osadami, znajdującymi się dziś w obrębie współczesnego miasta.

Współczesne formy zagospodarowania większych obszarów często nie uwzględniają dostatecznie dawnej sieci drogowej, szczególnie o lokalnym znaczeniu. Dotyczy to głównie wielkich osiedli zabudowy blokowej (Rataje, Piątkowo), gdzie pozostały tylko ślady powiązań przestrzennych i komunikacyjnych funkcjonujących przez setki lat. Zmiana zagospodarowania ulic – szerokości i nawierzchni jezdni, chodników, zieleni, nie pozostawia na ogół śladu historycznych wartości w przestrzeni ulic z uwagi na obecne wymogi komunikacyjne.

*** Linie kolejowe**

Linie kolejowe wpisują się w krajobraz Poznania od 1848 roku. Infrastruktura kolejowa bardzo rozbudowana przestrzennie i technicznie straciła istotną wartość historyczną. Przemiany ekonomiczne powodują, że jej część przestaje być potrzebna. Stąd następuje proces usuwania linii kolejowych, dworców i zajmowania terenów pod inne funkcje. Ten proces odbywa się jednak często bez dokumentowania śladów dziedzictwa kolejowego w przestrzeni miasta.

4.2.4. Dobra kultury współczesnej

Poznań może poszczycić się też osiągnięciami współczesnej architektury i urbanistyki. Wytypowanie wartościowych dóbr kultury współczesnej wskazanych do objęcia ochroną jest obowiązkiem ustawowym, prowadzącym jednocześnie do stworzenia listy o stosunkowo subiektywnym charakterze. Współczesne wartościowe układy urbanistyczne reprezentują powstałe w latach 1960-1990 osiedla modernistyczne Winograd, Rataj, Piątkowa, ale też pomniejsze enklawy zabudowy kwartałowej i blokowej w Śródmieściu. Na szczególne uznanie zasługuje układ zieleni towarzyszącej: krajobrazowo-rekreacyjnej i izolacyjnej, lokalizacja placów zabaw dla dzieci i placów sportowo-rekreacyjnych. Wymienione wyżej układy urbanistyczne powinny podlegać ochronie przede wszystkim poprzez respektowanie historycznej już intensywności zagospodarowania i nie wprowadzanie nowej zabudowy, szczególnie na terenach zieleni urządzonej.

W Studium uwzględnia się też wykonaną na podstawie opracowania „Wartości kulturowe miasta Poznania”⁸³ autorską listę wybitnych współczesnych obiektów w Poznaniu wskazanych do ochrony oraz wybór autorski z „Wstępnej listy zespołów i obiektów architektonicznych Poznania typowanych do ochrony jako dobra kultury z lat ok. 1900 – 1990” przedstawionej jako opracowanie Stowarzyszenia Architektów Polskich, uzupełnionej w porozumieniu ze Stowarzyszeniem Architektów Polskich, Politechniką Poznańską i Miejskim Konserwatorem Zabytków. Jako najbardziej wartościowe i reprezentatywne budynki i zespoły urbanistyczne powstałe w Poznaniu po roku 1945 uznano następujące obiekty:

- * hala sportowo-widowiskowa Arena, przy ul. St. Wyspiańskiego 33,
- * kościół p.w. św. Jana Bosko, przy ul. Warzywnej 17,
- * hotel Mercure (d. Merkury), ul. F.D. Roosevelta⁸⁴,
- * Dom Weterana, przy ul. Ugory 18/20,
- * Urząd Miasta przy ul. K. Libelta 16/18⁸⁵,
- * Sąd Okręgowy przy al. K. Marcinkowskiego,
- * Wydział Budownictwa Lądowego Politechniki Poznańskiej przy ul. Piotrowo 5,
- * Wydział Nauk Społecznych UAM przy ul. A. Szamarzewskiego,
- * zabudowania dydaktyczne Uniwersytetu Przyrodniczego⁸⁶ przy ul. Wojska Polskiego 28,
- * Zespół placu Wielkopolskiego,
- * Zespół mieszkaniowy przy ul. Działowej, Św. Wojciech,
- * Zespół mieszkaniowy DBOR przy ul. A. Kosińskiego, J. Prądyńskiego,

⁸³ „Wartości kulturowe miasta Poznania”

⁸⁴ Ze względu na przebudowę charakterystycznej pierwotnej elewacji, budynek utracił znacznie swoje wartości historyczno-architektoniczne

⁸⁵ dawniej Urząd Skarbowy

⁸⁶ dawniej Akademii Rolniczej

- * Zespół pl. Cyryla Ratajskiego,
- * Instytut Obróbki Plastycznej przy ul. Jana Pawła II,
- * Wojewódzki Szpital Chorób Płucnych i Gruźlicy wraz z parkiem – ul. A. Szamarzewskiego,
- * Klinika Psychiatrii Uniwersytetu Medycznego⁸⁷ przy ul. Szpitalnej 27/33,
- * Szkoła Podstawowa nr 13 przy al. Niepodległości,
- * budynek dydaktyczny Akademii Wychowania Fizycznego przy ul. Królowej Jadwigi 27-39,
- * Collegium Historicum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza przy ul. Św. Marcin 78⁸⁸,
- * Zespół dawnych Domów Towarowych Centrum „ALFA” przy ul. Św. Marcin 40-72,
- * biurowiec Zjednoczenia Przemysłu Ceramiki Budowlanej przy ul. Gajowej 6,
- * biurowiec TP SA przy al. K. Marcinkowskiego 4,
- * szkoła podstawowa przy ul. I. Łukaszewicza 9/13,
- * Collegium Altum Uniwersytetu Ekonomicznego⁸⁹ przy ul. Powstańców Wielkopolskich 16,
- * budynek usługowo-handlowy „Domar” przy ul. 27 Grudnia 17/19,
- * osiedle spółdzielni Hipolita Cegielskiego na Dębcu,
- * blok mieszkalny „Marago” przy ul. Zwierzynieckiej 14/15,
- * budynek mieszkalno-usługowy „Telewizory” przy ul. Św. Marcin 51-57,
- * osiedle mieszkaniowe „Rondo” przy ul. Grunwaldzkiej 29-37,
- * elementy systemu zieleni osiedlowej i małej architektury na Dolnym Tarasie Rataj i Winogradach,
- * założenie placu Waryńskiego na Ogrodach,
- * pawilon targowy nr 10 dawnego Ministerstwa Komunikacji na Międzynarodowych Targach Poznańskich,
- * pawilon targowy nr 11 na Międzynarodowych Targach Poznańskich,
- * kościół p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny na Os. Bohaterów II Wojny Światowej 88,
- * kościół p.w. św. Jana Kantego przy ul. Grunwaldzkiej 86,
- * biurowiec Miastoprojektu przy al. Niepodległości 6,
- * Dom Technika NOT przy ul. H. Wieniawskiego 5/9,
- * Urząd Wojewódzki⁹⁰ przy al. Niepodległości 16/18,
- * Collegium Novum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza przy al. Niepodległości 4,
- * budynek Polskiej Akademii Nauk przy ul. H. Wieniawskiego 17/19.

⁸⁷ dawniej Akademii Medycznej

⁸⁸ dawna siedziba KW PZPR

⁸⁹ dawniej Akademii Ekonomicznej

⁹⁰ d. Wojewódzka Rada Narodowa

4.3. STAN OCHRONY PRAWNEJ DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW

Ochrona dziedzictwa kulturowego realizowana jest w Poznaniu przez Miejskiego Konserwatora Zabytków, działającego na podstawie Porozumienia z dnia 18 listopada 2003 r. pomiędzy Wojewodą Wielkopolskim a Prezydentem Miasta Poznania w sprawie powierzenia Miastu Poznań spraw z zakresu właściwości Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, oraz w zakresie ochrony archeologicznej przez Dział Ochrony Zabytków Archeologicznych Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, działające na podstawie Porozumienia z dnia 5 sierpnia 1992 r. pomiędzy Muzeum Archeologicznym w Poznaniu a Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Poznaniu.

4.3.1. Ochrona konserwatorska

W mieście Poznaniu objętych formą ochrony zabytków jest 496 wpisanych do rejestru zabytków obiektów, w tym także zespołów urbanistyczno-architektonicznych i historycznych zespołów budowlanych⁹¹.

Obszarami wpisanymi do rejestru zabytków są:

1) zespoły urbanistyczno-architektoniczne:

- Zespół urbanistyczno-architektoniczny Starego Miasta z budynkami użyteczności publicznej, sakralnymi oraz kamienicami mieszczańskimi⁹² (wpis do rejestru zabytków nr A225),
- Zespół urbanistyczno-architektoniczny Starego Rynku wraz z kompleksem budynków jak ratusz, odwach, domki budnicze, pałac Działyńskich, kamienice obrzeżne oraz studnia Prozerpiny i figura św. Jana Nepomucena⁹³ (A195),
- Zespół urbanistyczno-architektoniczny centrum miasta z układem ulic i zabudową⁹⁴ (A231),
- Zespoły urbanistyczno-architektoniczne kolebki miasta, najstarszego przedmieścia i najstarszych dzielnic XIX-wiecznego Poznania z budynkami użyteczności publicznej, sakralnymi, założeniami parkowymi i willowymi, zabytkami architektury przemysłowej i kamienicami⁹⁵ (A239);

2) Założenia urbanistyczno-architektoniczne:

⁹¹ Stan na 31 grudnia 2012 r.

⁹² STARE MIASTO w obrębie ulic: Garbary, Podgórznej, Al. Marcinkowskiego, Solnej, Małe Garbary

⁹³ STARY RYNEK

⁹⁴ CENTRUM MIASTA w obrębie ulic: Królowej Jadwigi, Towarowej, Mostu Dworcowego, Roosevelta, Pułaskiego, Armii Poznań, koryta rzeki Warty

⁹⁵ OSTRÓW TUMSKI, ŚRÓDKA, STARE MIASTO, ŁAZARZ, WILDA, JEŻYCE, OSTRORÓG, SOŁACZ objęte ulicami: Hetmańską (od pld.), Grochowską, Marcelińską, Przybyszewskiego, Żeromskiego, Niestachowską (od zach.), Wojska Polskiego, Nad Wierzbakiem (od pln.), rzeką Wartą (od wsch.) oraz tereny za Wartą między ulicami Św. Wincentego, Podwale i Cybińską

- Założenie urbanistyczno-architektoniczne Ringu poznańskiego (w miejscu rozebranych fortyfikacji pruskich) obejmujące pierścień promenad nowej obwodnicy i starej ulicy wałowej, z forum reprezentacyjnym (Zamek, Dawne Ziemstwo Kredytowe – obecnie Bank, Filharmonia, Dyrekcja Poczty, Teatr Wielki, budynki Uniwersytetu im. A. Mickiewicza: Collegium Maius, Collegium Minus, Collegium Iuridicum, Akademia Muzyczna), gmachami użyteczności publicznej i terenami zielonymi (obecnie parki: I.J. Drwęskich, K. Marcinkowskiego, A. Mickiewicza, H. Wieniawskiego, St. Moniuszki) oraz pozostałościami fortyfikacji (wału czołowego fortu Grollmana i kazamatów fortu Colomba przy ul. Towarowej i Powstańców Wlkp.)⁹⁶ (A274),
- Założenie urbanistyczno-architektoniczne Maxa Johowa wraz z zespołem budowlanym⁹⁷ (A368);
- 3) Zespół kamienic secesyjnych⁹⁸ (A230);
- 4) Dzielnica willowa Sołacz z domami i ogrodami, Park Sołacki ze stawem i restauracją, aleja kasztanowców (aleja Wielkopolska)⁹⁹ (A244);
- 5) Pozostałości średniowiecznych murów miejskich wewnętrznego i zewnętrznego pierścienia obwarowań miasta z fragmentami baszt i Bramy Wronieckiej¹⁰⁰ (A250);
- 6) Pozostałości fortyfikacji pruskich z końca XIX w. obejmujące pierścień 18 fortów zewnętrznych z wszystkimi elementami twierdzy fortowej, takimi jak profile ziemne, schrony, pasy zieleni ochronnej itp. rozmieszczone w rejonach fortecznych¹⁰¹ (A245);
- 7) niektóre zespoły parkowe, ogrody i cmentarze.

Pozostałe obiekty wpisane do rejestru zabytków to pojedyncze budynki lub pojedyncze zespoły budynków: kościoły i zespoły klasztorne, kamienice, wille, dwory, folwarki, budynki przemysłowe, użyteczności publicznej, gospodarcze i inne cenne pod względem historyczno-kulturowym budynki i budowle.

Z obiektów powojennych do rejestru zabytków wpisany został budynek Powszechnego Domu Towarowego „Okrągłak”, ul. S. Mielżyńskiego 14 (decyzja nr 218/Wlkp/A z dn. 19.12.2007 r.).

⁹⁶ al. Niepodległości – ul. Królowej Jadwigi z terenami pomiędzy ul. Kościuszki – Krakowską oraz Niedziałkowskią, Topolową, Towarową, Skośną i torami kolejowymi

⁹⁷ kwartał ulic: Matejki – Ułańska – Wyspiańskiego – Grottgera

⁹⁸ kwartał ulic: Roosevelta 3, 4, 5, 6/7, 8, 9/10, Krasińskiego 3, 3a, 4, 4a, Zacisze 4, 4a

⁹⁹ Sołacz i al. Wielkopolska

¹⁰⁰ ul. Ludgardy (mur) – zachodnia ściana kaplicy kościoła Franciszkanów (mur) – węzeł Bramy Wronieckiej (relikty wieży, mur) i ul. Wroniecka 10 (mur) – ul. Masztalarska/23 Lutego (dwie baszty, mur) – ul. Masztalarska 5 (baszta) – ul. Masztalarska (dwa ciągi murów) – ul. Masztalarska (baszta rozebrana) – ul. Podgórna 12 (fundamenty baszty) – ul. Wrocławska 15 (mur) – podziemia kościoła farnego i krużganek kolegium jezuickiego (mury) – pl. Kolegiacki 12 (mur)

¹⁰¹ wokół miasta po obu stronach Warty: I. Röder – Starołęka, Ia. Boyen – Starołęka, II. Stülpnagel – Żegrze, IIa. Thümen – Chartowo, III. Graf Kirchbach – Łączny Młyn, IIIa. Prittwitz nowy – Miłostowo, IV. Hake – Główna, IVa. Waldersee II – Wilczy Młyn, V. Waldersee I – ul. Lechicka, Va. Bonin – ul. Lechicka, VI. Tietzen – Podolany, VIa. Stockhausen – Golęcina, VII. Colomb – Jeżyce, VIIa. Strotha – Marcecin, VIII. Grolman nowy – ul. Bolkowicka, VIIIa. Rohr – Raszyn, IX. Brünneck – Górczyn, IXa. Witzleben – Dębiec

Centrum Miasta wraz Ostrowem Tumskim, a także Fortem Winiary (obecnie Parkiem Cytadela) uznano za „Pomnik Historii”¹⁰². Pomnik historii według *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* to szczególna forma ochrony najcenniejszych zabytków. Tytuł ten może otrzymać zabytek nieruchomy o szczególnej wartości historycznej, naukowej i artystycznej, mający duże znaczenie dla dziedzictwa kulturalnego Polski. Obszar pomnika historii „Poznań – historyczny zespół miasta” obejmuje historyczny zespół miejski z Ostrowem Tumskim, Zagórzem, Chwaliszewem i lewobrzeżnym Starym Miastem lokacyjnym ze średniowiecznymi osadami podmiejskimi oraz założeniem urbanistyczno-architektonicznym projektu Josefa Stübbena z początku XX w., a także Fortem Winiary, obecnie Parkiem Cytadela. Decyzja ta oznacza, że wymieniony wyżej obszar, będący miejscem jednej z pierwszych stolic Polski, miejscem pochówku władców, w XV-XVII w. prężnym ośrodkiem kulturowym i handlowym, a w XIX w. ogniskiem ruchów niepodległościowych i miejscem powstania wybitnych, w skali europejskiej, założeń fortecznych, jest otoczony wyjątkową ochroną.

Ponadto miasto Poznań bogate jest w wiele obiektów wartościowych kulturowo, które sukcesywnie umieszczane są w gminnej ewidencji zabytków lub ustalana jest ich ochrona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego albo decyzjach administracyjnych.

4.3.2. Ochrona archeologiczna

W rejestrze zabytków znajduje się 14 obiektów archeologicznych, które należy uwzględnić w zagospodarowaniu zgodnie z przepisami odrębnymi, przy czym te, które stanowią osobne obiekty morfologiczne na terenach niezabudowanych (leśnych lub rolniczych), powinny pozostać zachowane w stanie istniejącym. W rejestrze znajdują się:

- cmentarzysko okresu wczesnolateńskiego przy ul. Biskupińskiej – Koszalińskiej (A185),
- osada św. Gotarda, cmentarzysko, osada polokacyjna – ul. Garbary 75/77 (A184),
- cmentarzysko kultury łużyckiej przy ul. Gorzysława – Radziwoja (A 187),
- cmentarzysko kultury pomorskiej przy ul. Górki 5 (A183),
- cmentarzysko kultury łużyckiej przy ul. Madziarskiej 12 (A186),
- cmentarzysko kultury łużyckiej przy ul. Smolnej 17/19 (A182),
- cmentarzysko kultury grobów podkloszowych przy ul. Spichrzowej 37 (A189),
- osada wczesnośredniowieczna przy ul. Przemyskiej (A194),
- osada wczesnośredniowieczna przy ul. Szczepankowo – Bobrownickiej (A193),

¹⁰² rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie uznania za pomnik historii „Poznań – historyczny zespół miasta” (Dz. U. Nr 219, poz. 1401).

- osada neolityczna ul. Szczepankowo – Boreckiej (A192),
- osada okresu lateńskiego przy ul. Michałowo – Sowice (A190),
- osada wczesnośredniowieczna przy ul. Spławie (A191),
- cmentarzysko średniowieczne – Rynek Śródecki 4 (A456),
- cmentarzysko i osada okresu rzymskiego przy ul. Warszawskiej 24 (A188).

Na terenie miasta wyznaczone są ponadto inne obszary objęte strefami ochrony archeologicznej oraz strefami występowania stanowisk archeologicznych (rys. I.4.3.2.), które należy uwzględniać przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW I Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

5.1. DEMOGRAFIA – STAN I PROGNOZA

Według danych Urzędu Statystycznego Poznań liczy 550 742 mieszkańców (XII 2012 r.), gęstość zaludnienia wynosi około 2103 osób/km². W grudniu 2003 r. Poznań liczył 574 125 mieszkańców. Porównanie z jeszcze wcześniejszym okresem wykazuje, stałą od 1990 r., spadkową tendencję zaludnienia. Jest to wyniki malejącego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji.

Tab.I.5.1/1 Zestawienie liczby mieszkańców miasta Poznania na dzień 30.06.2012

Wiek	Mężczyźni zameldowani na stałe	Kobiety zameldowane na stałe	Mężczyźni zameldowani czasowo	Kobiety zameldowane czasowo
0-4	14 465	13 741	383	336
5-9	11 245	10 494	319	350
10-14	9 882	9 361	272	269
15-19	11 090	10 746	782	852
20-24	14 768	14 316	2 678	2 764
25-29	20 807	21 893	1 316	1 764
30-34	22 270	23 480	919	1 161
35-39	19 691	21 019	686	768
40-44	14 164	15 452	457	440
45-49	13 051	14 641	311	282
50-54	15 270	18 479	261	271
55-59	18 257	23 682	253	240
60-64	17 501	22 976	169	159
65-69	11 028	15 175	96	85
70-74	7 689	12 185	48	77
75 i powyżej	14 010	27 972	78	268
Suma	235 188	275 612	9 028	10 086

Zmniejszenie liczby mieszkańców Poznania zachodzi w sytuacji stałego jej wzrostu w obszarze aglomeracji poznańskiej. Wyrażna jest tendencja migracji mieszkańców na przedmieścia Poznania i do pobliskich miejscowości.

Dla potrzeb niniejszego Studium wykorzystano prognozę demograficzną do 2035 r. dla miasta Poznania przygotowaną przez Główny Urząd Statystyczny¹⁰³.

Tab. I.5.1/2 Prognoza GUS liczby ludności w Poznaniu wg wybranych biologicznych grup wieku (w rocznikach objętych opieką żłobkową, przedszkolną, obowiązkiem szkolnym oraz osób mogących podjąć studia wyższe) w latach 2011 – 2035

Wiek	Liczba osób w tysiącach								
	2011	2012	2013	2014	2015	2020	2025	2030	2035
Od 0-2 lat	17.223	17.160	17.037	16.858	16.630	14.963	13.004	11.711	11.577
2010=100%	97	97	96	95	94	85	73	66	65
Od 3-6 lat	20.367	20.907	21.270	21.566	21.587	20.689	18.429	16.040	14.720
2010=100%	106	109	111	113	113	108	96	84	77
Od 7-12 lat	24.411	24.848	25.276	25.958	27.137	30.224	29.222	26.051	22.620
2010=100%	101	103	104	107	112	125	121	108	93
Od 13-15 lat	12.523	12.148	12.068	11.887	11.639	13.395	14.766	14.118	12.460
2010=100%	97	95	94	92	91	104	115	110	97
Od 16-18 lat	14.540	13.796	13.328	12.929	12.564	12.163	14.690	15.046	13.906
2010=100%	95	90	87	85	82	80	96	99	91
Od 19-24 lat	44.636	42.834	40.980	39.249	37.489	32.594	32.536	36.606	37.059
2010=100%	100	96	92	88	84	73	73	82	83

Zakłada ona postępujący spadek liczby mieszkańców. W ciągu 24 lat objętych Prognozą ludność w Poznaniu zmniejszy się (biorąc jako rok bazowy – rok 2010) o 62,1 tys. osób tj. o 11,3%. W 2035 r. liczba ludności ma wynieść 489,5 tys. mieszkańców. Największy spadek nastąpi w grupie ludności w wieku produkcyjnym (68,9 tys. osób czyli o 19%). Zmniejszy się także liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 13,3 tys. czyli o 16%). Spadnie liczba ludności we wszystkich grupach wiekowych do 24 roku życia. Szczególnie wysoki spadek (w porównaniu do 2010 r.) dotknie trzy grupy wiekowe:

- żłobkową – od 0 do 2 lat (o 35%),
- przedszkolną – od 3 do 6 lat (o 23%),
- osoby mogące podjąć studia wyższe – od 19 do 24 lat (o 17%).

W pozostałych grupach wiekowych objętych obowiązkiem szkolnym spadek będzie bardziej umiarkowany i wyniesie:

- od 7 do 12 lat (spadek o 7%),
- od 13 do 15 lat (spadek o 3%),
- od 16 do 18 lat (spadek o 9%).

¹⁰³ Informator sygnałny Wydziału Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Poznania z lipca 2011 r

Jedyna grupa, w której nastąpi wzrost liczebności (o 20,1 tys. czyli o 19%) to ludność w wieku poprodukcyjnym. Zwiększy się liczba osób starszych po 65 roku życia – o 32%, w tym po 85 roku życia o 87%.

GUS prognozuje też rosnący ujemny przyrost naturalny we wszystkich latach okresu 2011 r. do 2035 r. spowodowany znaczącym spadkiem urodzeń (o 35%) i niewielkim wzrostem zgonów (o 1,5%).

Ujemne saldo migracji w Poznaniu utrzyma się nieprzerwanie do 2035 r., jednak będzie ono stopniowo maleć (z -2017 w 2011 r. do -547 w 2035 r.). Liczba ludności napływającej zmniejszy się o 17%, a emigrującej o 26%.

Wg Prognozy GUS odmienna sytuacja nastąpi w powiecie poznańskim, gdzie do 2035 r. liczba mieszkańców zwiększy się (w stosunku do 2010 r.) o 152,9 tys. osób (o 47%) i wyniesie 480 tys. mieszkańców, czyli będzie jedynie o 9,5 tys. mniejsza niż w samym mieście Poznaniu.

Tab.I.5.1/3 Prognoza demograficzna GUS do 2035 r. dla Poznania

wiek	liczba osób w tysiącach								
	2011	2012	2013	2014	2015	2020	2025	2030	2035
ogółem	549.751	547.192	544.777	542.438	540.186	529.903	518.479	504.514	489.522
2010=100%	100	99	99	98	98	96	94	91	89
aglomeracja poznańska 100%	62	61	61	60	60	57	55	53	50
ekonomiczne grupy wieku									
wiek przed-produkcyjny (0-17 lat)	83.961	84.126	84.399	84.830	85.287	87.643	85.432	77.962	70.585
2010=100%	100	100	101	101	102	104	102	93	84
aglomeracja poznańska 100%	54	54	53	53	52	50	49	47	45
wiek produkcyjny (18-59/64) ¹⁰⁴	358.747	353.111	347.585	342.251	337.039	315.861	305.375	301.486	293.183
2010=100%	99	98	96	95	93	87	84	83	81
aglomeracja poznańska 100%	62	61	60	59	59	56	54	52	50
wiek poprodukcyjny (60/65 i więcej)	107.043	109.955	112.803	115.357	117.960	126.399	127.672	125.066	125.754
2010=100%	101	104	107	109	112	120	121	118	119
aglomeracja poznańska 100%	71	71	70	70	69	65	62	59	56

W powiecie zwiększy się liczebność wszystkich ekonomicznych grup wiekowych ludności:

- w wieku przedprodukcyjnym (o 16,7 tys. czyli o 24%),
- w wieku produkcyjnym (o 77,6 tys. czyli o 36%),
- w wieku poprodukcyjnym (o 58,6 tys. czyli o 145%).

¹⁰⁴ Kryterium przyjęte przed reformą emerytalną wyrównującą wiek kobiet i mężczyzn w prawie do emerytury i wydłużającą czas pracy do 67 lat uprawniający do osiągnięcia prawa do emerytury

Istotny w kwestii zapewnienia infrastruktury społecznej i usprawnień transportu publicznego w Poznaniu w integracji z powiatem poznańskim (aglomeracja poznańska) jest prognozowany dla powiatu wzrost liczby roczników objętych opieką przedszkolną, obowiązkiem szkolnym oraz osób mogących podjąć studia wyższe:

- od 3 do 6 lat (wzrost o 12%),
- od 7 do 12 lat (wzrost o 35%),
- od 13 do 15 lat (wzrost o 41%),
- od 16 do 18 lat (wzrost o 36%),
- od 19 do 24 lat (osoby mogące podjąć studia wyższe) – (wzrost o 25%).

Prognozowany spadek liczby ludności Poznania jest zjawiskiem charakterystycznym dla innych dużych miast w Polsce. Do cech wyróżniających Poznań spośród innych miast należeć będzie jeden z najwyższych odsetek młodzieży w wieku nauki w szkołach wyższych (19-24 lat) oraz udział osób w wieku produkcyjnym (18-59/64 lata), zwłaszcza jej mobilnej części (18-44 lata)¹⁰⁵. Proces starzenia się społeczeństwa i rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym i tak będzie relatywnie jednym z najniższych w kraju.

Prognozowany spadek liczby mieszkańców Poznania jest powodem do podjęcia działań w zakresie tworzenia różnorodnej oferty terenów budownictwa mieszkaniowego i tworzenia nowych miejsc pracy, gdyż to głównie osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata) są grupą wybierającą inne gminy jako miejsce zamieszkania, często pracy. Inny problem jawi się w związku ze starzeniem się społeczeństwa i potrzebą rozwoju i doskonalenia opieki nad ludźmi starszymi, w tym lokalizacją domów opieki społecznej i domów dla seniorów.

5.2. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

5.2.1. Mieszkalnictwo

Zasób istniejących i oddanych do użytku mieszkań wyniósł w 2010 roku 237,6 tys. mieszkań. Przeprowadzony w 2011 r. Narodowy Spis Powszechny (NSP) wykazał, że Poznań zajmuje piątą pozycję pod względem wielkości zasobów mieszkaniowych wśród porównywanych miast. Większymi zasobami dysponują: Warszawa, Łódź, Kraków i Wrocław.

Warunki mieszkaniowe scharakteryzowane poprzez wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania (64,5 m²) sytuują Poznań w czołówce miast w Polsce.¹⁰⁶ Jeden mieszkaniec Poznania ma do dyspozycji powierzchnię użytkową mieszkania wynoszącą przeciętnie 27,70 m². Jest to zauważalny wzrost w stosunku do poprzedniego NSP.

¹⁰⁵ Prognoza demograficzna sporządzona była przed zmianą wieku emerytalnego

¹⁰⁶ 2012 – Sytuacja społeczno-gospodarcza. Poznań. oprac. Urząd Miasta Poznania Wydział Rozwoju Miasta 2013 r.

Wskaźniki zagęszczenia mieszkania przedstawiają przeciętną liczbę osób na mieszkanie i przeciętną liczbę osób na izbę. I tak pierwszy wynosi 2,3, a drugi 0,67. Powstające mieszkania nie zaspokajają jednak w pełni potrzeb lokalowych poznaniaków, głównie z uwagi na niedostępność finansową dla niektórych grup mieszkańców. Zróżnicowanie następuje w rodzajach oddawanych budynków. Zasadniczą zmianą jest spadek ilości realizowanych nowych mieszkań spółdzielczych. Zmiany prawa i zasad dofinansowania ze środków budżetowych spowodowały, że spółdzielnie realizują tylko budowę mieszkań własnościowych. Słabnie budownictwo społeczno-czynszowe realizowane przez Towarzystwa Budownictwa Społecznego, natomiast zdecydowanie dynamizuje się budowa mieszkań komunalnych. Wśród nowych inwestycji najważniejszą rolę odgrywa budownictwo indywidualne.

Na ograniczenie dynamiki budownictwa w Poznaniu wpływa też niewątpliwie proces suburbanizacji, bardzo silnie zauważalny w Aglomeracji Poznańskiej. Polega ona na przeprowadzaniu się mieszkańców miasta na teren gmin sąsiednich, gdzie przygotowana jest bardzo konkurencyjna oferta mieszkaniowa, a odległość Poznania od peryferyjnie położonych nieruchomości nie przeszkadza w czerpaniu korzyści z zaplecza edukacyjno – kulturalnego i zawodowego oferowanego przez miasto.

Zgodnie z opracowaniem pt.: „Migracje mieszkańców Poznania na teren powiatu poznańskiego¹⁰⁷”, „...wśród przyczyn wyprowadzki z Poznania, obejmujących warunki mieszkaniowe, status społeczno-ekonomiczny, środowisko naturalne i społeczne miejsca zamieszkania oraz możliwości pracy, zdecydowanie najczęściej (68%) badani wskazują na chęć polepszenia warunków środowiskowych. Kolejną grupą przyczyn wymienianych przez co drugiego migranta jest, dzięki zmianie swojej sytuacji ekonomicznej, możliwość polepszenia warunków mieszkaniowych i spełnianie marzeń o domu z ogrodem. Co trzeci badany rozważał zmianę miejsca zamieszkania w granicach Poznania, jednak głównie ze względu na niższe koszty realizacji inwestycji zdecydował się na zamieszkanie w strefie podmiejskiej.”.

W związku z powyższym istotnym zadaniem studium jest wskazanie terenów zabudowy mieszkaniowej i ustalenie parametrów zabudowy o zróżnicowanym charakterze i intensywności, tak, aby poszerzyć ofertę Poznania w tym zakresie i móc z powodzeniem konkurować z okolicznymi gminami.

5.2.2. Uwarunkowania wynikające ze sfery gospodarczej

Poznań jest dużym ośrodkiem przemysłowym z dominacją przemysłu spożywczego, produkcją maszyn i urządzeń aparatury elektrycznej, pojazdów mechanicznych, chemikaliów

¹⁰⁷ Migracje mieszkańców Poznania na teren powiatu poznańskiego: Przyczyny, okoliczności, skutki. oprac. Wydział Rozwoju Miasta, Urząd Miasta Poznania 2009 r.

i wyrobów z gumy oraz dużym ośrodkiem gospodarczym, w którym zarejestrowanych jest blisko 102,5 tys. podmiotów gospodarczych (tj. 26,4% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w województwie wielkopolskim i 2,6% w kraju), w tym 101 tys. w sektorze prywatnym. Na 1000 osób przypada 186 podmiotów gospodarczych – najwięcej wśród największych polskich miast (poza Warszawą). Najwięcej firm (blisko 68%) stanowi własność osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Największym zainteresowaniem przedsiębiorców cieszy się działalność handlowa (26%) oraz profesjonalna, naukowa i techniczna (14%). Co piąte przedsiębiorstwo prowadzi działalność związaną z produkcją przemysłową lub budownictwem.

Liczba firm biznesowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców sytuuje Poznań w czołówce krajowej. Około 2/3 ogółu zatrudnionych pracuje w usługach rynkowych, co świadczy o silnej pozycji Poznania jako jednego z najważniejszych w kraju centrów biznesu, handlu i innych usług komercyjnych.

Poznań należy do miast o najlepiej rozwiniętej sieci handlowej w kraju, jest piątym pod względem wielkości rynkiem handlowym w Polsce. Raport firmy Colliers International¹ wskazuje, że w Poznaniu na koniec 2012 r. całkowita podaż nowoczesnej powierzchni handlowej wyniosła 520 tys. m², z czego blisko 15% stanowiły specjalistyczne centra handlowe. Aglomeracja poznańska charakteryzuje się jednym z najwyższych wskaźników nasycenia powierzchnią handlową wśród głównych aglomeracji i plasuje się na 2. miejscu za rynkiem wrocławskim.

Z rozwojem ilościowym i jakościowym usług wiążą się także zmiany ich struktury przestrzennej. Analiza rozmieszczenia usług na terenie miasta wskazuje na wyraźny ich podział na:

- usługi o lokalizacji swobodnej (o orientacji śródmiejskiej lub peryferyjnej),
- usługi konsumenckie o lokalizacji związanej z występowaniem miejsc zamieszkania.

Rozpraszanie usług poza tradycyjny obszar śródmiejski to efekt migracji ludności i podmiotów gospodarczych na obszary peryferyjne oraz wzrostu dostępności usług, związanego z postępowaniem w zakresie motoryzacji i telekomunikacji. Zauważalne jest także zjawisko „ucieczki” na peryferia lub poza miasto usług konsumenckich wykorzystujących efekt dużej skali. Placówki usługowe towarzyszą hipermarketom, tworzone są kompleksy rekreacyjne, rozrywkowe i kulturalne (np. kina wielosalowe), stanowiące alternatywę dla oferty usługowej i miejsc publicznych centrum Poznania. Z kolei dla usług np. doradczych, prawniczych, bankowych, turystycznych itp. ważna jest lokalizacja w centrum miasta, bliskość kooperujących podmiotów, odpowiednie otoczenie architektoniczne i społeczne itp.

5.2.3. Oferta usług publicznych¹⁰⁸

Oświata

W 2012 r. Miasto Poznań nadzorowało działalność 116 przedszkoli ogólnodostępnych, pięciu przedszkoli specjalnych oraz 60 szkół podstawowych prowadzących oddziały przedszkolne. Placówki te zapewniały opiekę 15,6 tys. dzieciom, co stanowiło 78% (w 2011 r. – 80,6%) wszystkich dzieci korzystających z opieki przedszkolnej w Poznaniu. Na jedno miejsce w przedszkolu przypadało średnio ok. 1,1 kandydata. Miasto Poznań nadzorowało także działalność pięciu placówek specjalnych (przyszpitalnych i dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej). Opiekę nad dziećmi w wieku przedszkolnym sprawowało także 105 placówek wychowania przedszkolnego prowadzonych przez podmioty inne niż Miasto Poznań. Zapewniły one opiekę dla 4,4 tys. dzieci. Liczba ta zwiększyła się w 2012 r. o 15,2% w porównaniu do 2011 r. Podmioty niepubliczne prowadziły także dwa przedszkola specjalne.

Na koniec września 2012 r. Miasto Poznań nadzorowało działalność 252 szkół, w tym: 68 szkół podstawowych, 48 gimnazjów, 11 szkół zasadniczych zawodowych, 25 techników, trzech liceów profilowanych, 38 liceów ogólnokształcących, sześciu szkół policealnych, czterech szkół artystycznych i 49 szkół specjalnych. W 2013 r. zakończono budowę Ośrodka Edukacji Teatralnej „Łejery” przy Zespole Szkół nr 4 „Łejery”.

W celu optymalizacji wykorzystania bazy oświatowej w okresie niżu demograficznego Miasto Poznań podjęło działania zmierzające do restrukturyzacji sieci poznańskich szkół. Według prognoz liczba dzieci w wieku gimnazjalnym będzie spadać do 2016 r., po czym w roku szkolnym 2018/2019 nastąpi gwałtowny wzrost liczby uczniów, utrzymujący się do 2020 r. Reorganizacja jednostek prowadzonych przez Miasto Poznań przybrała formę likwidacji placówek nierentownych, łączenia szkół w zespoły lub przekazania ich innemu podmiotowi prowadzącemu.

Na koniec września 2012 r. w Poznaniu funkcjonowało łącznie 158 szkół niepublicznych i publicznych, dla których organem prowadzącym był podmiot inny niż Miasto Poznań. Ponadto w Poznaniu prowadziły działalność 2 szkoły międzynarodowe, w których językiem wykładowym był język angielski.

Przy szkołach i przedszkolach realizowane były nowe place gier i zabaw, wielofunkcyjne obiekty sportowo-rekreacyjne.

W studium nie wskazuje się konkretnych miejsc dla tego typu obiektów, natomiast w tomie II – Kierunki określa się zasady i dopuszczenia lokalizacji inwestycji celu publicznego, usług podstawowych, obiektów przeznaczonych na stały lub czasowy pobyt dzieci młodzieży na etapie sporządzania planu miejscowego.

¹⁰⁸ Dane z oprac. 2012 Sytuacja społeczno-gospodarcza w Poznaniu. Wydział Rozwoju Urzędu Miasta Poznania 2013 r.

Szkolnictwo wyższe

Liczba studentów w Poznaniu od 2008 r. się zmniejsza. Powodem tego zjawiska jest wchodzenie w wiek akademicki młodzieży niżej demograficznego z lat 90. W mieście działa 28 szkół wyższych, w tym osiem publicznych i 20 niepublicznych, kształcących ok. 130 tys. studentów, w tym blisko 2,5 tys. cudzoziemców.

Wyższe uczelnie w Poznaniu są dyspozytorami dużej części miejskiej przestrzeni i wywierają znaczny wpływ na jej kształt i odbiór. W centrum miasta mieści się wiele uczelni państwowych oraz większość uczelni niepaństwowych. Poza centrum szczególne znaczenie dla miasta mają, będące w trakcie realizacji – kampus UAM na Morasku, kampus Politechniki na Piotrowie, kompleks Uniwersytetu Przyrodniczego, obiekty Uniwersytetu Medycznego w rejonie ulic St. Przybyszewskiego – Bukowska oraz Akademii Wychowania Fizycznego przy ul. Królowej Jadwigi i Drogi Dębińskiej.

W studium wskazuje się konkretne tereny planowanych inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, tereny kampusów uczelnianych jako tereny zabudowy usługowej U i usług sportu i rekreacji US (Akademia Wychowania Fizycznego), a w tomie II – Kierunki określa się zasady i dopuszczenia lokalizacji obiektów nauki i szkolnictwa wyższego, w tym także parków naukowo-technologicznych, domów studenckich i innych uzupełniających podstawową funkcję terenów o przewidywanym kierunku przeznaczenia pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną lub usługową, usługową, usług sportu i rekreacji, zabudowę usługową lub produkcyjną.

Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Miasto Poznań prowadzi Poznański Ośrodek Specjalistyczny Usług Medycznych przy Al. Solidarności. W 2012 r. placówka udzielała świadczeń z zakresu 20 specjalności medycznych i wyposażona jest w nowoczesny sprzęt medyczny. W ramach kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia (NFZ) ambulatoryjne świadczenia zdrowotne w Poznaniu w 2012 r. udzielało 677 placówek. Działały one w formie niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej, indywidualnych praktyk medycznych oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej. Miasto Poznań pełni funkcję organu założycielskiego dla trzech samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej. Należą do nich: Szpital im. F. Raszei przy ul. A. Mickiewicza, Wielospecjalistyczny Szpital Miejski im. J. Strusia z Zakładem Opiekuńczo-Lecznicznym przy ul. Szwajcarskiej oraz Zakład Opiekuńczo-Leczniczny i Rehabilitacji Medycznej przy ul. Mogileńskiej. Dla potrzeb służby zdrowia wybudowano również lądowisko dla śmigłowców oraz niezbędną infrastrukturę, w tym telekomunikacyjną szerokopasmową infrastrukturę wymiany danych.

Oprócz zakładów leczenia zamkniętego należących do Miasta Poznania, w 2012 r. w Poznaniu działało 19 szpitali, z tego pięć, dla których organem założycielskim jest Urząd

Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, sześć szpitali klinicznych, siedem szpitali prywatnych oraz jeden szpital resortowy.

Poznańskie szpitale mają znaczenie ponadlokalne, hospitalizowani są tu mieszkańcy nie tylko regionu, ale również dalszych części kraju. Inwestycje wpływające na jakość świadczonych usług medycznych prowadziły także szpitale należące do gestorów innych niż Miasto Poznań. Po gruntownej modernizacji oddano do użytku lądowisko przy Szpitalu Wojewódzkim „Lutycka”.

Całodobową opiekę oraz pomoc w miejscu zamieszkania chorego zapewniają działające w Poznaniu hospicja domowe, hospicjum stacjonarne oraz poradnie medycyny paliatywnej czy geriatrycznej.

W 2012 r. w Poznaniu działalność prowadziło siedem domów pomocy społecznej (DPS), cztery miejskie, a trzy prowadzone przez zgromadzenia zakonne.

*Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3*¹⁰⁹, umożliwiła zakładanie żłobków i prowadzenie innych form opieki nad najmłodszymi dziećmi przez gminy, osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. Dała też możliwość pozyskania dotacji z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej na rozwój żłobków lub alternatywnych form opieki. Program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi do lat trzech „Maluch” na lata 2011–2013 został opracowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Ma on wspomagać jednostki samorządu terytorialnego przez współfinansowanie z budżetu państwa tworzenia i funkcjonowania nowych miejsc opieki nad najmłodszymi dziećmi. W 2012 r. Rada Miasta Poznania uchwaliła „Poznański Program Opieki nad dziećmi w wieku do lat trzech na lata 2012–2016”¹¹⁰. Głównym celem programu jest określenie partycypacji Miasta Poznania w rozwoju opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat i zapewnienie do 2016 r. miejsc opieki dla 30% dzieci w wieku żłobkowym. Ze względu na możliwość świadczenia tej usługi przez różne podmioty oraz objęcia opieką zróżnicowanych wielkościowo grup dzieci, realizowana ona może być w zabudowie mieszkaniowej i usługowej. Stąd Studium nie wskazuje ograniczeń lokalizacyjnych w tym zakresie, jednak na etapie sporządzania miejscowego planu należy uwzględnić uwarunkowania akustyczne (wymagany dopuszczalny poziom hałasu jak dla terenów zabudowy przeznaczonej na stały lub czasowy pobyt dzieci i młodzieży) i komunikacyjne (dostępność, normatyw parkingowy).

Kultura, sport, rekreacja

W 2012 r. działalność prowadziło dziewięć teatrów i instytucji muzycznych podlegających Miastu Poznań i Marszałkowi Województwa Wielkopolskiego.

¹⁰⁹ Dz. U. 45, poz. 235 z późn. zm.

¹¹⁰ Uchwała Nr XXVI/342/VI/2012 Rady Miasta Poznania z dnia 07 lutego 2012 r.

W Poznaniu funkcjonowało również wiele innych teatrów i grup teatralnych, m.in. Teatr ATOFRI, Stowarzyszenie Teatr Strefa Ciszy, Studio – Teatr Castingowi mplusm, MójTeatr, Teatr u Przyjaciół, Studio Teatralne Blum. W mieście działało 18 muzeów, kilkadziesiąt galerii oraz bibliotek publicznych, w tym największa – Biblioteka Raczyńskich, skupiająca 53 placówki miejskie, w tym 46 filii bibliotecznych. Na koniec 2012 roku w mieście funkcjonowało 12 kin, w tym pięć multipleksów.

Miastu Poznań podlega 15 instytucji kultury: Teatr Polski w Poznaniu, Teatr Ósmego Dnia, Teatr Animacji w Poznaniu, Teatr Muzyczny w Poznaniu, Estrada Poznańska, Centrum Sztuki Dziecka, Biblioteka Raczyńskich, Muzeum Archeologiczne, Galeria Miejska „Arsenał”, Wielkopolskie Muzeum Walk Niepodległościowych w Poznaniu (w jego skład wchodzi oddziały: Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918–1919 r., Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956, Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII, Muzeum Uzbrojenia i Fortyfikacji, Muzeum Armii „Poznań”), Centrum Kultury „Zamek”, „Brama Poznania”, Dom Kultury „Stokrotka”, Poznański Chór Chłopięcy, Centrum Turystyki Kulturowej „Trakt”, Wydawnictwo Miejskie Poznania.

Miasto posiada stosunkowo dobrze rozbudowaną bazę sportową. Poznańska baza sportowo-rekreacyjna obejmuje ponad 900 obiektów¹¹¹: 14 pływalni krytych, 6 kąpielisk i pływalni odkrytych, 4 stadiony (w tym Stadion Miejski klasy ELITE z 40 tys. miejscami) i 6 boisk sportowych z widownią, 489 boisk, 189 hal i sal sportowych, 5 kręgielni, 6 strzelnic, 13 przystani, 4 lodowiska, 3 ściany wspinaczkowe, 2 skateparki, 135 kortów tenisowych, 23 korty do squasha oraz tory: regatowy, samochodowy, saneczkowy, łuczniczy, a także stok narciarski, hipodrom, pole golfowe, kolejkę górską „Adrenaline”, kompleks sportowo-rekreacyjny „Termy Maltańskie”. Część z nich jest przygotowana do organizacji dużych imprez międzynarodowych.

5.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Mieszkańcy Poznania narażeni są na wystąpienie szeregu zagrożeń. Do istotnych, które mogą zależeć od sposobu użytkowania i zagospodarowania przestrzeni miejskiej, należą:

- a) zagrożenie skażeniem chemicznym /głównie toksycznymi środkami przemysłowymi,
- b) zagrożenie skażeniem promieniotwórczym;
- c) zagrożenie pożarowe;
- d) zagrożenie powodziowe;
- e) różne zagrożenia komunikacyjne;

¹¹¹ Stan na 31.12.2012 r.

f) przestępczość.

Podejmowane działania na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców i ograniczenia przestępczości oraz przeciwdziałania zagrożeniom ujęte są w Miejskim Programie Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego. W ramach jego wdrażania podejmowana jest realizacja programów kierunkowych. Zagrożenia sklasyfikowano według pięciu podstawowych kategorii: czystość i porządek, spożywanie alkoholu, zakłócenie porządku publicznego, bezdomność i żebractwo oraz nieprawidłowe parkowanie.

Na koniec 2012 r. system monitoringu wizyjnego, zwiększający szansę na wykrycie przestępstw i wykroczeń już w momencie ich popełniania, obejmował 372 kamery.

W studium szczególną uwagę zwraca się na kształtowanie przestrzeni publicznej i sąsiedzkiej zgodnie z wymogami ładu przestrzennego, bowiem sposób zagospodarowania, zwłaszcza przestrzeni zdegradowanych, może sprzyjać społecznym zachowaniom destrukcyjnym.

W 2012 r. zatwierdzono nowy „Plan operacyjny ochrony przed powodzią dla miasta Poznania”¹¹². W ramach zadania „Remont wałów przeciwpowodziowych i międzywala rzeki Warty” zlecono wykonanie projektu budowlano-wykonawczego. System Ostrzegania i Alarmowania Miasta Poznania rozbudowano o pięć nowoczesnych punktów alarmowych, a System Infrastruktury Służb Ratowniczych i Bezpieczeństwa zmodernizowano pod względem wirtualizacji, backupu i replikacji systemów serwerowych. Rozbudowano także podsystem łączności radiowej dla służb ratowniczych i bezpieczeństwa publicznego w rejonie Stadionu Miejskiego.

W 2012 r. wszedł w życie nowy „Plan Zarządzania Kryzysowego dla Miasta Poznania”¹¹³ wprowadzający procedury działania służb, inspekcji, straży oraz organów administracji w momencie zaistnienia w mieście sytuacji kryzysowej.

Uruchomiony w 2011 r. nowatorski system powiadamiania mieszkańców Poznania o różnych zagrożeniach za pośrednictwem SMS-ów służy do przesyłania wiadomości tekstowych na telefony komórkowe do dwóch rodzajów grup odbiorców – grup zamkniętych wykorzystujących telefony służbowe i grup otwartych tworzonych przez społeczeństwo.

Na terenie Miasta Poznania znajduje się 5 zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, którą może wywołać niebezpieczna substancja chemiczna: Wyborowa S.A., Kompania Piwowarska S.A., P.P. Consultingowe ADOB Sp. z o.o. – zakład produkcyjny, HADDEX GAZ Sp. z o.o., BROS Sp. j.

Ponadto w Poznaniu występują zakłady będące potencjalnymi sprawcami poważnych awarii. W rejestrze WIOŚ figurują następujące: Grupa LOTOS S.A., H. Cegielski – Poznań

¹¹² Urząd Miasta Poznania – Wydział Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa 2012 r.

¹¹³ Urząd Miasta Poznania – Wydział Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa 2012 r.

S.A., CHEMIA S.A., AQUANET S.A., EXIDE TECHNOLOGIES S.A., Poznańskie Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego S.A., SKF Polska S.A. z siedzibą w Poznaniu, GlaxoSmithKline, Stomil-Poznań S.A., Volkswagen Poznań Sp. z o.o., Dalkia Poznań Zespół Elektrociepłowni S.A. – Elektrociepłownia Karolin. Maksymalny promień skażenia waha się od 0,8 do 3,5 km. Prócz nich w 14 podmiotach przechowywane są niebezpieczne substancje chemiczne, których szkodliwe oddziaływanie na ludzi może zaistnieć w promieniu do 1,6 km. Oprócz zagrożenia o charakterze miejscowym istnieje zagrożenie wywołane przez rozszczelnienie cystern (kolejowych lub samochodowych), które przewożą niebezpieczne substancje chemiczne.

Na terenie miasta Poznania w latach 2009-2012 nie odnotowano poważnych awarii przemysłowych, które wpłynęłyby w znaczący sposób na stan środowiska lub mogłyby stworzyć powszechne niebezpieczeństwo dla ludzi. Wystąpiło jedno zdarzenie o znamionach poważnych awarii w roku 2011. Zagrożenie chemiczne na terenie miasta jest możliwe i dość duże. Jednym ze źródeł zagrożenia jest przewóz materiałów niebezpiecznych, których niekontrolowane uwolnienie do otoczenia, a także potencjalne wystąpienie zapłonu i wybuchu, może skutkować: skażeniem środowiska, zagrożeniem dla zdrowia i życia ludzi, zniszczeniem konstrukcji budowlanych, rozprzestrzenianiem się ognia na sąsiednie obszary oraz wytworzeniem dużej ilości gazów pożarowych.

W Poznaniu nastąpiło zmniejszenie zagrożenia od przewozu substancji niebezpiecznych poprzez wyprowadzenie zrealizowanym odcinkiem drogi S-11 (obwodnicy zachodniej) transportu ciężkiego poza obszar miasta, co znacznie zmniejszyło ryzyko poważnej awarii¹¹⁴.

6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW TRANSPORTOWYCH

6.1. GENERALNE UWARUNKOWANIA TRANSPORTOWE

Rada Miasta Poznania podjęła następujące uchwały wpływające na obecne i planowane funkcjonowanie systemu transportowego w mieście:

- Uchwała Nr XXIII/269/III/99 z dnia 18 listopada 1999 r. w sprawie przyjęcia i wdrażania polityki transportowej Poznania;
- Uchwała Nr XLIX/20/IV/2004 z dnia 6 lipca 2004 r. w sprawie przyjęcia „Zintegrowanego Planu Rozwoju Transportu Publicznego aglomeracji poznańskiej na lata 2004-2013” (ZPRTP);

¹¹⁴Program ochrony środowiska dla miasta Poznania na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku – przyjęty uchwałą Nr LX/928/VI/2013 Rady Miasta Poznania z dnia 10 grudnia 2013 r.

- Uchwała Nr XXX/296/V/2008 z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie przyjęcia Programu Rowerowego Miasta Poznania na lata 2007-2015;
- Uchwała Nr XXXI/299/V/2008 z dnia 18 stycznia 2008 r. w sprawie uchwalenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Poznania”;
- Uchwała Nr XXXVIII/409/V/2008 z dnia 10 czerwca 2008 r. w sprawie przyjęcia Polityki Parkingowej Miasta Poznania;
- Uchwała Nr XLII/502/V/2008 z dnia 16 września 2008 r. w sprawie przyjęcia Programu Drogowego dla Miasta Poznania;
- Uchwała Nr LXIV/1010/VI/2014 z dnia 18 marca 2014 r. w sprawie przyjęcia „Planu Zrównoważonego Rozwoju Transportu Zbiorowego dla miasta Poznania na lata 2014-2025”.

Obowiązujący kierunkowy model układu transportowego został zdefiniowany w 1994 r. w przyjętym przez Radę Miejską Poznania, Miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania (Uchwała Nr X/58/II/94 z dnia 6 grudnia 1994 r). Kolejne dokumenty planistyczne podtrzymywały przyjęte w nim generalia w zakresie rozwiązań systemu transportowego.

Wiele z wówczas zaplanowanych inwestycji zostało zrealizowanych, a dla pozostałych prowadzi się politykę utrzymania korytarzy i minimalizowania ewentualnych kolizji przestrzennych.

6.2. UWARUNKOWANIA RUCHOWE

1. Ostatnie Kompleksowe Badania Ruchu (KBR) dla Poznania i powiatu ziemskiego zostały przeprowadzone w 2000 r. Wykonane wtedy pomiary wykazały, że dominujący udział w budowaniu popytu transportowego aglomeracji – na poziomie 88% ruchu, ma Poznań.
2. Pozyskane w ramach KBR dane i wskaźniki, wzbogacone o aktualizowane dane demograficzne GUS, rozkład przestrzenny terenów zabudowy oraz pomiary ruchu, nadal służą do tworzenia modeli ruchu wykorzystywanych do zarządzania infrastrukturą transportową w mieście.
3. Przez ostatnie lata poznański system transportowy, z uwagi na organizację mistrzostw Euro 2012, funkcjonował w warunkach permanentnych utrudnień związanych z realizacją licznych inwestycji drogowych. Sytuacja taka nie pozwalała na ustalenie aktualnych, obiektywnych parametrów charakteryzujących sieć transportową Poznania.
4. Struktura ruchotwórcza aglomeracji, oraz kształt sieci transportowych, uległy sukcesywnej znacznej transformacji. Świadoma optymalizacja związków między ww. elementami,

wymaga stworzenia nowego numerycznego modelu ruchu, opartego na zweryfikowanych pomiarach ruchu.

5. Wskaźniki motoryzacji i wykorzystania samochodu w podróżach systematycznie rosną (na poziomie 3% w skali roku), natomiast udział komunikacji zbiorowej w przewozach maleje. Zjawisko suburbanizacji, przy ograniczonym dostępie obszarów podmiejskich do publicznego transportu zbiorowego, dodatkowo stymuluje rozwój motoryzacji.
6. W Poznaniu systematycznie są wdrażane nowoczesne rozwiązania z zakresu sterowania ruchem, co pozwala na ograniczenie negatywnych skutków zjawiska kongestii. Trwają prace nad „Systemem ITS Poznań”, którego celem jest stworzenie platformy informatycznej dla zintegrowanego zarządzania ruchem drogowym i transportem zbiorowym.

6.3. RUCH PIESZY

1. Komunikacja piesza jest najpowszechniejszą formą transportu i jednocześnie najmniej docenianą, mimo że w każdej podróży, także samochodem czy komunikacją zbiorową, część drogi odbywa się pieszo.
2. Można wyróżnić dwa rodzaje komunikacji pieszej: szlaki piesze o charakterze turystycznym oraz tzw. strefy piesze w obszarach silnie zurbanizowanych z dużym udziałem ruchu pieszego.
3. Na terenie Poznania znajduje się sieć oznakowanych pieszych szlaków turystycznych, których przewaga została wyznaczona w obszarach stanowiących klinowo-pierścieniowy system zieleni miasta.
4. Strefy piesze znajdujące się na terenie Poznania przybierają różne formy: ulic, skwerów, alei lub placów wyłączonych całkowicie lub prawie całkowicie z ruchu kołowego. Strefy piesze są również integralną częścią otwartych terenów rekreacyjnych oraz parków miejskich.
5. Przestrzeń dla ruchu pieszego w ostatnich latach została bardzo uatrakcyjniona, między innymi wprowadzono znaczną ilość nowych nasadzeń zieleni oraz obiektów małej architektury, w tym tzw. mebli miejskich takich jak ławki, stoliki, latarnie, instalacje artystyczne i użytkowe. Obecnie wdrażane udogodnienia dla ruchu pieszego są ściśle powiązane z kreowaniem nowej jakości przestrzeni publicznych.

6.4. RUCH ROWEROWY

1. Komunikacja rowerowa w Poznaniu to głównie dwa rodzaje komunikacji tzw. „ruch rowerowy codzienny” oraz turystyczny.

2. Przez Poznań przebiegają dwie międzynarodowe drogi rowerowe sieci EuroVelo określone przez Międzynarodową Federację Cyklistów.
3. Trasy rowerowe w Poznaniu zostały połączone Pierścieniem Rowerowym tworząc tzw. ring. Do całkowitego domknięcia ringu brakuje tylko ścieżek rowerowych w ul. Wł. Reymonta i na fragmencie ul. Hetmańskiej.
4. Na terenie Poznania występują i są stopniowo uzupełniane drogi rowerowe przeznaczone wyłącznie dla ruchu rowerowego, oznaczone specjalnymi znakami, zastępowane często ze względu na brak miejsca, drogami pieszo – rowerowymi.
5. W przypadku dróg klas lokalnych i niższych, dróg wewnętrznych oraz przede wszystkim przy nowych inwestycjach, każdorazowo analizowany jest ruch rowerowy i nierzadko planuje się wydzielone ścieżki rowerowe. Niekiedy zamiast wydzielonych dróg dla rowerów, zastosowane zostały pasy rowerowe w jezdni lub w przypadkach ograniczeń terenowych, ruch rowerów w jezdni na zasadach ogólnych.
6. W celu usprawnienia oraz poprawy bezpieczeństwa komunikacji pieszej oraz rowerowej w Poznaniu wprowadzone zostały w obszarze centrum strefy uspokojonego ruchu, strefy ograniczonej prędkości do 30 km/h, która umożliwia dopuszczenie na wielu ulicach jednokierunkowych dwukierunkowego ruchu rowerowego.
7. Rower w powiązaniu z komunikacją publiczną stał się bardzo skuteczną formą transportu nawet na znaczniejsze odległości. Podróże w tej formie wymagają przesiadki oraz zmiany środka komunikacji, dlatego istotną rolę pełnią tu stojaki i parkingi rowerowe oraz wypożyczalnie rowerów.
8. Przez Poznań przebiegają oznakowane turystyczne szlaki rowerowe. Przy południowo – zachodnim krańcu Jeziora Maltańskiego znajduje się Poznański Węzeł Rowerowy, punkt, w którym zbiegają się wszystkie turystyczne szlaki rowerowe w Poznaniu. Węzeł ten został włączony do Wielkopolskiego Systemu Szlaków Rowerowych.
9. Istniejąca infrastruktura rowerowa została przedstawiona na rys. I.6.1.

6.5. TRANSPORT ZBIOROWY

1. Miejski transport publiczny zorganizowany jest w oparciu o układ linii tramwajowych i autobusowych (miejskich i podmiejskich). Długość tras komunikacji tramwajowej wynosi obecnie około 70 km, a długość tras autobusowych jest zmienna i wynosi około 300 km¹¹⁵.
2. Od ostatniej aktualizacji Studium, w Poznaniu można zaobserwować dynamiczny rozwój sieci tramwajowej. Inwestycje w tym sektorze służą zwiększeniu zasięgu sieci tramwajowej, prędkości komunikacyjnej, przepustowości i niezawodności systemu.

¹¹⁵ dane liczbowe – Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne.

3. Wprowadzenie zaawansowanego systemu komputerowego sterowania ruchem i wspomagania nadzoru (system jest rozwijany), pozwoliło na systematyczne zwiększanie prędkości oraz na skrócenie czasu przejazdu, zarówno tramwajów jak i autobusów.
4. Poprawie uległ stan taboru oraz infrastruktura (układ torowy, sieć trakcyjna i zasilająca, architektura miejsc oczekiwania), a przez to komfort i bezpieczeństwo podróżowania.
5. Przedłużenie trasy tramwajowej PST w kierunku Dworca Zachodniego PKP jest przykładem działania na rzecz integracji systemu tramwajowego z komunikacją kolejową.
6. Zaplecze komunikacji miejskiej stanowią zajezdnie tramwajowe przy ulicach Głogowskiej, Fortecznej i A. Madalińskiego, oraz autobusowe, przy ulicach Mogileńskiej i Kaczej. Dominującą rolę w systemie pełni nowoczesna zajezdnia tramwajowa na Franowie.
7. System transportu zbiorowego przedstawia rys. I.6.2.

6.6. TRANSPORT KOLEJOWY

1. Przez Poznań przebiega 8 linii kolejowych o długości 127,5 km, z czego linie magistralne posiadają długość 73,0 km, linie pierwszorzędne 51,8 km i drugorzędne 2,7 km. W sumie, na terenie miasta znajduje się 477,8 km torów szlakowych i 131,9 km bocznic oraz 9 stacji pasażerskich, 4 stacje towarowe i 8 przystanków¹¹⁶ (rys.I.6.3).
2. Sieć torowa wkraczająca do centrum miasta, z jednej strony przecina struktury miejskie i stanowi trudno przekraczalną barierę przestrzenną, dodatkowo stwarzając ograniczenia dla zabudowy spowodowane przez hałas i wibracje, a z drugiej zapewnia niezwykle sprawne powiązanie miasta w ruchu krajowym i międzynarodowym.
3. Istnienie wielkiej, nowoczesnej i wyspecjalizowanej stacji przeładunkowej Poznań – Franowo umożliwia znaczny wzrost przeładunków i rozwój logistyczny o międzynarodowym znaczeniu na terenach przyległych (rys.I.6.4).
4. Wykonana modernizacja szlaku E-20 z funduszy europejskich oraz ewentualna możliwość pozyskania dalszych środków (umowy AGC i AGTC) umożliwia planowanie przywrócenia dominującej roli kolei w masowych przewozach towarowych i dalekobieżnym ruchu pasażerskim oraz reanimację komunikacji regionalnej.
5. Obecnie trwają prace związane z przebudową Dworca Poznań Główny. Obejmuje ona również przekształcenia infrastruktury związanej z miejskim transportem zbiorowym oraz regionalnym transportem autobusowym, w celu integracji podsystemów. Infrastruktura kolejowa zintegrowana z innymi podsystemami transportu zbiorowego będzie miała kluczowe znaczenie w podróżach regionalnych i aglomeracyjnych.

¹¹⁶ dane liczbowe – Polskie Koleje Państwowe, 2004r.

6. Dla planowanej linii kolejowej dużych prędkości wykonano Studium Wykonalności na trasie Warszawa – Łódź – Poznań – Wrocław¹¹⁷. Studium to wprowadza do Poznania trasę kolei dużych prędkości (tzw. „Y”) z kierunku istniejącej linii kolejowej Kluczbork – Poznań, a więc nieco inaczej niż przewidywało to dotychczasowe Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania, które ustalało wprowadzenie kolei dużych prędkości w pobliżu autostrady A-2. Projektowana linia kolei dużych prędkości według Studium wykonalności kończy się na połączeniu torów stacji Poznań Franowo z linią Kluczbork – Poznań. Przebieg kolei dużych prędkości przez Poznań ma określić projekt Poznańskiego Węzła Kolejowego.

6.7. TRANSPORT LOTNICZY

1. Transport lotniczy odbywa się przez międzynarodowy Port Lotniczy Poznań – Ławica, zlokalizowany w zachodniej części miasta w odległości ok. 6 km od Centrum. W obszarze ciężenia lotniska zamieszkuje 5,4 mln osób¹¹⁸.
2. Lotnisko posiada korzystną lokalizację z uwagi na odległość od centrum miasta i możliwości dojazdu. Z punktu widzenia mieszkańców lotnisko stwarza jednak określone uciążliwości (hałas). W ostatnich latach nastąpiła stopniowa, racjonalna funkcjonalnie i przestrzennie rozbudowa Portu, w tym budowa drogi kołowania (przed EURO 2012) oraz nowoczesnego budynku głównego, pozwalającego na sprawne odprawy i posiadającego znaczące rezerwy w przepustowości. Obserwuje się i prognozuje znaczący wzrost przewozów pasażerów i towarów oraz stałe rozszerzanie liczby i zasięgu połączeń, międzynarodowych i krajowych. Lokalizację lotnisk w Poznaniu wraz z powierzchniami ograniczającymi wysokość zabudowy i obiektów naturalnych w rejonie lotniska Ławica pokazano na rys.1.6.5.
3. W południowej części Poznania funkcjonuje również lotnisko wojskowe w Krzesinach. Stanowi ono teren zamknięty i objęte jest programem rozbudowy na podstawie porozumienia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a NATO.

6.8. TRANSPORT WODNY

1. Aktualnie rzeka Warta nie posiada prawie żadnego znaczenia komunikacyjnego, choć jako śródlądowa droga wodna stanowi element krajowego i europejskiego systemu dróg wodnych. W ostatnim dwudziestoleciu postępuje proces jej dekapitalizacji, a żegluga śródlądowa nie jest wykorzystywana jako środek transportu towarów i osób. Z walorów

¹¹⁷ „Studium Wykonalności dla budowy linii kolejowych dużych prędkości Warszawa –Łódź- Poznań/Wrocław opracowane przez Konsorcjum Inżynieria IDOM International S.A na zlecenie PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., 2011 r.

¹¹⁸ dane liczbowe – Port Lotniczy Poznań Ławica, 2005r.

rzeki korzystają jedynie sporadycznie kajakarze i sezonowo, w celach rekreacyjnych, statki wycieczkowe.

2. Próbą aktywizacji rzeki jest m.in. zaplanowane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego portu rzeczno-żeglarskiego w rejonie Czapnicy – dla obsługi jednostek związanych z utrzymaniem Warty¹¹⁹. Ponadto, w rejonie Łęgów Dębińskich wybudowano przystań dla Zakładów H. Cegielski, w celu transportu wodą produktów o gabarytach niemożliwych do przewozu innymi środkami transportu.
3. Rzeka Warta jest stale traktowana jako ważna, choć nie wykorzystywana potencjalnie droga transportowa, pojawiają się wciąż nowe pomysły na przywrócenie rzeki miastu, między innymi rozważany jest pomysł wprowadzania tramwaju wodnego. Ponadto w ramach realizacji ustaleń Strategii Rozwoju Miasta Poznania do 2030 r. pod nazwą programu strategicznego „Rzeka w mieście”, opracowywana jest kompleksowa strategia rozwoju rzeki Warty, która ma stanowić podstawę do przyszłego zagospodarowania nadbrzeży na jej poznańskim odcinku.

Istnieje również możliwość wykorzystania połączeń Poznania drogą wodną poprzez Wartę, która, wpadając do Odry, łączy miasto z portami morskimi w Szczecinie i Świnoujściu, a poprzez system kanałów i Łabę może stanowić, głównie dla transportu towarów masowych, alternatywne połączenie z Niemcami i pozostałymi krajami Unii Europejskiej. Wymaga to jednak znacznych nakładów finansowych na pogłębienie torów wodnych i budowę nowego portu rzeczno-żeglarskiego.

6.9. SIEĆ DROGOWA

1. Aglomeracja poznańska leży na przecięciu dróg krajowych: autostrady A2 (Świecko – Poznań – Warszawa) oraz dróg nr 5, 11 i 92. Dotychczasowy kształt węzła opierał się o II ramę komunikacyjną – położoną na granicy terenów śródmiejskich miasta Poznania. W wyniku wybudowania po nowej trasie drogi S5 z bezpośrednim połączeniem z autostradą A2, kształt węzła uległ rozciągnięciu poza obszar Poznania. Po wykonaniu drogi S11 na odcinku pomiędzy Złotkowem i autostradą (tzw. zachodniej obwodnicy), praktycznie większość ruchu tranzytowego, w tym ciężkiego, będzie rozprowadzona poza Poznaniem przy wykorzystaniu miejskiego odcinka autostrady (rys.I.6.6).
2. Poznański system drogowy opiera się o obwodowe „ramy” uliczne, o kolejno wzrastającej klasie:

¹¹⁹ Uchwała Nr XXVII/352/VI/2012 Rady Miasta Poznania z dnia 28 lutego 2012 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych przy ulicy Starołęckiej obok Strumienia Czapnica w Poznaniu (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z dnia 13 lipca 2012 r. poz. 3148)

- **I ramę** – wokół centrum miasta – ulica klasy głównej, istniejąca (K. Pułaskiego - F. D. Roosevelta – Królowej Jadwigi – Jana Pawła II – Prymasa S. Wyszyńskiego – E. Estkowskiego – Małe Garbary – Solna – F. Nowowiejskiego);
 - **II ramę** – wokół śródmieścia – ulica główna o ruchu przyspieszonym, istniejąca (Serbska – Al. Solidarności – W. Witosa – Niestachowska – S. Żeromskiego – St. Przybyszewskiego – Wł. Reymonta – Hetmańska – L. Zamenhofa – Jana Pawła II – Podwale – Prymasa A. Hłonda – Most Lecha);
 - **III ramę**, tzw. obwodnica miejska – aktualnie funkcjonująca jedynie w północnej i fragmentarycznie wschodniej części miasta (ulice Lutycka, Lechicka, Bałtycka i Szwedzka).
3. Układ podstawowy uzupełniają nie wymienione ulice klasy G i Z. W granicach miasta Poznania drogi te stanowią kontynuację dróg wojewódzkich (nr 184, 196, 307 i 430) i powiatowych.
 4. Wewnątrz I ramy, w obsłudze centrum, ważną rolę komunikacyjną i strukturalną pełni układ obwodowych ulic zbiorczych, stanowiących tzw. ring Stübgena, z brakującym domknięciem w części północnej i wschodniej. Od lat Miasto prowadzi prace zmierzające do pełnego zamknięcia ringu – dla inwestycji tej istnieją rezerwy terenowe.
 5. Wiele ulic głównych, oprócz swej podstawowej funkcji, z powodu braku odpowiedniej sieci ulic zbiorczych i lokalnych, służy również obsłudze przyległego terenu, a nawet parkowaniu, co powoduje dodatkowe spiętrzenia ruchu i ewidentne kolizje interesów. Szczególnie dotkliwe jest to na śródmiejskich ulicach jednojezdniowych (m.in. J. H. Dąbrowskiego, Głogowskiej, K. Pułaskiego, Bukowskiej, Garbary), które, oprócz wszystkich wymienionych funkcji, stanowią także główne ciągi tramwajowe, autobusowe, piesze i rowerowe.
 6. Ograniczeniem dla pracy całej sieci są także jednopoziomowe skrzyżowania z koleją (w tym aż 4 na szlaku drogi krajowej nr 92) oraz obszary z niewykształconym układem ulic zbiorczych (Świerczewo, Łacina, Zieliniec, Smochowice) lub zupełnym brakiem ulic głównych (jak obszary peryferyjne: Morasko-Umultowo, Minikowo-Marlewo, Antoninek, Szczepankowo).
 7. W Poznaniu w celu zwiększenia bezpieczeństwa na drogach oraz ograniczenia degradacji nawierzchni od lat prowadzi się działania zmierzające do kontrolowanego przepuszczania ruchu ciężkich pojazdów przez miasto.

6.10. PARKOWANIE

1. Miasto Poznań prowadzi politykę parkingową polegającą przede wszystkim na wprowadzaniu regulacji na terenach publicznych, w miejscach gdzie popyt na parkowanie przewyższa podaż.
2. Na terenach tych wprowadzono tzw. Strefę Płatnego Parkowania (SPP), w której istnieje obowiązek płacenia za miejsca parkingowe. Strefa ta ustalona została dotychczas w centrum i w śródmiejskiej części dzielnicy Jeżyce oraz wzdłuż głównych ulic handlowych w śródmieściu.
3. W strefie płatnego parkowania ustalono trzy podstrefy cenowe, w których ceny zależą od odległości od centrum. Na wjazdach do każdej z podstref ustawiono znaki z opaskami w trzech kolorach i różnymi stawkami opłat.
4. Dodatkowo w Poznaniu wyróżnić można także parkingi buforowe, zlokalizowane na obrzeżu SPP, na których cena za godzinę parkowania jest stała przez całą dobę. Parkingi te funkcjonują na zasadzie P+G – „park&go” – „zaparkuj i idź pieszo”.
5. Dla wszystkich nowych inwestycji, obowiązuje normatyw parkingowy obligujący do zapewnienia programu parkingowego na własnej działce. Skutkuje to racjonalniejszym rozkładem inwestycji ruchotwórczych oraz powstawaniem nowych, dużych parkingów (głównie przy centrach handlowych) oraz parkingów kubaturowych w centrum miasta (np. Plac Wolności, CH Kupiec Poznański, CH Stary Browar, „Andersia”).
6. System parkowania w centrum doprowadził do uporządkowania użytkowania terenów publicznych. Brak podobnych regulacji poza centrum, w obszarach deficytu miejsc parkowania, powoduje, że parkowanie zarówno przy ulicach, jak i przy rynkach odbywa się często wbrew zasadom kodeksu drogowego. Na pozostałym obszarze parkowanie odbywa się na ogólnie dostępnych terenach publicznych (także w pasach drogowych) i terenach prywatnych, w miejscach do tego wyznaczonych lub nie.
7. Brakuje parkingów strategicznych (na zasadzie P+R – „park&ride” – „zaparkuj i jedź transportem miejskim”), co utrudnia zahamowanie niekorzystnego podziału modalnego i ochronę śródmieścia przed zatłoczeniem motoryzacyjnym.
8. Występują problemy z parkowaniem pojazdów ciężarowych i autobusów. Zgłaszane są postulaty wyznaczenia specjalnych parkingów – zwłaszcza dla samochodów „w drodze”. Rozstrzygnięcia wymaga ewentualny poziom zaangażowania Miasta w organizację takich parkingów.

7. STAN SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

7.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

7.1.1. Poznański System Wodociągowy

Zaopatrzeniem w wodę Poznania i okolicznych gmin zajmuje się AQUANET S.A. poprzez Poznański System Wodociągowy (PSW), na który składają się:

- ujęcia wody,
- stacje uzdatniania wody,
- zbiorniki wody,
- przepompownia „Koronna”,
- sieci wodociągowe.

Poznański System Wodociągowy charakteryzuje się następującymi cechami ważnymi przy określaniu uwarunkowań jego rozwoju:

- występowaniem w sąsiedztwie Poznania wysokiej jakości wód podziemnych,
- nadwyżką w podaży wody (na ujęciach) nad obecnym zużyciem w wysokości 80.000,00 m³/d,
- nadwyżką w produkcji wody (na stacjach wodociągowych) nad zużyciem wynoszącą $Q_{\text{śr dob}} = 50.000,00 \text{ m}^3/\text{d}$,
- dobrym stanem urządzeń i sieci,
- bardzo wysokim stopieniem zwodociągowania miasta – 98,9%.

Dla PSW opracowano Program Rozwoju Wodociągów w Aglomeracji Poznańskiej.

Ujęcia wody w ramach PSW:

- o Mosina-Krajkowo (gm. Mosina) – obecna wydajność ujęcia wody $Q_e = 120\,000 \text{ m}^3/\text{d}$,
 - docelowa wydajność ujęcia wody wyniesie $Q_e = 150\,000 \text{ m}^3/\text{d}^{120}$,
 - dostarcza 70% wody dla PSW, stan techniczny dobry.
- o Wiśniowa – obecna wydajność ujęcia wody $Q_e = 60\,000 \text{ m}^3/\text{d}$,
 - docelowa wydajność ujęcia wody wyniesie $Q_e = 80\,000 \text{ m}^3/\text{d}$,
 - dostarcza 26% wody dla PSW, stan techniczny dobry.

W ramach rekompensaty za utracone zdolności produkcyjne ujęcia Dębina w związku z budową autostrady A-2, w 2004 r. zakończono budowę ujęcia infiltracyjnego Sowiniec – Krajkowo o wydajności 10 000 m³/d.

Z Poznańskim Systemem Wodociągowym współpracują również inne ujęcia wody i stacje wodociągowe, jak:

¹²⁰ Na podstawie Studium Rozwoju Infrastruktury Wodociągowej Aglomeracji Poznańskiej AQUA sp. z o.o. 2007 r.

- o ujęcie wody i stacja wodociągowa w Gruszczyń (położona na północ od Swarzędza) o zdolności produkcyjnej 12000 m³/d, po zakończonej rozbudowie wydajność wyniesie $Q_e = 24000 \text{ m}^3/\text{d}$,
 - o ujęcie wody i stacja wodociągowa w Swarzędzu o zdolności produkcyjnej 4800 m³/d,
 - o ujęcie wody i stacja wodociągowa w Zalasewie o zdolności produkcyjnej ok. 1500 m³/d.
- Obiekty te, z uwagi na swą stosunkowo małą wydajność, nie mają istotnego wpływu na zaspokojenie potrzeb wodociągowych mieszkańców Poznania oraz okolicznych gmin.

Inne ujęcia wody

W Piotrowie przy ul. Głuszyna istnieje komunalne ujęcie wody pobierające wody z poziomu czwartorzędownego poprzez dwie studnie. Wydajność ujęcia wynosi $Q_h = 27,0 \text{ m}^3/\text{h}$, wydajność stacji $Q_d = 339 \text{ m}^3/\text{d}$.

Ponadto istnieją zakładowe ujęcia wody.

Stacje uzdatniania wody (SUW) w ramach PSW:

- o Mosina (gm. Mosina) przepustowość 100 000 m³/d
dostarcza 70% wody dla PSW, stan techniczny średni, stacja w trakcie modernizacji, obecna produkcja wody wynosi 100 000 m³/d, etap następny zakłada wzrost wydajności stacji do wielkości 150 000 m³/d i zależy od ewentualnego wzrostu zapotrzebowania wody i rozbudowy całego PSW,
- o Dębina przepustowość 60 000 m³/d
dostarcza 26% wody dla PSW, stan techniczny średni, stacja modernizowana zakładane zwiększenie produkcji wody do wielkości 80 000 m³/d.

Zbiorniki wody w ramach PSW:

- o Pozegowo (początkowe) pojemność $V = 60\,000 \text{ m}^3$, stan techniczny dobry,
- o Morasko (końcowe) pojemność $V = 30\,000 \text{ m}^3$, stan techniczny dobry.

Przepompownia „Koronna” –

- wydajność $Q = 2\,500 \text{ do } 25\,000 \text{ m}^3/\text{d}$

Jest to przepompownia początkowa drugiej strefy, tzn. podnosząca wodę napływającą z magistrali pierwszej strefy i tłocząca ją do zbiorników końcowych drugiej strefy zlokalizowanych na Górze Moraskiej.

Sieć wodociągowa w ramach PSW:

- o magistrala zachodnia o średnicy Ø 1000
- o magistrala wschodnia o średnicy Ø 1000 i Ø 1200

- o magistrala centralna o średnicy $\varnothing$ 1000 (od przepompowni Koronna do zbiorników Morasko)
- o sieć rozdzielcza.

Łączna długość magistralnej sieci wodociągowej w Poznańskim Systemie Wodociągowym wynosi 222,2 km.

Łączna długość rozdzielczej sieci wodociągowej w Poznańskim Systemie Wodociągowym wynosi 888,7 km.

W 2004 roku została wybudowana II-ga nitka magistrali o średnicy $\varnothing$ 1000 (od przepompowni Koronna do zbiorników Morasko), której celem jest poprawa dystrybucji wody w pierwszej i drugiej strefie, a tym samym poprawa efektywności pracy przepompowni. Trasa magistrali wygląda następująco: Przepompownia Koronna – i dalej ulicami: Nasienną, Księcia Mieszka I, T. Szelińskiego, F. Stróżyńskiego, Morasko, drogą polną do zbiorników. Ponadto istnieją również dwie nitki „magistrali centralnej” od SUW w Mosinie do stacji PKP w Puszczykowie, które nie są wykorzystywane z uwagi na obecnie wystarczającą podaż wody. Nie wyklucza się ich przedłużenia do przepompowni „Koronna” i zbiorników na Górze Moraskiej.

Oprócz sieci magistralnych, mieszkańców miasta w wodę pitną zaopatruje bezpośrednio sieć rozdzielczych przewodów wodociągowych, która obejmuje prawie cały Poznań. Sieć wodociągowa nie obejmuje jedynie istniejącej rozproszonej zabudowy wzdłuż pojedynczych ulic.

Schemat Poznańskiego Systemu Wodociągowego przedstawiono na rys. I.7.1.

7.1.2. Stan zaopatrzenia miasta w wodę z Poznańskiego Systemu Wodociągowego

Dalszy rozwój urbanistyczny miasta, oraz zapewnienie jego mieszkańcom życia w odpowiednim standardzie, związany jest z zaopatrzeniem go w odpowiednie media, a przede wszystkim w wodę pitną w wystarczającej ilości oraz spełniającą wymagane standardy w zakresie zanieczyszczeń fizyko-chemicznych, biologicznych i radioaktywnych.

Wymienione w rozdz. 7.1.1. ujęcia i stacje w pełni pokrywają obecne zapotrzebowanie wody dla miasta Poznania, jak również do okolicznych miast i wsi oraz posiadają rezerwę umożliwiającą jego rozwój. Prowadzenie monitoringu na ujęciach i sterowanie ich pracą pozwala pobierać wodę o najlepszej jakości i obniżyć koszty eksploatacyjne procesu uzdatniania wody. Jednakże stan techniczny ujęć wody dla miasta Poznania (Dębina i Mosina) wymaga podjęcia prac modernizacyjnych (ujęto je w 10-letnim planie inwestycyjnym AQUANET S.A.).

7.2. ODPROWADZENIE ŚCIEKÓW

7.2.1. Poznański System Kanalizacyjny

Warunkiem prawidłowego rozwoju miasta jest bezawaryjny odbiór ścieków i ich prawidłowe zagospodarowanie, ma to przede wszystkim ochronić zasoby wód podziemnych, oraz powierzchniowych rzeki Warty i jej dorzecza przed zanieczyszczeniami spowodowanymi ściekami spływającymi z Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego.

Odprowadzeniem i zagospodarowaniem ścieków w Poznaniu i okolicznych gminach zajmuje się AQUANET S.A. poprzez Poznański System Kanalizacyjny (PSK), na który składają się:

- o oczyszczalnie ścieków,
- o przepompownie ścieków,
- o sieć kanalizacyjna ogólnospławna, sanitarna i deszczowa.

Poznański System Kanalizacyjny charakteryzuje się¹²¹:

- o istniejącą Centralną Oczyszczalnią Ścieków (COŚ) o nowoczesnej technologii,
- o rezerwą w przepustowości COŚ wynoszącą $Q_{\text{śrdob}} = 50,0 \text{ tys.m}^3/\text{d}$,
- o pełną neutralizacją ścieków i osadów (zwłaszcza z prawego brzegu Warty),
- o dobrym stanem technicznym przepompowni,
- o wysokim stopniem odprowadzania ścieków bytowych i przemysłowych od miejsc ich wytworzenia do sieci kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej – 94 %,
- o stopniowym włączaniem się do systemu okolicznych gmin.

Oczyszczalnie ścieków w ramach PSK:

- o Centralna Oczyszczalnia Ścieków (COŚ):
przepustowość $Q = 200\,000 \text{ m}^3/\text{d}$, oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna, zagospodarowanie osadów, stan techniczny bardzo dobry,
- o Lewobrzeżna Oczyszczalnia Ścieków (LOŚ):
przepustowość $Q = 50\,000 \text{ m}^3/\text{d}$, oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna, stan techniczny bardzo dobry. prowadzone są prace zmierzające do zminimalizowania uciążliwości związanych z zapachami generowanymi przez oczyszczalnię.

Ponadto istnieją dwie lokalne oczyszczalnie działające dla potrzeb przyległych osiedli w rejonie Nowej Wsi Górnej oraz Głuszyny.

Oczyszczalnie ścieków oczyszczają dopływające do nich ścieki w ilości $Q_{\text{śrdob}} = 200,8 \text{ tys m}^3/\text{d}$.

¹²¹ w przygotowaniu-nowy Program Rozwoju Kanalizacji dla Aglomeracji Poznańskiej.

Przepompownie ścieków w ramach PSK:

- o Główna przepompownia ścieków Garbary – przepustowość $Q = 3,3 \text{ m}^3/\text{s}$, przepustowość docelowa – $4,5 \text{ m}^3/\text{s} + (3,0 \text{ m}^3/\text{s} \text{ wody powodziowe})$,
- o 24 lokalne przepompownie – przepustowość łączna $Q = 548 \text{ m}^3/\text{h}$.

Stan techniczny przepompowni ścieków jest bardzo dobry.

Sieć kanalizacyjna ogólnospławna, sanitarna i deszczowa w ramach PSK:

- o łączna długość sieci ogólnospławnej 161,5 km
- o łączna długość sieci sanitarnej 601,6 km
- o łączna długość sieci deszczowej około 210,0 km

Stan techniczny sieci jest zróżnicowany.

Schemat Poznańskiego Systemu Kanalizacyjnego przedstawiono na rysunkach:

- I.7.2 – sieć sanitarna i ogólnospławna
- I.7.3 – sieć deszczowa i ogólnospławna

7.2.2.Sposób zagospodarowania ścieków

Brak jest kanalizacji na osiedlach: Kiekrz, Psarskie, Morasko, Radojewo, Fabianowo, w rejonie ulic: Sądzieckiej i Urzędzkiej (Kotowo), na części Umultowa, Szczepankowa, Starołęki, w rejonie terenów przyautostradowych (Krzesiny, Krzesinki, Pokrzywno), w rejonie Głuszyny.

Na terenie Śródmieścia, w południowej i zachodniej części miasta, ścieki sanitarne i deszczowe odprowadzane są kanalizacją ogólnospławną.

Kanalizacja sanitarna odprowadza ścieki sanitarne ze wschodniej i północnej części miasta (obszar Rataj, Winograd i Piątkowa).

Budowa nowej sieci dotyczy wyłącznie sieci rozdzielczej.

Kanalizacja deszczowa pobudowana jest w dzielnicach północnych (Winogrady, Piątkowo), na prawym brzegu rzeki Warty i w dzielnicach peryferyjnych. Odprowadza ona ścieki w ramach lokalnych zlewni poprzez kanały: Bogdanka, Wierzbak, Naramowicki, Serbska, Winogrady, Koźlanka, Główna, Zawady, Obrzyca, Starynka, Piaśnica.

Warunkiem prawidłowego rozwoju miasta jest bezawaryjny odbiór ścieków i ich prawidłowa neutralizacja. Ma to przede wszystkim ochronić zasoby wód podziemnych oraz powierzchniowych rzeki Warty i jej dorzecza przed zanieczyszczeniami, spowodowanymi ściekami spływającymi z Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego.

7.3. ELEKTROENERGETYKA

7.3.1. Źródła zasilania elektroenergetycznego

Energia elektryczna dla miasta Poznania jest dostarczana z następujących źródeł:

- 1) z elektroenergetycznej sieci przesyłowej Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. poprzez trzy stacje WN/110 kV:

- Plewiska 400/220/110 kV,
- Czerwonak 220/110 kV,
- Poznań Południe 220/110 kV.

Stacje te pracują w krajowym przesyłowym systemie elektroenergetycznym 400 kV i 220 kV. Do stacji tych dosyłana jest energia elektryczna liniami elektroenergetycznymi 400 kV i 220 kV z elektrowni systemowych: Dolna Odra, Pątnów, Konin i Turów. Poza terenem miasta, w ramach rozwoju elektroenergetycznej sieci przesyłowej, istotnej dla prawidłowego zasilania miasta Poznania, zrealizowano dwutorową linię napowietrzną 400 kV relacji Plewiska – Ostrów, która na odcinku Plewiska – Kromolice przebiega po trasie istniejącej linii 220 kV Plewiska – Konin, jako linia czterotorowa, wielonapięciowa. Przez teren miasta przebiegają fragmenty dwóch napowietrznych linii elektroenergetycznych WN-220 kV relacji Plewiska – Piła Krzewina oraz Plewiska – Czerwonak.

- 2) z sieci rozdzielczej 110 kV sąsiednich energetycznych spółek dystrybucyjnych;
- 3) z jednostek wytwórczych Dalkii Poznań, Zespołu Elektrociepłowni Poznańskich S.A., Elektrociepłowni ECII – Karolin, dostarczających 275,5 MW mocy elektrycznej, co pokrywa ok. 40% zapotrzebowania miasta. Elektrociepłownia ECI – Garbary pracująca obecnie jedynie jako ciepłownia, zgodnie z planami Dalkii, przewidziana jest do likwidacji;
- 4) z elektrociepłowni HCP, należącej do spółki Energocentrum, która zajmuje się produkcją ciepła i energii elektrycznej na potrzeby spółek związanych z H. Cegielski Poznań – moc 4,2 MW;
- 5) z 23 stacji transformatorowych 110 kV/SN zasilających sieci średnich napięć.

Na terenie miasta Poznania znajduje się 20 stacji: Garbary ECI, Jeżyce (stacja wewnętrzna), Karolin ECII, Starołęka, Górczyn, Sołacz, Główna, Wawrzyńca, Pogodno, Żegrze (stacja wewnętrzna), Naramowice, Rataje, HCP, Krauthofera, Piątkowo, Nadolnik, Cytadela, Junikowo, Antoninek i Bema a w pobliżu granic miasta pozostałe 3: Poznań Południe w Czapurach, Czerwonak i Kiekrz. W stacjach zainstalowanych jest ok. 50 transformatorów 110 kV/SN o mocach od 10 MVA do 40 MVA – łącznie 913,5 MVA.

- 6) ze stacji transformatorowej 30/6 kV – Wilda.

7.3.2. Miejska sieć elektroenergetyczna

Na obszarze miasta Poznania występują następujące rodzaje sieci elektroenergetycznej:

- 1) wysokiego napięcia 110 kV (WN) o długości 201,7 km; większość linii zasilających 110 kV (191 km) wykonanych jest jako napowietrzne, najczęściej o przekrojach 240 mm² (124,7 km) oraz 185 mm² (34 km), nieliczne odcinki o przekroju 120 mm² wymieniane są sukcesywnie na przekrój 240 mm². Na terenie miasta są również zrealizowane w latach 2001-2009 linie kablowe 110kV: z GPZ Jeżyce do GPZ Pogodno, z GPZ Jeżyce do GPZ Bema, z GPZ Pogodno do GPZ Wawrzyńca oraz z GPZ Górczyn do GPZ Poznań Południe i GPZ Górczyn do GPZ Plewiska – o łącznej długości 10,7 km;
- 2) średniego napięcia (SN) o napięciu 15 i 6 kV o długości 1579 km, w tym 1419 km stanowi sieć kablowa. Stacje transformatorowe SN/nn – 30/6 kV, 6/0,4 kV, 15/0,4 kV dzielą się na kablowe, słupowe i wieżowe. Stacji jest 2046, z czego 1501 to stacje miejskie (MST) eksploatowane przez ENEA Operator sp. z o.o. – ich sumaryczna moc ok. 680 MVA, pozostałe to stacje konsumenckie (K), będące w eksploatacji indywidualnych użytkowników lub stacje należące częściowo do ENEA (K/E). Zdecydowana większość stacji transformatorowych miejskich oraz konsumenckich to stacje wolnostojące oraz wbudowane. Na terenie miasta jest jeszcze 126 stacji słupowych i 15 wieżowych;
- 3) niskiego napięcia (nn) o długości 2992 km, w tym ok. 1912 km stanowi sieć kablowa.

Sieć elektroenergetyczna WN-110 kV, średniego napięcia i niskiego napięcia na terenie miasta Poznania eksploatowana jest i rozwijana przez spółkę ENEA S.A.

Schemat sieci energetycznej pokazano na rys. I.7.4.

7.3.3. Stan zaopatrzenia miasta w energię elektryczną

Stopień obciążenia mocą szczytową większości stacji 110 kV/SN wynosi 25 do 50%, w trzech przekracza 60%. Planowany wzrost zapotrzebowania energii elektrycznej w niektórych rejonach miasta, szczególnie w centrum, w rejonie Moraska i na terenach leżących w sąsiedztwie autostrady może spowodować w kilku GPZ znaczny wzrost mocy szczytowej. Powinno to spowodować podjęcie decyzji o budowie nowych GPZ w celu skrócenia mocno dociążonych ciągów linii SN i odciążenia GPZ istniejących.

Przy dzisiejszej strukturze sieci 110 kV, zasilanie większości nowych stacji 110 kV/SN może być zrealizowane poprzez wcięcia do istniejących linii 110 kV. Doprowadzić to może

do pogorszenia warunków eksploatacji sieci rozdzielczej 110 kV i konieczności rozbudowy sieci elektroenergetycznej najwyższych napięć dla poprawy niezawodności zasilania aglomeracji poznańskiej.

Wzdłuż istniejących linii napowietrznych 220 kV i 110 kV należy przestrzegać ograniczeń w użytkowaniu terenu, wynikających z emitowanego przez nie pola elektromagnetycznego, zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami.

Obecnie przyjmuje się następujące wielkości:

- dla linii 220 kV zależnie od konstrukcji linii pas terenu o szerokości 70 m lub 50 m (po 35 m lub 25 m od osi linii w obu kierunkach),
- dla linii 110 kV pas o szerokości 40 m (po 20 m od osi linii w obu kierunkach),
- a także dla planowanej linii 2x400 kV pas o szerokości 70 m (po 35 m od osi linii w obu kierunkach).

7.4. ZAOPATRZENIE W GAZ

7.4.1. Układ zasilania gazowego

W 2009 roku zakończono proces transformacji rodzaju dostarczanego dla miasta Poznania gazu na gaz ziemny GZ-50. Miasto Poznań zasilane jest gazem ziemnym wysokometanowym grupy E(GZ-50) z dwóch niezależnych systemów gazociągów wysokiego ciśnienia:

- o od strony wschodniej z kierunku Krobi gazociągiem DN500;
- o od strony północnej i zachodniej z kierunku Stęszewa gazociągiem DN350.

Ocenia się, że ok. 90% terenów zabudowanych miasta należy do terenów zgazyfikowanych.

7.4.2. Stacje gazowe

Stacje redukcyjno-pomiarowe pierwszego stopnia redukują ciśnienie z wysokiego na średnie i zasilają sieć średniego ciśnienia.

Stacje gazowe wysokiego ciśnienia znajdujące się w granicach miasta Poznania:

- o Głogowska o przepustowości 50 000 nm³/h,
- o Gdyńska o przepustowości 90 000 nm³/h,
- o Radojewo o przepustowości 600 nm³/h.

Pozostałe stacje wysokiego ciśnienia redukujące ciśnienie gazu na potrzeby miasta Poznania znajdują się już poza granicami miasta. Są to: Tulce, Zalasewo, Suchy Las, Rokietnica, Przeźmierowo.

Lokalizacja obiektów budowlanych względem istniejących stacji redukcyjno-pomiarowych wysokiego ciśnienia powinna być zgodna z wymogami zawartymi

w przepisach, według których ww. stacja została wybudowana. W związku z tym odległości, które muszą być zachowane przy lokalizacji obiektów budowlanych, terenowych, infrastruktury podziemnej i naziemnej względem stacji, powinny wynosić odpowiednio:

- o dla stacji przy ul. Głogowskiej – 65 m od granicy terenu stacji,
- o dla pozostałych stacji – 35 m od granicy terenu stacji.

Stacje redukcyjno-pomiarowe drugiego stopnia redukują ciśnienie ze średniego na niskie. Do stacji tych doprowadza się gaz siecią gazociągów średniego ciśnienia. Do największych pod względem przepustowości należą stacje zlokalizowane przy:

- o ulicy J. Wrońskiego o przepustowości 5 000 nm³/h,
- o ulicy Grobla 10 o przepustowości 4 000 nm³/h
- o alei Niepodległości o przepustowości 4 000 nm³/h,
- o ulicy M. Kajki o przepustowości 4 000 nm³/h.

7.4.3. Sieci gazowe

Sieci wysokiego ciśnienia znajdujące się w granicy miasta Poznania to:

- o - gazociąg w/c DN350 Czerwonak – Złotniki,
- o - gazociąg w/c DN100 Radojewo,
- o - gazociąg w/c DN350 Złotniki – Konarzewo,
- o - gazociąg w/c DN350 Stęszew – Poznań,
- o - gazociąg w/c DN300 Poznań I,
- o - gazociąg w/c DN300 Poznań II.

Gazociągi wysokiego ciśnienia połączone są ze stacjami redukcyjno-pomiarowymi pierwszego stopnia.

Lokalizacja obiektów budowlanych względem istniejącej sieci gazowej oraz stacji redukcyjno-pomiarowych wysokiego ciśnienia powinna być zgodna z wymogami zawartymi w przepisach, według których ww. sieć została wybudowana. W związku z tym odległości, które muszą być zachowane przy lokalizacji obiektów budowlanych, terenowych, infrastruktury podziemnej i naziemnej względem sieci, powinny wynosić odpowiednio:

- o dla gazociągów DN350 – 65 m na stronę od jego osi,
- o dla gazociągów DN300 i DN100 – 35 m na stronę od jego osi.

Jednocześnie dla niektórych odcinków gazociągów wysokiego ciśnienia mogą zostać zastosowane zmniejszone odległości, po wcześniejszym uzgodnieniu z operatorem sieci.

Istniejący system sieci wysokiego ciśnienia i lokalizacji stacji redukcyjno-pomiarowych przewidywany jest do utrzymania w obecnym kształcie.

Sieci średniego ciśnienia łączą stacje redukcyjne pierwszego stopnia ze stacjami drugiego stopnia. Odbiorcy podłączeni są do sieci średniego ciśnienia za pośrednictwem

indywidualnych reduktorów domowych. Redukcja ciśnienia gazu dla odbiorców zasilanych z sieci niskiego ciśnienia dokonuje się w stacjach i punktach redukcyjnych II stopnia rozmieszczonych w różnych punktach miasta. Długość sieci gazowej średniego i niskiego ciśnienia na terenie miasta Poznania systematycznie rośnie.

7.4.4. Stan zaopatrzenia miasta w gaz

Struktura odbiorców gazu przedstawia się następująco¹²²:

- o 31 713 – odbiorcy domowi wraz z ogrzewaniem,
- o 181 674 – odbiorcy domowi bez ogrzewania,
- o 1 033 – budynki użyteczności publicznej,
- o 1 361 – zakłady produkcyjne,
- o 4 885 – usługi i handel.

W ogólnym bilansie potrzeb ciepłych Poznania, tylko 14% budynków mieszkalnych zużywa gaz na potrzeby grzewcze.

Kierunki rozwoju gazownictwa zostały określone w opracowaniu „Aktualizacji założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru miasta Poznania” przyjętym Uchwałą Nr XV/165/VI/2011 Rady Miasta Poznania z dnia 12 lipca 2011 r. Działania w zakresie infrastruktury gazowej na terenie miasta Poznania powinny być zgodne z założeniami przyjętymi w tym opracowaniu.

7.5. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

Na terenie Poznania produkcja ciepła realizowana jest w różnorodny sposób:

- o przez producentów profesjonalnych, koncesjonowanych – Dalkia Poznań – ZEC S.A. oraz Dalkia Poznań S.A.;
- o przez wytwórców w kotłowniach przemysłowych;
- o przez wytwórców indywidualnych w kotłach i paleniskach różnej wielkości – z wykorzystaniem gazu, oleju, węgla i innych paliw;
- o sporadycznie z wykorzystaniem grzejników elektrycznych, pomp ciepła i kolektorów słonecznych.

7.5.1. Źródła ciepła – energia konwencjonalna

Głównymi źródłami energetycznymi w zakresie ciepła scentralizowanego na terenie miasta Poznania są elektrociepłownie: EC-I Garbary i EC-II Karolin.

¹²² Stan na koniec 2009 r.

Łączna potencjalna moc cieplna EC-I Garbary w wodzie gorącej wynosi 117,1 MW, w tym w jednostkach węglowych – 59 MW i jednostce gazowo/olejowej – 58 MW.

Całkowita moc cieplna EC-II Karolin wynosi 790,1 MW w skojarzeniu z produkcją energii elektrycznej i 270 MW w jednostkach wodnych szczytowych opalanych olejem opałowym ciężkim.

Energia cieplna przesyłana do odbiorców przez Dalkia Poznań S.A. w 99% kupowana jest w Dalkia Poznań ZEC S.A. wyłączając kotłownie i ciepłownie lokalne będące własnością Dalkia Poznań S.A.

Na terenie miasta Poznania działają również kotłownie zakładowe zaopatrujące w ciepło własne zakłady. Najistotniejsze z nich to m.in. ciepłownia zakładów Stomil na Starołęce, Malta Dekor na Ratajach, Volkswagen w Antoninku.

W Poznaniu pracują także kotłownie i ciepłownie lokalne zasilające w ciepło pobliskie rejony miasta. Dalkia Poznań S.A. eksploatuje 87 kotłowni i ciepłowni lokalnych łącznej mocy zainstalowanej 92 MW.

Dalkia Poznań S.A. pokrywa około 49% potrzeb cieplnych Poznania.

7.5.2. Stan zaopatrzenia miasta w ciepło

Ciepło przesyłane jest miejską siecią cieplną za pośrednictwem sieci magistralnych i sieci rozdzielczych. Głównym odbiorcą energii cieplnej dostarczanej przez spółkę Dalkia Poznań S.A. jest budownictwo wielorodzinne. Pozostałe grupy odbiorców to przemysł i usługi, obiekty użyteczności publicznej oraz budownictwo jednorodzinne. Ciepło rozprowadzane jest miejską siecią cieplną na znacznym terenie miasta Poznania i obejmuje takie rejony jak:

- o - na Starym Mieście: Śródmieście, Winogrody, Piątkowo,
- o - na Nowym Mieście: Rataje, Chartowo, Zawady,
- o - na Wildzie – Dębiec,
- o - na Jeżycach – okolice ulic: Dąbrowskiego, Szamarzewskiego, Kościelnej,
- o - na Grunwaldzie: osiedle Raszyn, osiedle Mikołaja Kopernika.

Łączna długość sieci cieplnych wysokoparametrowych czynnych wynosi 469,4 km, w tym sieci magistralnych 119,7 km. Większość rurociągów ułożona jest w kanałach podziemnych w technologii preizolowanej a tylko niewielkie odcinki (52 km) wykonano jako sieci napowietrzne (rys. I.7.5).

Odbiorcy ciepła podłączeni są do sieci za pośrednictwem 5 223 węzłów cieplnych. Na terenie miasta wykonano także sieci lokalne rozprowadzające energię cieplną z ciepłowni lub kotłowni lokalnych. Łączna długość sieci lokalnych wynosi 14,8 km. Ciepłownie i kotłownie lokalne opalane są gazem, olejem opałowym lub paliwem stałym (węgiel względnie koks).

Bilans zapotrzebowania na ciepło na koniec 2012 r. i koniec I kwartału 2013 r. kształtował się następująco:

Miejska Sieć Ciepła	1106,30 MW
źródła rozproszone w Poznaniu	73,76 MW
razem	1180,06 MW

System ciepłowniczy miasta Poznania posiada rezerwy zarówno w mocy źródeł jak i przepustowości układu sieciowego. Stan tych rezerw jest zmienny w wyniku prowadzonej modernizacji węzłów ciepłych.

Kierunki rozwoju systemu ciepłowniczego miasta Poznania zostały określone w opracowaniu „Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru miasta Poznania” przyjętym Uchwałą Nr XV/165/VI/2011 Rady Miasta Poznania z dnia 12 lipca 2011 r. Działania w zakresie infrastruktury ciepłej na terenie miasta powinny być zgodne z tym dokumentem.

Zakres przyłączeń do miejskiej sieci ciepłej w następnych latach i tym samym likwidacja niskiej emisji, będzie się powiększał także z uwagi na obowiązujące przepisy Prawo Budowlane i Prawo Energetyczne dotyczące efektywności energetycznej. Dalkia Poznań jest producentem energii wytworzonej w kogeneracji w 89,3% i wskaźniku nakładu nieodnawialnej energii pierwotnej – 0,724 MWh/MWh (dane za rok 2012).

7.5.3. Energia odnawialna

Wśród ekologicznych źródeł energii odnawialnej wymienić należy przede wszystkim energię wodną, energię słoneczną, energię wiatrową, energię z biomasy, energię geotermalną, energię ze spalania odpadów oraz energię z biogazu. Na terenie Poznania wykorzystywane są tylko niektóre z wyżej wymienionych źródeł energii odnawialnej. Do najczęściej stosowanych należy pozyskiwanie energii słonecznej oraz energii uzyskiwanej z biomasy. Aktualnie wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w obrębie miasta nie jest znaczące i w dużej mierze obejmuje instalacje rozlokowane w pojedynczych obiektach. Wśród stosowanych na terenie miasta sposobów wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych wymienić można:

→ w przypadku energii promieniowania słonecznego:

- instalacje ciepłej wody użytkowej (CWU) zasilane energią słoneczną (wykorzystywane w celu produkcji ciepłej wody użytkowej dla małych i średnich odbiorców),
- kolektory słoneczne – wykorzystywane w celu dostarczenia ciepła do pomieszczeń,
- pompy ciepła – stosowane w celu ogrzewania pomieszczeń,
- ogniwa fotowoltaiczne – stosowane w celu wytwarzania energii;

→ w przypadku energii z biomasy:

- instalacja spalania biomasy w kotle fluidalnym biomasowym Dalkia Poznań ZEC S.A.;

→ w przypadku energii z biogazu:

- instalacja do wytwarzania i spalania biogazu w Lewobrzeżnej Oczyszczalni Ścieków w Poznaniu (produkowana energia cieplna wykorzystana jest do celów własnych natomiast energia elektryczna częściowo kierowana jest do sieci elektroenergetycznej),

→ kompleksowe:

- na składowisku w Suchym Lesie uruchomiono Laboratorium energii odnawialnej, wyposażone: w wiatraki o osi poziomej i pionowej, ogniwa fotowoltaiczne monokrystaliczne i polikrystaliczne oraz urządzenia przedstawiające doświadczenia edukacyjne a także instalację do unieszkodliwiania biogazu i wytwarzania energii.

Na terenie miasta najliczniej stosowane są kolektory słoneczne, zainstalowane m.in. w obiektach służby zdrowia (Szpital Kliniczny nr 5, Centrum Medyczne HCP itd.), domach pomocy społecznej, obiektach oświatowych (Zespół Szkół Chemicznych, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu), Jednostce Ratowniczo-Gaśniczej nr 7, Komendzie Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej oraz innych obiektach (np. Wiepofama S. A.). Znacznie mniejszy odsetek instalacji wykorzystujących energię słoneczną stanowią pompy ciepła, stosowane np. przez Politechnikę Poznańską oraz Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu. Wymienione wcześniej instalacje CWU zasilane energią słoneczną, montowane są natomiast przez pojedynczych odbiorców, w ramach zaspokojenia potrzeb gospodarstw domowych. W chwili obecnej na terenie miasta nie wykorzystuje się natomiast ogniw fotowoltaicznych, pomimo możliwości szerokiego zastosowania tej technologii. Sytuacja ta wynika najprawdopodobniej z ciągłego rozwoju tej dziedziny, jak również stosunkowo wysokich kosztów wytworzenia energii elektrycznej.

Najbardziej znaczący udział w produkcji energii ze źródeł odnawialnych dotyczy natomiast biomasy, która jest stosowana w celu wytworzenia ciepła dostarczanego dla mieszkańców Poznania. Konwersja kotła OP140 na kocioł fluidalny opalany biomasą w Dalkia Poznań ZEC S.A. pozwoli docelowo na zwiększenie udziału biomasy w całkowitej ilości wytworzonego ciepła do 21%.

Na terenie miasta nie znalazły zastosowania natomiast instalacje pozwalające na pozyskanie energii wodnej oraz energii wiatrowej. Brak zastosowania elektrowni wodnych wynika głównie z niewielkiego potencjału cieków wodnych przepływających przez miasto (brak możliwości lokalizacji średnich i dużych elektrowni wodnych). Czynnikiem ograniczającym rozwój tego rodzaju źródeł energii jest również konieczność ochrony szczególnych walorów przyrodniczych dolin największych cieków (np. Cybiny czy Bogdanki).

Konieczność uwzględnienia niekorzystnych oddziaływań w odniesieniu do środowiska naturalnego wpływa jednocześnie na ograniczenie możliwości wykorzystania i rozwoju energetyki wiatrowej. Z uwagi na szereg uwarunkowań wpływających na sytuowanie siłowni i farm wiatrowych, stosunkowo mało atrakcyjne warunki atmosferyczne, nie przewiduje się wykorzystania tego rodzaju źródła energii w ogólnym bilansie energii również w przyszłości.

7.6. ROPOCIĄGI

W granicach miasta Poznania, przez teren Moraska i Radojewa przebiegają dwa rurociągi naftowe dalekosiężne wysokiego ciśnienia o średnicach DN500 i DN800. Strefa bezpieczeństwa od przedmiotowych rurociągów wynosi minimum 40m, której środkiem są osie rurociągów. Strefa bezpieczeństwa dla rurociągów naftowych może być użytkowana według pierwotnego przeznaczenia, tj. rolniczo i wydzielona z terenu o innym przeznaczeniu. Strefa powinna być wolna od wszelkiego rodzaju budowli, budynków, ogrodzeń, składów materiałów itp. Nie należy sadzić pojedynczych drzew w odległości mniejszej niż 5 m od rurociągów i kabla światłowodowego. Tereny działek budowlanych powinny znajdować się poza strefą bezpieczeństwa dla rurociągów naftowych. Długość jednej nitki rurociągu dalekosiężnego w granicach Poznania wynosi ok. 5,80 km.

Rurociągi dalekosiężne podlegają Przedsiębiorstwu Eksploatacji Rurociągów Naftowych „Przyjaźń” w Płocku. Przedsiębiorstwo nie zgłosiło potrzeby budowy nowych rurociągów dalekosiężnych w granicach miasta Poznania.

Przebieg ropociągu wraz ze strefą bezpieczeństwa należy uwzględnić przy ustalaniu kierunków przeznaczenia i zagospodarowania terenów.

7.7. TELEKOMUNIKACJA

Na terenie miasta Poznania działa kilku operatorów sieci telekomunikacyjnej, zarówno sieci komórkowej, jak i sieci przewodowej. Poznań pełni rolę ważnego, regionalnego węzła telekomunikacyjnego bazującego na automatycznych centralach cyfrowych i rozwijającej się stale sieci, w tym także z łączami światłowodowymi. Eksploatowane są także sieci telefonii komórkowej, realizującej łączność drogą radiową.

Na terenie miasta zlokalizowane są również urządzenia infrastruktury teleradiowej.

Inne obiekty związane z siecią radiolokacyjną, znajdują się na obszarach terenów zamkniętych i związane są z infrastrukturą specjalną, wykorzystywaną do celów obronnych.

Największym operatorem przewodowej sieci telekomunikacyjnej w Poznaniu jest Telekomunikacja Polska S.A. Miasto Poznań podzielone jest na sześć obszarów

usługowych, każdy z obszarów obsługiwany jest przez jeden węzeł komutacyjny o statusie HOST: Dębiec, Łazarz, Jeżyce, Rataje, Śródmieście, Winogrody.

Obecnie na terenie miasta Poznania zlokalizowanych jest kilkaset węzłów komutacyjnych i dostępowych. Wszystkie węzły komutacyjne są węzłami systemów cyfrowych. Sześć z nich, wymienionych wyżej, pełni funkcję central nadrzędnych HOST, pozostałe są koncentratorami wyniesionymi lub węzłami systemów dostępu abonenckiego.

Sieć telekomunikacyjna jest siecią hierarchiczną, składa się z sieci międzynarodowej, międzymiastowej, strefowej i dostępowej (abonenckiej).

Poza Telekomunikacją Polską na obszarze miasta Poznania swoją sieć ma również Netia Telekom S.A., MON (sieć miejska i dalekosiężna – doziemna i w kanalizacji TP S.A.), PKP Telekomunikacja Kolejowa sp. z o.o.

Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe – operator miejskiej sieci komputerowej POZMAN oraz właściciel i operator Ogólnopolskiej Sieci Optycznej Pionier posiada na terenie miasta infrastrukturę telekomunikacyjną światłowodową. Kable światłowodowe są zlokalizowane w istniejącej kanalizacji teletechnicznej i w niezależnych rurociągach kablowych.

Oprócz węzłów komutacyjnych i dostępowych, korzystanie z podstawowych usług telefonicznych możliwe jest poprzez system radiowego dostępu abonenckiego, którego stacje bazowe zlokalizowane są na Piątkowie.

Systemy Radiowego Dostępu Abonenckiego SRDA wykorzystują drogę radiową pomiędzy abonentem a centralą telefoniczną. Systemy radiowego dostępu abonenckiego wykorzystywane są w sytuacji, gdy nie jest możliwe natychmiastowe zapewnienie innego medium transmisyjnego lub gdy koszt jego budowy jest wysoki.

Istniejące stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane są na obiektach budowlanych i wolnostojących masztach o wysokości do 50 m.

Ponadto istnieją urządzenia radiolokacyjne (radiolokatory, radiolatarnie i radiolinie), związane z lotniskami cywilnymi i wojskowymi, zlokalizowane: na Ławicy, przy ulicach: Serafitek i Polskiej, na budynku Uniwersytetu Ekonomicznego, wieży na Piątkowie, na budynku przy ul. Piekary i w sąsiadujących z Poznaniem gminach. Z kolei stacje nadawcze radiowe i telewizyjne zainstalowane są na wieżach piątkowskich i Uniwersytecie Ekonomicznym.

Miasto Poznań korzysta ze stacji radarowej zlokalizowanej w Wysogotowie, na terenie gm. Tarnowo Podgórne, będącej elementem systemu radarów meteorologicznych POLRAD, który pełni istotną rolę w Państwowej Służbie Hydrologiczno – Meteorologicznej. Uzyskane dzięki pracy systemu dane są szczególnie przydatne dla służb antykrzysowych, drogowych, nadzoru ruchu lotniczego itp.

Obiektem, dla którego przewidziano strefę ochronną jest SLR (Stacja Linii Radiowych) Poznań – Piątkowo (ograniczenie wysokości zabudowy powyżej 40 m w promieniu 100 m).

Dla linii radiowych stanowiących tzw. sieć szkieletową (ogólnokrajową) oraz istotnych z uwagi na transmisję sygnałów radiowych lub telewizyjnych obowiązują pasy ochronne o szerokości po 50 m od osi optycznej łączącej anteny (łączna szerokość pasa 100 m).

7.8. GOSPODARKA ODPADAMI

Gospodarka odpadami w sektorze komunalnym i gospodarczym na terenie m. Poznania jest regulowana „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012 – 2017”, przyjętym Uchwałą Nr XXV/440/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 sierpnia 2012 roku w sprawie uchwalenia Planu gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012-2017. Za gospodarkę odpadami komunalnymi odpowiada Związek Międzygminny „Gospodarka Odpadami Aglomeracji Poznańskiej”. W Poznaniu zarządzaniem gospodarką odpadami zajmuje się Zakład Zagospodarowania Odpadów, któremu podlegają dwie eksploatowane instalacje położone w Suchym Lesie, przy ul. Meteorytowej 1:

1. Składowisko odpadów m. Poznania o pojemności całkowitej 5 904 253 m³ oraz pojemności pozostałej do zapełnienia 1 294 162 m³ (stan na 2012 r.),
2. Kompostownia pryzmowa przeznaczona do kompostowania odpadów biodegradowalnych o wydajności 10 000 Mg w ciągu roku.

Ponadto w Poznaniu prowadzona jest Selektywna zbiórka odpadów poprzez system miejski (stacjonarny i mobilny) oraz przez firmy wywozowe:

W ramach miejskiego systemu selektywnej zbiórki odpadów działa:

1. Mobilny Punkt Gromadzenia Odpadów Problemowych, tzw. Gratówóz (MPGOP)
2. Punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych¹²³, tzw. Gratówiska, położone:
 - o Poznań, ul. 28 Czerwca 1956 r. nr 284 (PGOP 1),
 - o Poznań, ul. Wrzesińska 12 (PGOP 2),
 - o Suchy Las, ul. Meteorytowa 1 (PGOP 3).

Na terenie miasta Poznania brak jest instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych. Do czasu oddania do użytkowania instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych przewiduje się wykorzystywanie instalacji zastępczych, których zadaniem będzie uzyskanie wymaganych poziomów zbierania selektywnego, ograniczenia składowania odpadów biodegradowalnych, odzysku, w tym recyklingu odpadów. Działalność w tym zakresie prowadzą:

¹²³ dotychczas nazywane Punktami Gromadzenia Odpadów Problemowych – PGOP

- o sortownia odpadów zmieszanych, sortownia odpadów odbieranych selektywnie przy ul. Krańcowej,
- o sortownie odpadów przy ul. Obodrzyckiej, Nowotarskiej i Gdyńskiej,
- o sortownia odpadów zmieszanych i budowlanych przy ul. Gołężyckiej.

8. STAN PRAWNY W ZAKRESIE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

8.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

W strukturze własnościowej Poznania grunty komunalne stanowią 36,5%, a prywatne 27,8% jego obszaru. Do Skarbu Państwa należy 27,5%, a do różnych związków, organizacji i osób prawnych 8,2% powierzchni miasta. W strukturze własnościowej gruntów zachodzą niewielkie zmiany, wynikające z prowadzonego procesu uwłaszczeń na terenach miejskich oraz komunalizacji mienia. Największą powierzchnię gruntów komunalnych zajmują lasy i elementy układu transportowego. Niedostatek gruntów w dyspozycji Miasta ogranicza możliwość realizacji zadań samorządowych, w szczególności z zakresu inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym jak drogi oraz obiekty infrastruktury społecznej.

8.2. SYTUACJA PLANISTYCZNA W MIEŚCIE

8.2.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Dotychczasową politykę przestrzenną Poznania określa studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania zatwierdzone Uchwałą Nr XXXI/299/V/2008 Rady Miasta Poznania z dnia 18 stycznia 2008 roku. Wcześniej obowiązywało studium przyjęte Uchwałą Nr XXII/276/III/99 Rady Miasta Poznania z dnia 23 listopada 1999 r., zmienione Uchwałą Nr XXV/171/IV/2003 Rady Miasta Poznania z dnia 10 lipca 2003 roku. Obligatoryjność sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy po raz pierwszy wprowadziła *ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym*¹²⁴.

8.2.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Sytuacja planistyczna w mieście Poznaniu jest bardzo dobra. Na dzień 31 grudnia 2013 r. obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz planami aktualnie sporządzanymi objęte było 69 % obszaru miasta (rys.1.8.2.2.).

¹²⁴ Dz. U. Nr 89, poz. 415 z późn. zm.

Plany obowiązujące w liczbie 177 dotyczą 10.745,5 ha co stanowi 41 % powierzchni miasta. W opracowaniu było 131 planów dla 7.255,5 ha tj. blisko 28 % powierzchni Poznania.

Ocenia się, że procesy planistyczne są prowadzone celowo i rozważnie, pozwalając na realizację polityki przestrzennej miasta zawartej w dotychczas obowiązującym studium, w szczególności uwzględniając sprawy priorytetowe związane z ochroną terenów zieleni, systemem komunikacyjnym i terenami rozwoju funkcji mieszkaniowo-usługowych oraz realizacji inwestycji celu publicznego.

Politykę ochronną, w zakresie objęcia planami (obowiązującymi lub sporządzanymi), obszarów wchodzących w skład tzw. klinów zieleni zrealizowano prawie w całości. Celem tych planów jest przede wszystkim ochrona przed urbanizowaniem terenów wyłączonych w studium z zabudowy.

8.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Listę przedsięwzięć o charakterze ponadlokalnym należy określić maksymalnie precyzyjnie, tak by miasto sporządzając własne dokumenty planistyczne nie ponosiło skutków finansowych przedsięwzięć nie leżących w jego kompetencjach.

Warunkiem wyznaczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów pod lokalizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (np. szkolnictwa wyższego) w świetle art. 44 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717) jest potwierdzenie tych inwestycji w dokumentach wyższej rangi.

Do katalogu zadań o charakterze ponadlokalnym zakwalifikowano następujące przedsięwzięcia:

- lokalizacja III ramy komunikacyjnej jako drogi krajowej,
- rozbudowa portu lotniczego Ławica,
- budowa specjalistycznego Zespołu Opieki Zdrowotnej nad Matką i Dzieckiem (Szpital Dziecięcy) przy ul. Szwajcarskiej,
- przeciwdziałanie dekapitalizacji szlaku żeglownego na rzece Warcie (budowli, urządzeń hydrotechnicznych) oraz lokalizację nowego portu rzeczno-żeglownego w Poznaniu – w rejonie stoczni rzecznej na Starołęce lub w północnej części Ostrowa Tumskiego,
- lokalizacja linii elektroenergetycznych najwyższych i wysokich napięć 220 kV i 110 kV,
- lokalizacja poznańskiego odcinka zewnętrznej obwodnicy drogowej Poznania (stanowiącego fragment Zewnętrznego Pierścienia Drogowego Bliskiego Zasięgu) w rejonie Moraska i Radojewa – zgodnie z zapisami w obowiązującym Planie

Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego o przebiegu do uściślenia na etapie planów miejscowych i przy uwzględnieniu przepisów odrębnych,

- wszystkie drogi krajowe i wojewódzkie (z przewidywanymi przekształceniami) doprowadzające ruch do III ramy komunikacyjnej,
- infrastruktura kolejowa, w tym budowa zintegrowanego centrum komunikacyjnego POZNAŃ GŁÓWNY (Dworzec PKP i dworzec autobusowy PKS),
- przyszłotalne lądowiska dla śmigłowców.

Dla rozwoju funkcji metropolitalnych Poznania niezwykle istotna jest rozbudowa bazy państwowych szkół wyższych, w tym przede wszystkim:

- kampusu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza na Morasku – Umultowie,
- kampusu Politechniki Poznańskiej wzdłuż rzeki Warty,
- kampusu Uniwersytetu Medycznego w rejonie ul. St. Przybyszewskiego – Bukowska oraz lokalizacja Centrum Dydaktyczno-Klinicznego i Uczelnianego Centrum Radioterapii przy ul. Grunwaldzkiej w bezpośrednim sąsiedztwie szpitala klinicznego nr 2,
- nowe obiekty Akademii Muzycznej i Uniwersytetu Ekonomicznego w rejonie ul. Skośna – Towarowa – Składowa,
- nowe obiekty Uniwersytetu Przyrodniczego w rejonie ul. Dojazd,
- nowe obiekty Akademii Wychowania Fizycznego w rejonie ul. Droga Dębińska.

Miasto Poznań kontynuuje rozbudowę Poznańskiego Parku Technologiczno-Przemysłowego. W ramach parku powstają trzy powiązane ze sobą strefy: biurowa, inkubacyjna i przemysłowo-produkcyjna. Celem inwestycji jest sprzyjanie efektywnemu transferowi innowacji i technologii do gospodarki przez budowanie więzi kooperacyjnych (klastrów) pomiędzy firmami – lokatorami parku a sektorem naukowo-badawczym, działającymi parkami naukowymi oraz centrami zaawansowanych technologii. W 2012 r. kończono m.in. budowę nowoczesnego Zespołu Inkubatorów Wysokich Technologii.

Ponadto przewiduje się w Poznaniu w rejonie ulic D. Chłapowskiego – Dolna Wilda lokalizację zintegrowanej siedziby poznańskich jednostek skarbowych – jako cel publiczny o znaczeniu ponadlokalnym.

Wszystkie wymienione przedsięwzięcia mają już swoje lokalizacje.

8.4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU MIASTA

Poznań jest miastem atrakcyjnym dla inwestorów, zarówno krajowych jak i zagranicznych, ujmowanym w prestiżowych rankingach i badaniach: atrakcyjności inwestycyjnej Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, w którym podregion Poznań znalazł się w krajowej czołówce regionów o najwyższej atrakcyjności dla działalności

zaawansowanej technologicznie oraz usługowej i przemysłowej. W ramach współpracy w dziedzinach nauki, biznesu i przemysłu powstają parki naukowo-technologiczne i przemysłowo-technologiczne. Działalność ośrodków naukowych i wyższych uczelni, w tym renomowanych uniwersytetów, ma przełożenie na rozwój gospodarczy, atrakcyjność inwestycyjną, rozwój przestrzenny, ale również wzmacnia funkcje kulturalne i rozrywkowe miasta.

Ponadto Poznań jest ważnym i znaczącym ośrodkiem turystycznym i kulturalnym. Jest jednym z ważniejszych ośrodków kulturalnych w kraju charakteryzującym się dużą dynamiką i różnorodnością życia artystycznego. W mieście są realizowane liczne projekty i przedsięwzięcia prezentujące obiekty dziedzictwa narodowego, jak m.in.: Rezerwat Archeologiczny „Genius Loci – przekrój Poznania”, „Brama Poznania” (wcześniej Interaktywne Centrum Historii Ostrowa Tumskiego), projekt „Trakt Królewsko-Cesarski w Poznaniu”. Poznań, ze względu na swoje położenie geograficzne, ponad tysiącletnią historię oraz odpowiednią infrastrukturę, ma potencjał do pełnienia roli ważnego ośrodka turystyki miejskiej, kulturowej i biznesowej. Dzięki organizacji targów i wystaw, zwłaszcza w największym w Polsce centrum wystawienniczym Międzynarodowych Targów Poznańskich, miasto odwiedza wielu turystów biznesowych, dlatego, największym zadaniem jest promowanie turystyki weekendowej (zatrzymanie tych turystów na weekend).

Również odpowiednia oferta terenów zabudowy mieszkaniowej jest nieodzownie związana z planowanym rozwojem miasta. Zróżnicowanie potencjału mieszkalnictwa wielorodzinnego, jak i jednorodzinnego oraz podnoszenie jego jakości, ma niewątpliwie znaczenie dla obecnych oraz przyszłych mieszkańców i może stanowić element decydujący o zwiększeniu atrakcyjności zamieszkania w Poznaniu.

W celu umożliwienia realizacji oraz kontynuacji wyżej wymienionych zamiarów powinna następować koncentracja działań na:

- 1) rewitalizacji i zagospodarowaniu terenów zdegradowanych;
- 2) rozwoju transportu publicznego z eliminacją lub co najmniej ograniczeniem ruchu samochodowego w centrum;
- 3) podnoszeniu jakości przestrzeni publicznych i mieszkaniowych;
- 4) zachowaniu i wzmacnianiu systemu przyrodniczego miasta, w szczególności w klinach zieleni;
- 5) dbałości o jakość środowiska;
- 6) współpracy z gminami aglomeracji w zakresie rozwiązań przestrzennych.

Zrównoważony rozwój miasta poprzez zachowanie równowagi pomiędzy wszystkimi elementami przestrzeni i racjonalnym wykorzystaniu potencjału przyrodniczego pozwoli na stworzenie przestrzeni miejskiej jako spójnej struktury, bez fragmentaryzacji obszarów zieleni

i bez mieszania funkcji terenu, z oddzielaniem źródeł generujących uciążliwości – np. zakłady przemysłowe od zabudowy mieszkaniowej, itp.

8.5. WNIOSKI DO STUDIUM

Jednym z najważniejszych powodów przystąpienia do prac nad niniejszym studium było wiele wniosków wpływających od 2008 r. do Prezydenta Miasta Poznania o zmianę obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które zostało przyjęte uchwałą Nr XXXI/299/V/2008 Rady Miasta Poznania z dnia 18 stycznia 2008 roku. Były one cyklicznie rozpatrywane przez Prezydenta, a około 30 zostało uznanych za zasadne. Ponadto jednostki miejskie realizujące zadania samorządowe zgłaszały również potrzebę weryfikacji zapisów studium.

Po ogłoszeniu o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania studium i zbieraniu wniosków w okresie od 5 grudnia 2012 roku do 14 stycznia 2013 roku wpłynęły 482 pisma z wnioskami¹²⁵, z czego 416 złożyły osoby fizyczne i stowarzyszenia, 21 – Rady Osiedli, 32 – jednostki miejskie i gestorzy sieci, 13 – organy i instytucje ustawowe.

Zakres i problematyka wniosków dotyczyła przede wszystkim zmian w kierunku przeznaczenia terenów, zmian układu transportowego, zmian parametrów i wskaźników urbanistycznych, zagadnień z zakresu ochrony przyrody, środowiska i zabytków oraz uwzględnienia zmian wynikających z przepisów prawa.

Wnioski dotyczące zmian kierunków przeznaczeniu terenów można podzielić na cztery grupy:

- 1- Wnioski o zmianę kierunków przeznaczenia niektórych terenów dotychczas przemysłowych na tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej lub zabudowy usługowej;
- 2- Wnioski o wskazanie pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną lub wielorodzinną terenów wyłączonych z zabudowy;
- 3- Wnioski o wskazanie jako terenów wyłączonych z zabudowy terenów dotychczas wskazanych pod zabudowę;
- 4- Wnioski o dopuszczenie na niektórych terenach lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Wnioski z zakresie zmiany parametrów zabudowy i zagospodarowania oraz wskaźników urbanistycznych dotyczyły przede wszystkim zwiększenia intensywności zabudowy, wysokości zabudowy, zmniejszenia powierzchni działek budowlanych.

¹²⁵ z tego 56 pism po terminie – w okresie od 15 stycznia do 26 czerwca 2013 r.

Wnioski w zakresie zmian w układzie transportowym dotyczyły przede wszystkim wprowadzenia lub rezygnacji z prowadzenia dróg na określonych terenach, dodatkowych tras tramwajowych, dróg rowerowych.

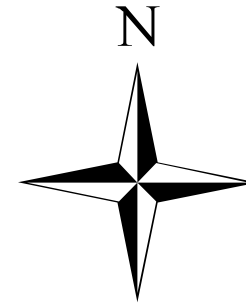
Z wyjątkiem wniosków:

- o przeznaczenie pod zabudowę terenów wyłączonych z zabudowy (w tym obszarów cennych przyrodniczo), które nie zostały uwzględnione (z zastrzeżeniem, że dla istniejącej zabudowy na takich terenach dopuszczone będzie jej pozostawienie),
- wykraczających poza zakres sporządzania Studium,
- o wyłączenie z zabudowy terenów dotychczas przeznaczonych pod zabudowę,
- komunikacyjnych niezgodnych z przyjętym modelem ramowego układu drogowego,

pozostałe wnioski zostały uwzględnione w całości lub w części, w zakresie problematyki obejmującej opracowanie Studium, do doprecyzowania na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Spis rysunków:

Nr rysunku	Tytuł rysunku
Rys. I.2.1	POZNAŃ NA TLE POWIATU POZNAŃSKIEGO
Rys. I.2.3.1	OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M ²
Rys. I.2.3.2/1	TERENY INWESTYCYJNE
Rys. I.2.3.2/2	TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ
Rys. I.3.1.1	UKSZTAŁTOWANIE TERENU
Rys. I.3.1.2	TERENY ZIELENI
Rys. I.3.1.3	HAŁAS LOTNICZY – LOTNISKO POZNAŃ ŁAWICA
Rys. I.3.4	GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH, TERENY GÓRNICZE, ZŁOŻA KOPALIN
Rys. I.3.5.1	TERENY ZAGROŻONE RUCHAMI MASOWYMI ZIEMI
Rys. I.4.2.1	WIELKIE STRUKTURY PRZESTRZENNE
Rys. I.4.3.1	OCHRONA ZABYTKÓW
Rys. I.4.3.2	STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE
Rys. I.6.1	RUCH ROWEROWY
Rys. I.6.2	TRANSPORT ZBIOROWY
Rys. I.6.3	KATEGORIE LINII KOLEJOWYCH
Rys. I.6.4	STACJE I PRZYSTANKI KOLEJOWE
Rys. I.6.5	TRANSPORT LOTNICZY
Rys. I.6.6	KLASY DRÓG
Rys. I.7.1	SIEĆ WODOCIĄGOWA
Rys. I.7.2	KANALIZACJA SANITARNA I OGÓLNOŚPŁAWNA
Rys. I.7.3	KANALIZACJA DESZCZOWA I OGÓLNOŚPŁAWNA
Rys. I.7.4	ENERGETYKA
Rys. I.7.5	POZNAŃSKI SYSTEM CIEPŁOWNICZY
Rys. I.8.2.2	REJESTR MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

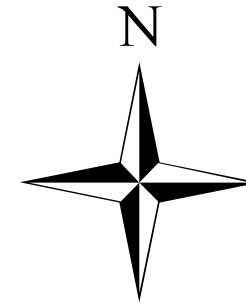
Legenda

- granica administracyjna miasta Poznania
- granice administracyjne gmin wchodzących w skład powiatu poznańskiego
- granica administracyjna powiatu poznańskiego

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA POZNANIA

POZNAŃ NA TLE POWIATU POZNAŃSKIEGO

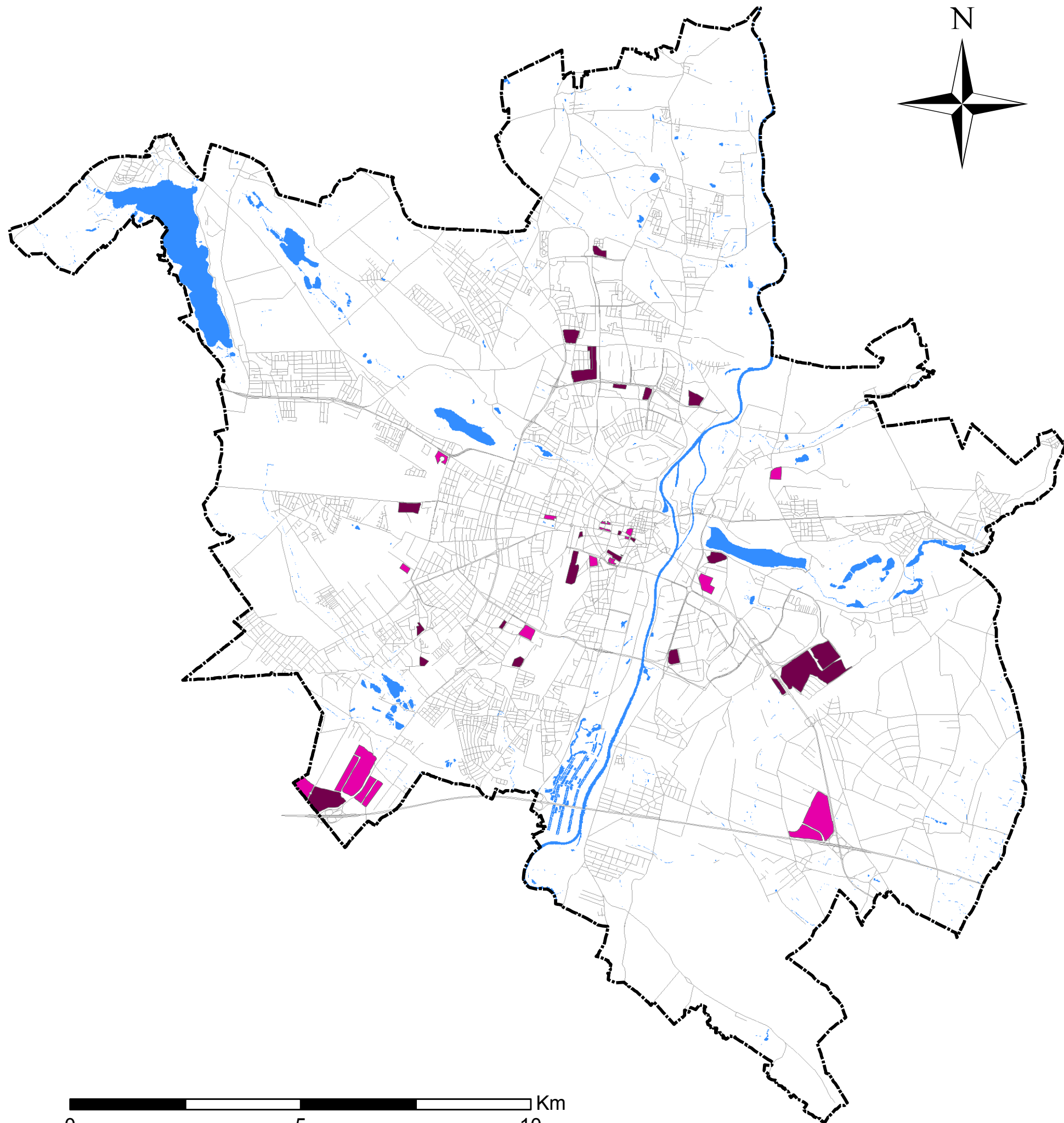

Legenda

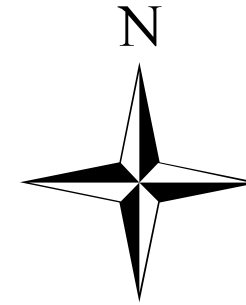
OBSZARY ROZMIESZCZENIA
OBIEKTÓW HANDLOWYCH O
POWIERZCHNI SPRZEDAŻY
POWYŻEJ 2000 M²

- istniejące - 207,7 ha
- projektowane w Studium z 2008 r.-170 ha
- wody powierzchniowe
- granica administracyjna miasta Poznania
- osie ulic

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA POZNANIA

**OBSZARY ROZMIESZCZENIA
OBIEKTÓW HANDLOWYCH
O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY
POWYŻEJ 2000 M²**

Legenda

- tereny MN/U
- tereny MN/U/ZZ
- tereny U, UZ, UK, UN, UO
- tereny MW/U
- tereny UC, UC/U
- tereny US
- tereny U/P
- tereny P
- wody powierzchniowe
- granica administracyjna miasta Poznania
- osie ulic
- budynki

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA POZNANIA

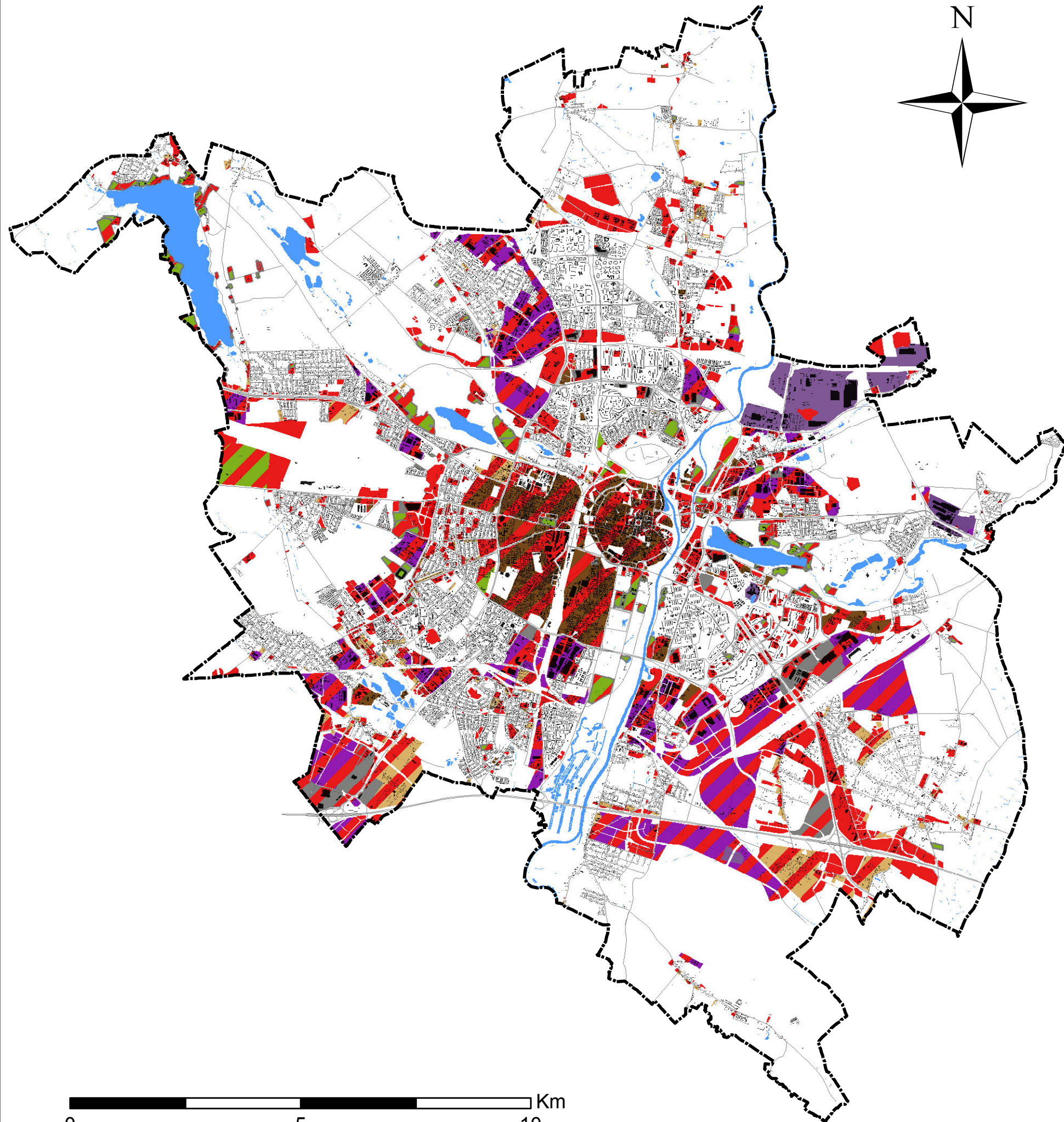
TERENY INWESTYCYJNE

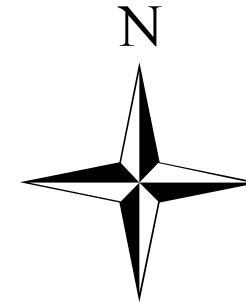
WYZNACZONE W PROJEKTACH I OBOWIĄZUJĄCYCH
MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO ORAZ - W MIEJSCACH, W KTÓRYCH BRAK JEST
WW. DOKUMENTÓW - W STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA POZNANIA (2008)

UWARUNKOWANIA

Rys. I.2.3.2/1

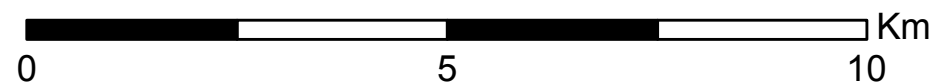
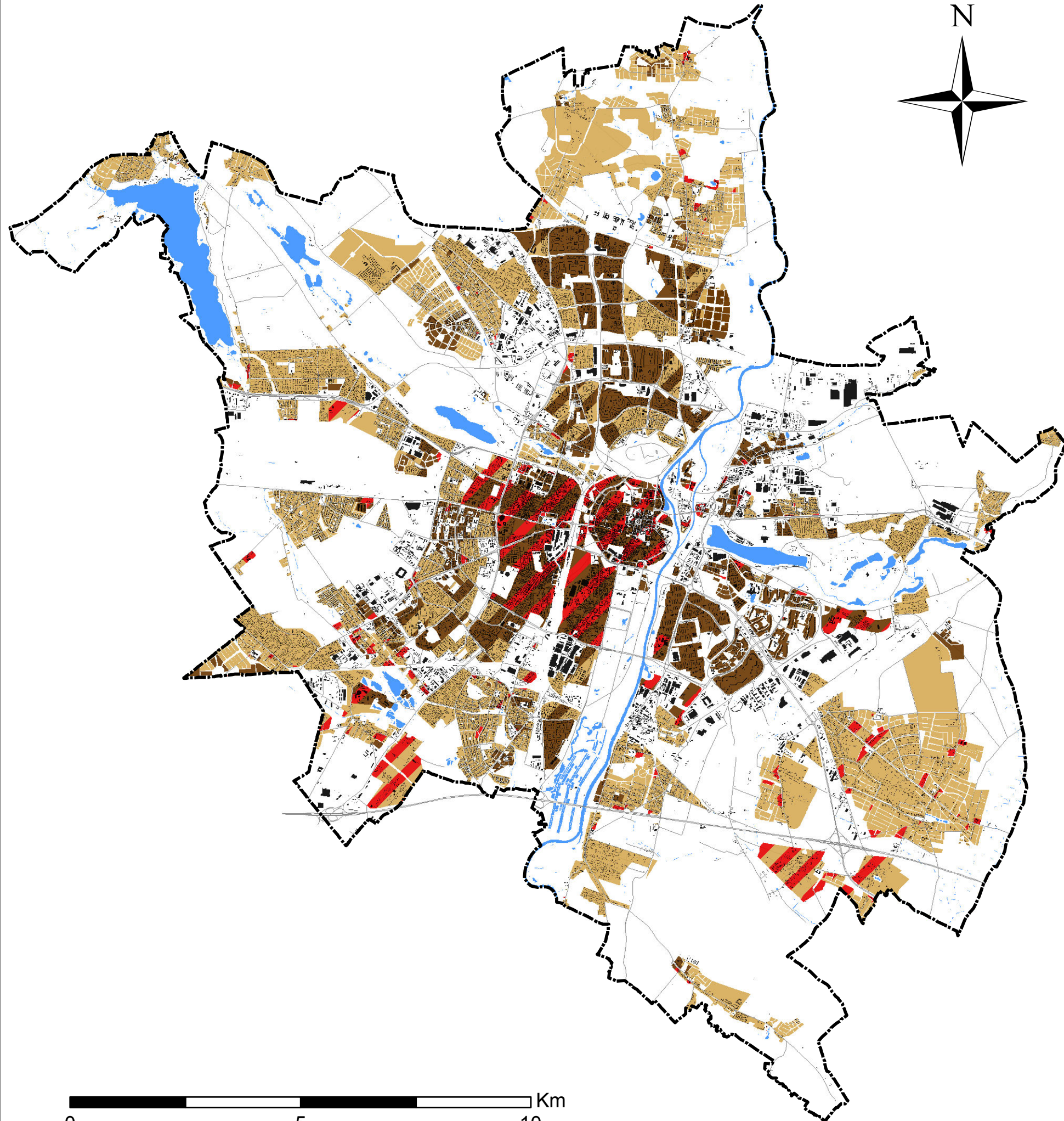
0 5 10 Km

Legenda

- tereny MN
- tereny MN/U
- tereny MN/U/ZZ
- tereny MN/MW
- tereny MW
- tereny MW/U
- wody powierzchniowe
- granica administracyjna miasta Poznania
- osie ulic
- budynki

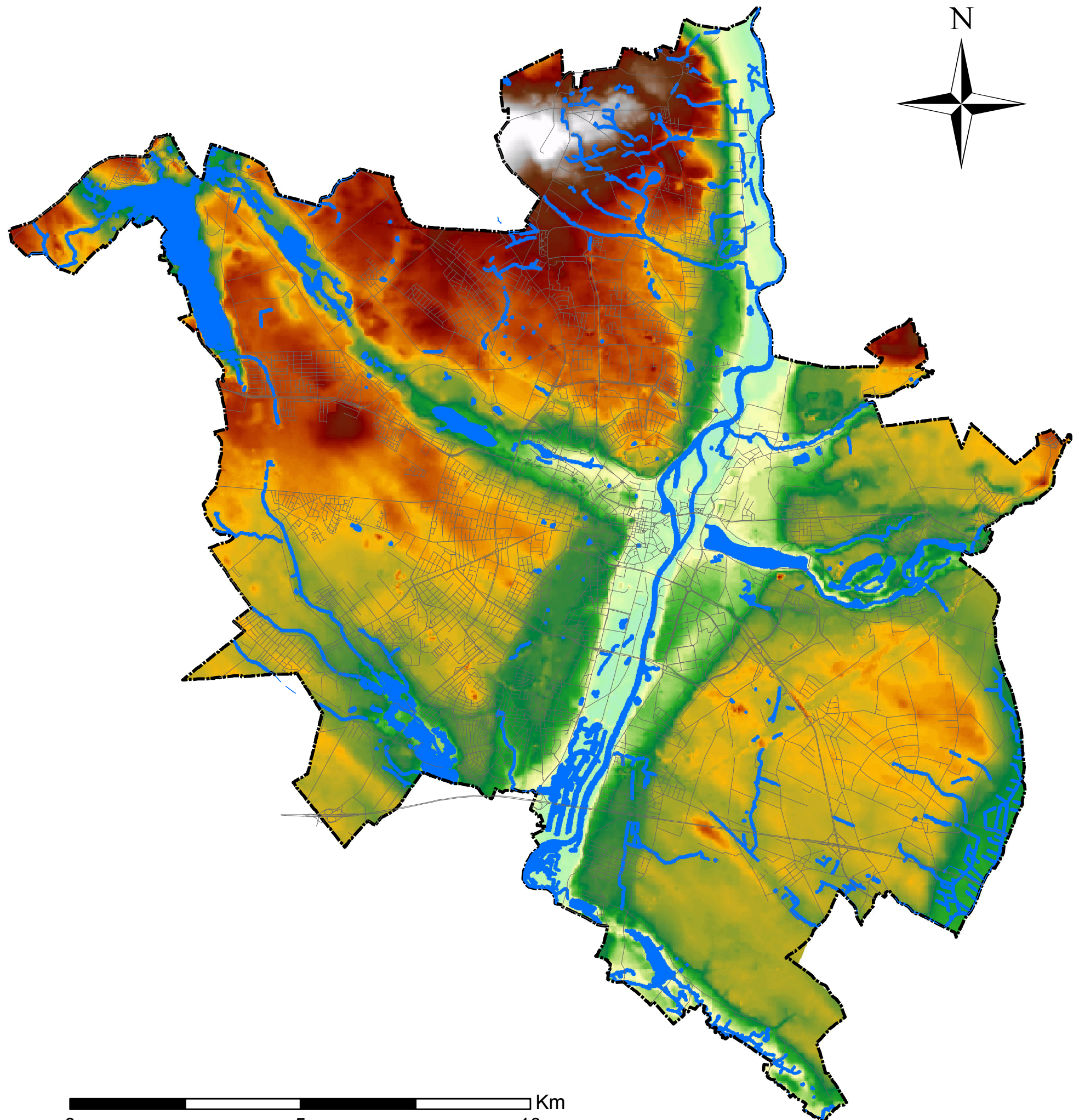
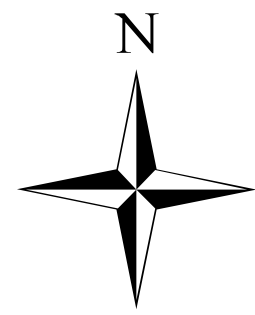
**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA POZNANIA**

TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ

WYZNACZONE W PROJEKTACH I OBOWIĄZUJĄCYCH
MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO ORAZ - W MIEJSCACH, W KTÓRYCH BRAK JEST
WW. DOKUMENTÓW - W STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA POZNANIA (2008)

UWARUNKOWANIA

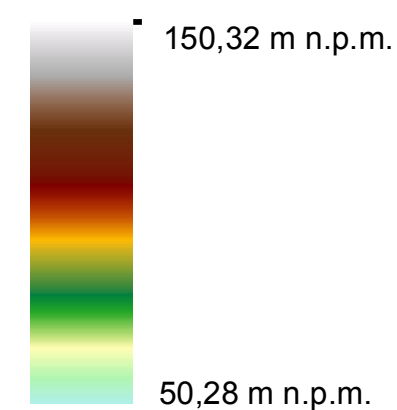
Rys. I.2.3.2/2

Legenda

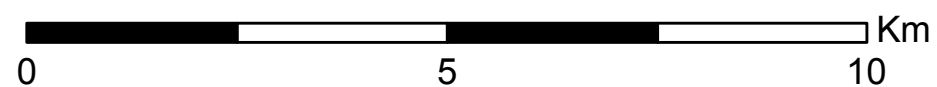
- wody powierzchniowe
- granica administracyjna miasta Poznania
- osie ulic

wysokość terenu

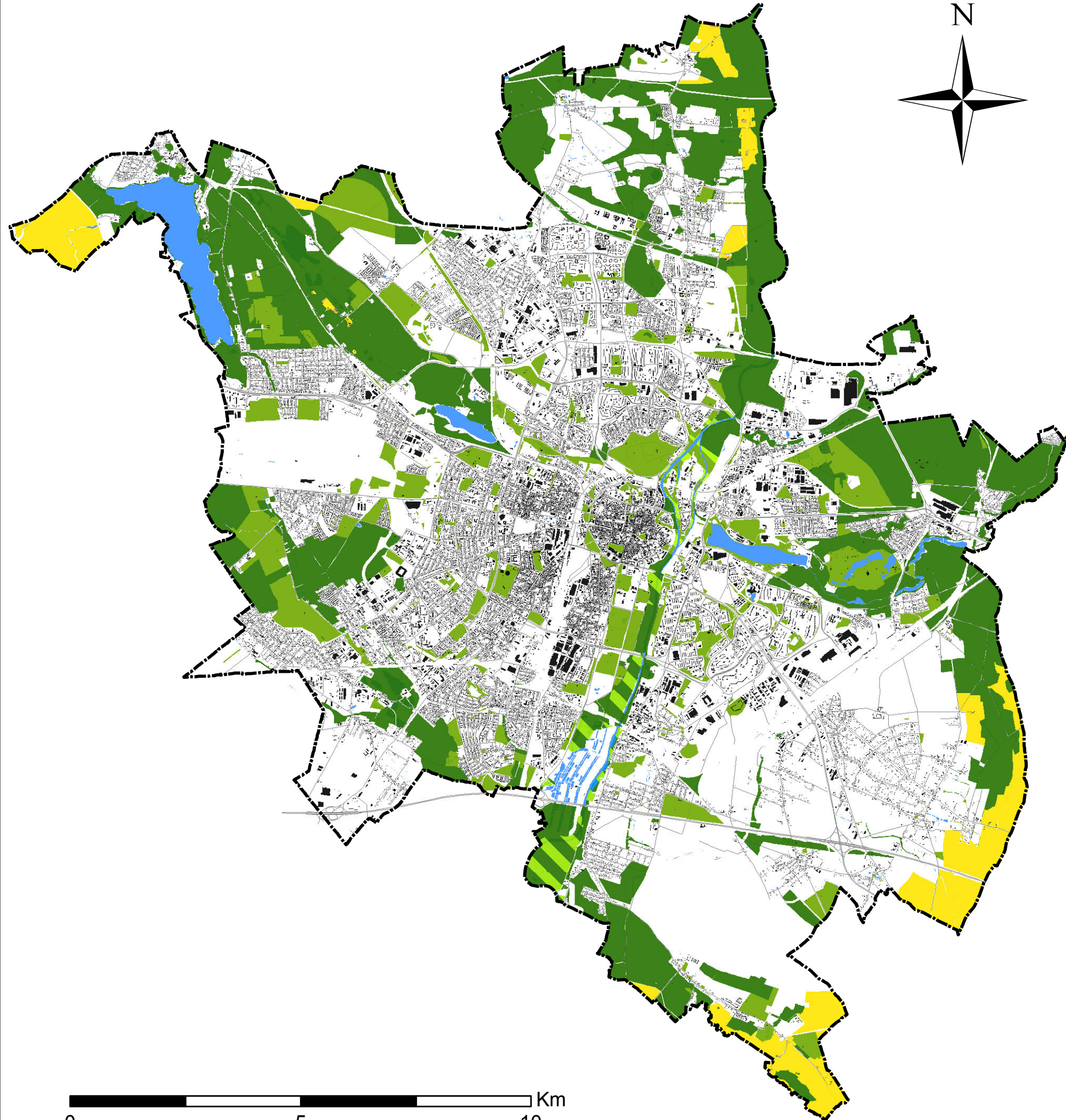
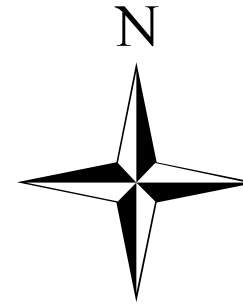
**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA POZNANIA**

UKSZTAŁTOWANIE TERENU

UWARUNKOWANIA

Rys. I.3.1.1

Legenda

- tereny R
- tereny RM
- tereny WS/ZZ
- tereny ZC, ZD, ZP
- tereny ZC/ZZ, ZD/ZZ, ZP/ZZ
- tereny ZL, ZN, ZO,
(dla Studium ZKO, ZKO1, ZKO2)
- tereny ZL/ZZ, ZO/ZZ
- wody powierzchniowe
- granica administracyjna miasta Poznania
- osie ulic
- budynki

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA POZNANIA

TERENY ZIELENI

WYZNACZONE W PROJEKTACH I OBOWIĄZUJĄCYCH
MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO ORAZ - W MIEJSCACH, W KTÓRYCH BRAK JEST
WW. DOKUMENTÓW - W STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA POZNANIA (2008)

UWARUNKOWANIA

Rys. I.3.1.2

0 5 10 Km

Legenda

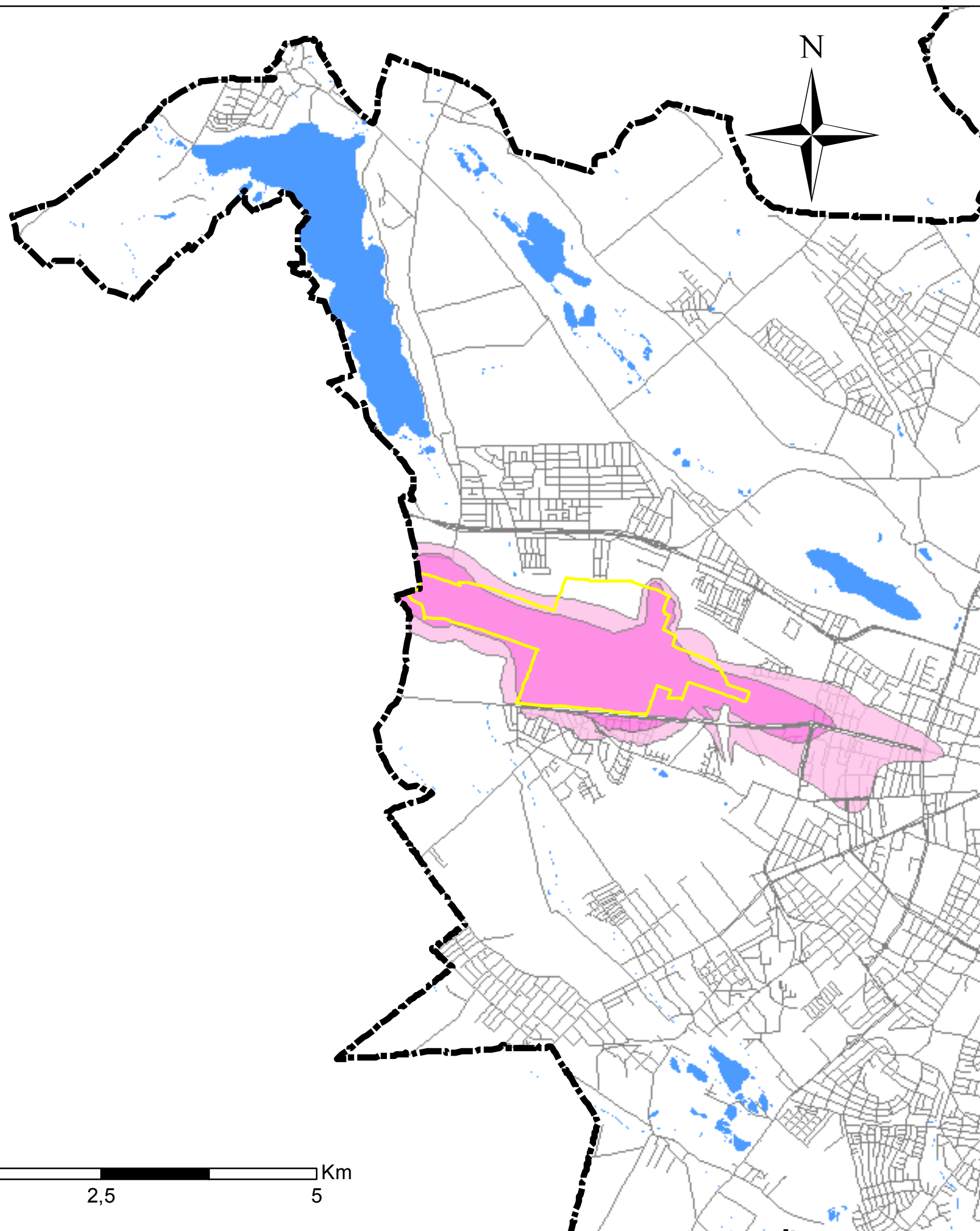
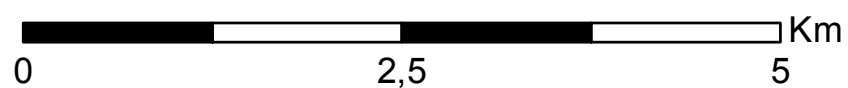
- obszar ograniczonego użytkowania dla lotniska Ławica - stefa wewnętrzna
- obszar ograniczonego użytkowania dla lotniska Ławica - stefa zewnętrzna
- teren lotniska Poznań Ławica
- wody powierzchniowe
- granica administracyjna miasta Poznania
- osie ulic

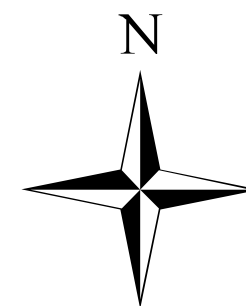
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA POZNANIA

HAŁAS LOTNICZY - LOTNISKO POZNAŃ ŁAWICA

UWARUNKOWANIA

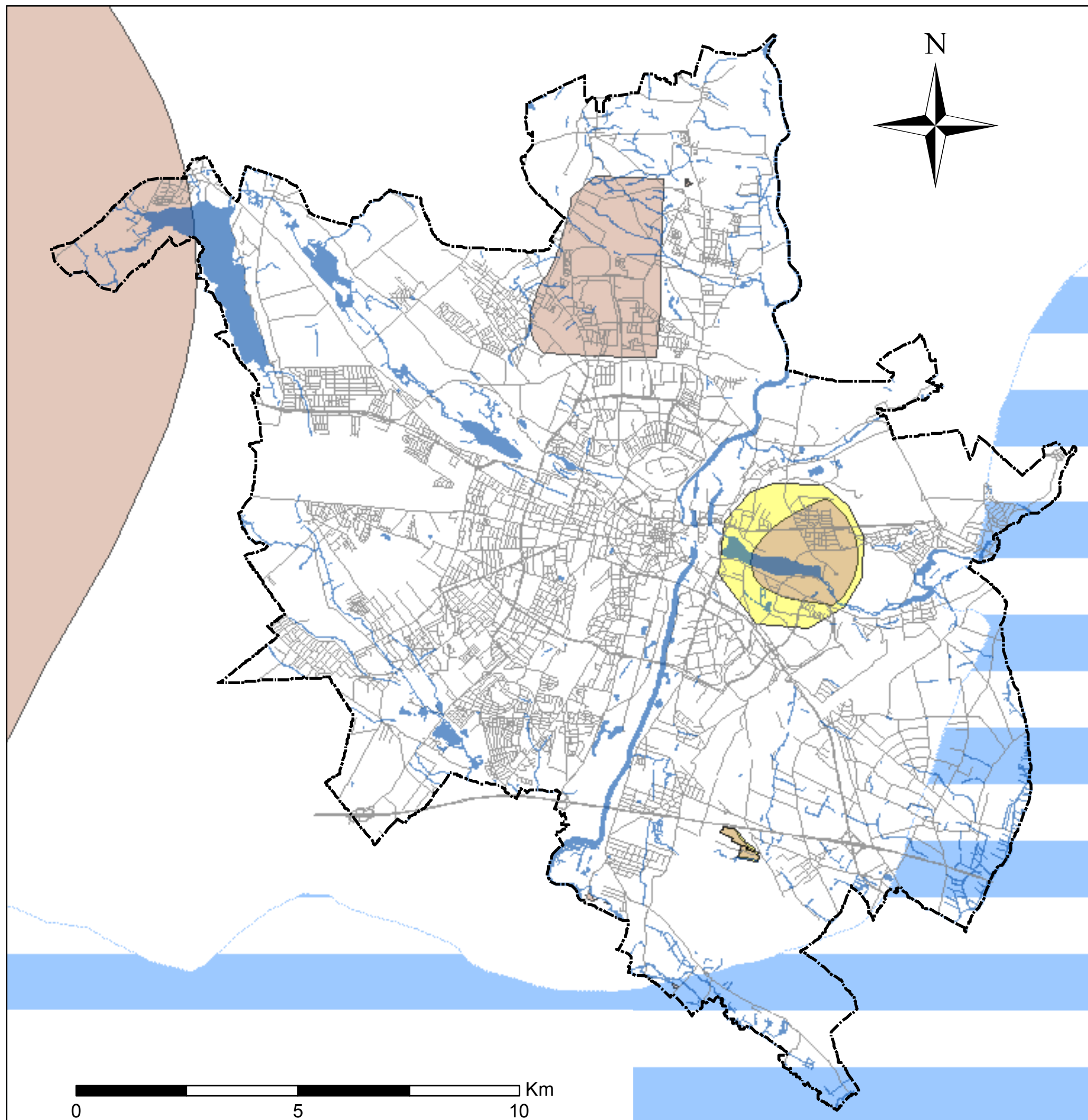
Rys. I.3.1.3

Legenda

- GZWP 144 - Dolina Kopalna Wielkopolska
- tereny górnicze
- złoża kopalin
- wody powierzchniowe
- granica administracyjna miasta Poznania
- osie ulic

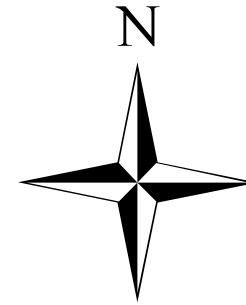

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA POZNANIA

**GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD
PODZIEMNYCH,
TERENY GÓRNICZE,
ZŁOŻA KOPALIN**

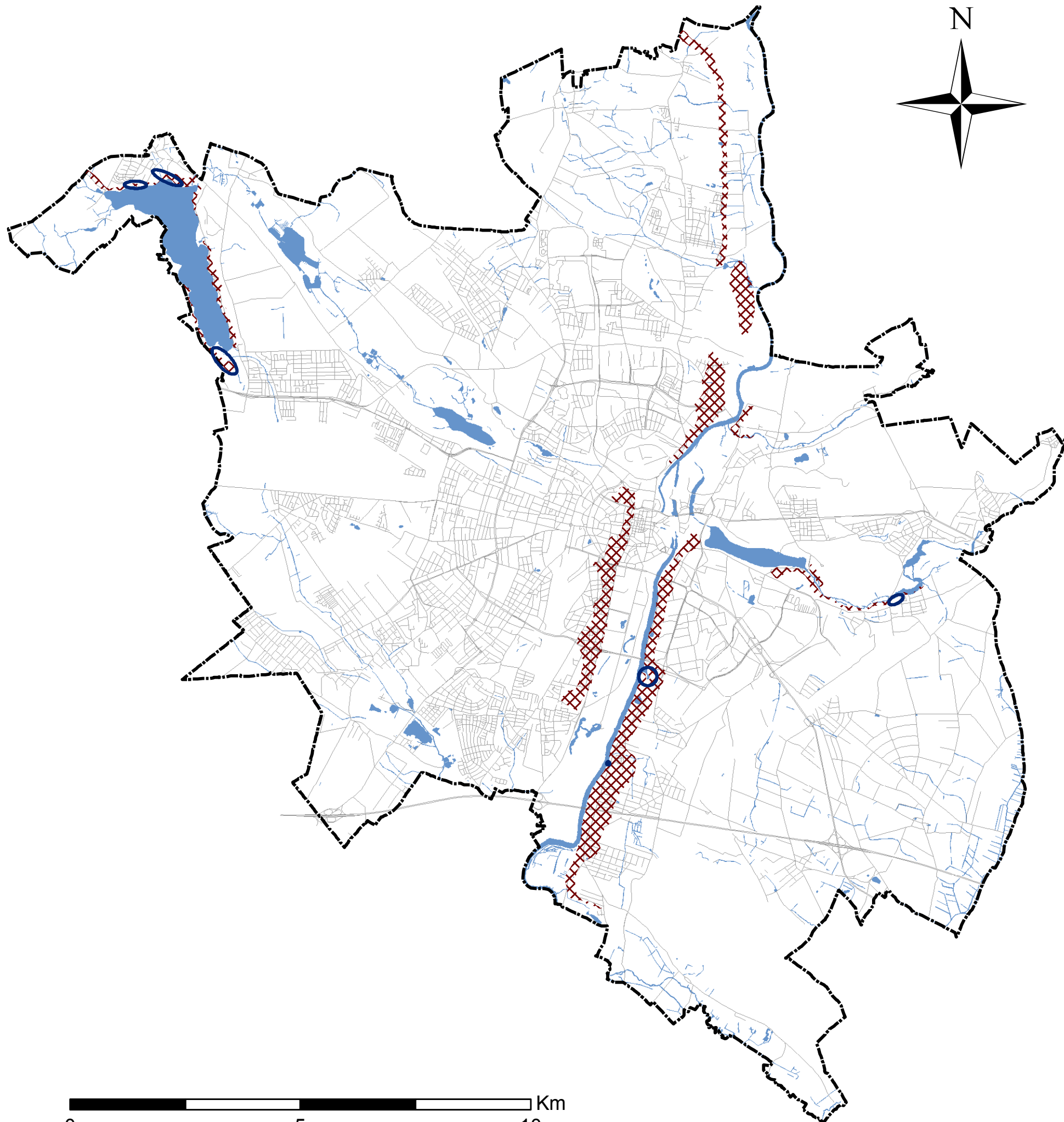
UWARUNKOWANIA

Rys. I.3.4

Legenda

- obszary zagrożone procesami geodynamicznymi, które mogą się rozwijać na glinach morenowych lub na stropie ilów
- tereny, dla których sporządzono "Kartę terenu zagrożonego ruchami masowymi"
- wody powierzchniowe
- granica administracyjna miasta Poznania
- osie ulic

0 5 10 Km

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA POZNANIA

TERENY ZAGROŻONE RUCHAMI MASOWYMI ZIEMI